

โอวาทแม่กองบาลีสนามหลวง
ในการเปิดสอบประโยคบาลีสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๖๖

นักเรียนผู้สอบความรู้ประโยคบาลีสนามหลวงทุกรูป

วันนี้ เป็นวันแรกของการเปิดสอบประโยคบาลีสนามหลวง ครั้งที่ ๑ ครั้งหลัง ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นการสอบของชั้นประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ. ๓, ๔, ๕ รวมทั้งประโยคบาลีศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประจำศกนี้ การสอบประโยคบาลีสนามหลวงในส่วนกลาง สนามหลวงแผนกบาลี ร่วมกับเจ้าสำนักสถานที่สอบในแต่ละแห่ง ได้ร่วมกันดำเนินการจัดการสอบ ส่วนการสอบประโยคบาลีสนามหลวงในส่วนภูมิภาคนั้น แม่กองบาลีสนามหลวง ได้มอบหมายให้เจ้าคณะภาค เจ้าสังกัดเป็นผู้รับผิดชอบโดยตลอด ดังที่ได้ ปฏิบัติมาในศกก่อน

ท่านทั้งหลาย การธำรงรักษาพระศาสนาให้มีความมั่นคง และมีความ เจริญรุ่งเรือง โดยการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่ให้แพร่หลายโดยยิ่งขึ้นไป ถือเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของเราทั้งหลายที่ต้องช่วยกันดำเนินการให้เป็นไป การที่พระศาสนาจะมีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองได้นั้น ส่วนสำคัญอยู่ที่ พระสงฆ์สาวก เป็นผู้รู้ดี ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ตามกรอบแห่งพระธรรมวินัย ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ทรงแสดงไว้ ไม่เพิกเฉย ไม่ทอดธุระในหลัก ธรรมคำสอน ไม่เพิ่มเติมเสริมแต่งในสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือนอกเหนือ จากพระธรรมวินัย คงยึดมั่นและแน่วแน่ในแนวทางแห่งคำสั่งสอนขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

การที่จะกำหนดครูให้่องแท้ในแนวทางแห่งคำสั่งสอนของพระพุทธองค์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของแต่ละบุคคล ดังนั้น การศึกษาพระธรรมวินัยจึงถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ เป็นกระบวนการ ที่จะสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นแก่บุคคล โดยเฉพาะพระสาวกในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ที่ต้องศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนให้กระจ่างชัด เพราะคณะสงฆ์มิได้ต้องการเพียงบุคคลผู้มีความรู้ที่อยู่ในขั้นที่เรียกว่า “เพียงรู้” แต่ต้องการบุคคลผู้มีความรู้ที่ได้ชื่อว่า “รู้ดี” และ “สามารถสอนให้ผู้อื่นรู้ได้” ทั้งนี้ เพื่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระศาสนาเป็นสำคัญ

ท่านทั้งหลาย การสอบบาลีสนามหลวงถือเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ และถือเป็นงานที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ในการสอบประโยคบาลีสนามหลวง ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดฯ พระราชทานถวายภัตตาหารและสิ่งของพระราชทานแด่พระภิกษุสามเณรผู้เข้าสอบ รวมทั้งคณะกรรมการผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้พระภิกษุสามเณรตลอดถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีกำลังกายและกำลังใจในการทำหน้าที่ของตน ได้อย่างเต็มที่ จึงนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ และในการจัดการสอบนั้น ข้าราชการบริพารในพระองค์ พร้อมทั้งส่วนราชการ ทั้งข้าราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หน่วยแพทย์พยาบาล ทั้งทหาร ตำรวจ และส่วนราชการในพื้นที่ ต่างได้ถวายความอนุเคราะห์ความเกื้อกูลโดยประการทั้งปวง ทำให้พระภิกษุสามเณรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับความสะดวกในการสอบประโยคบาลีสนามหลวง

เพราะฉะนั้น พระภิกษุสามเณรและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย จึงพึงภูมิใจเถิดว่า เราได้ทำหน้าที่อันสำคัญของการคณะสงฆ์แล้ว นั่นคือ การได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย อันเชื่อว่าเป็นการยอมตนรองรับพระคุณอันสำคัญคือคุณพระรัตนตรัย และได้เชื่อว่าเป็นผู้ได้ทำหน้าที่อันสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงฝากฝังไว้ คือการเป็น “ธรรมทายาท” ผู้น้อมใจรองรับพระธรรมคำสั่งสอน

ในการสอบ ขอให้นักเรียนผู้เข้าสอบทุกรูป ได้ทำข้อสอบด้วยความตั้งใจ โดยถือความสุจริตเป็นสำคัญ เพราะการเข้าสอบนั้นถือเป็นการทำหน้าที่ในนามของคณะสงฆ์ ในการทำหน้าที่จรร โลงพระพุทธรศาสนา ผลแห่งความสำเร็จที่เกิดขึ้นส่วนตน ย่อมหมายถึงความสำเร็จแห่งการคณะสงฆ์ด้วย โดยนัยตรงข้ามก็เช่นเดียวกัน หากจะพึงมีความไม่บริสุทธิ์เกิดขึ้นอันเกิดจากการไม่ระมัดระวังใจตนเอง ความเสียหายย่อมเกิดแก่การคณะสงฆ์เฉกเช่นเดียวกัน

ในส่วนของการกรรมการผู้กำกับห้องสอบ รวมถึงกรรมการผู้เกี่ยวข้อง ขอให้เอาใจใส่เป็นภาระธุระจริง ๆ ขอให้ช่วยตรวจตรา กวดขัน ให้นักเรียนผู้เข้าสอบปฏิบัติตามกฎระเบียบของสนามหลวงอย่างเคร่งครัด

ขอขอบคุณเจ้าสำนักสถานที่สอบ ประธานอำนวยการสอบ กรรมการผู้กำกับห้องสอบ และคณะกรรมการทุกฝ่าย ที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้การสอบครั้งนี้ดำเนินไปได้ด้วยดี เป็นคุณเป็นประโยชน์ ต่อการศาสนศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และขออนุโมทนาแก่ศรัทธาสาธุชนทั้งหลายที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้งานคณะสงฆ์ส่วนศาสนศึกษาได้ดำเนินไปได้โดยสะดวกด้วยดี

ในที่สุดนี้ ด้วยอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและความใฝ่ใจในการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมนี้ จงเป็นพลวปัจจัยส่งเสริมเพิ่มพูนดวงปัญญาของท่านทั้งหลายให้แหลมคม แจ่มใส รู้แจ้ง แทงตลอดคในปัญหากรรมทุกประการ ประสบความสำเร็จตามมโนปณิธานโดยชอบโดยทั่วกันทุกรูป เทอญ.

ขอถวายพระพร

(พระพรหมโมลี)

แม่กองบาลีสนามหลวง

๒๔๐

หน้าว่าง

ข้อสอบและเฉลย
ประโยค ๑-๒ ถึง ประโยค ป.๖.๙
พ.ศ. ๒๕๖๖

หน้าว่าง

ประโยค ๑-๒
 แปล มครเป็นไทย
 สอบ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อถกทิวสํ ราชา อุปริปาสาทะ จิโต อนุตรวีถิ โอโถกยมาโน
 “อนาถปิณฺฑทิกสุส จูพอนาถปิณฺฑทิกสุส วิสาขาย สุปฺปวาสาयाติ เอเตสํ
 เกเห ภคฺตทิกจตุถาย คจฺจนฺเต อนกสทสฺเส ภิภฺยุ ทิสฺวา “กหํ อຍ္ယာ
 คจฺจนฺตีติ ปุจฺฉิตฺวา, “ทเว อนาถปิณฺฑทิกสุส เกเห นิจฺจภคฺตสลาภคฺตทิกาน-
 ภคฺตาทีนํ อตุถาย ทเวสํ ทเว ภิภฺยุสทสฺसानิ คจฺจนฺติ, จูพอนาถปิณฺฑทิกสุส
 เกหํ ปณฺจสตา ภิภฺยุ นิจฺจํ คจฺจนฺติ, ตถา วิสาขาย, ตถา สุปฺปวาสาयाติ
 วุคฺเต, สยํปี ภิภฺยุสงฺฆํ อุပ္ပจฺหิตฺกามา วิหารํ คนฺตุวา ภิภฺยุสทสฺเสน สทฺธิ
 สตุถารํ นิมนฺเตตุวา สตุถาหํ สทฺธา ทานํ ทตุวา สตุตเม ทิวเส สตุถารํ
 วนฺทิตฺวา “ภนฺเต ปณฺจหิ เม ภิภฺยุสเทหิ สทฺธิ นิพฺพุทํ ภิภฺขํ คณฺหถาติ
 อาห ๑ สตุถา อานนฺทเหตุเรสุส ภารมกาสิ ๑ ราชา “ภิภฺยุสงฺฆเม อากเต
 ปตฺตํ คเหตุวา อิเม นาม ปรีวิสนฺตุติ อวิจาเรตุวา สตุถาหํ สยเมว
 ปรีวิสิตฺวา อฏฺฐเม ทิวเส วิภฺจิตฺโต ปปณฺจํ อกาสิ ๑ ราชกุเล จ นาม
 อนาถตุตา อาสนานิ ปณฺญาเปตุวา ภิภฺยุ นิสีทาเปตุวา ปรีวิสิตฺุ น ลภฺนฺติ ๑
 ภิภฺยุ “น มยํ อิท ธาตุํ สกฺขิสฺสามาติ พหุ ปกฺกมီสุ ๑ ราชา ทุคฺยทิวเสปี
 ปมฺชฺชิ ๑ ทุคฺยทิวเสปี พหุ ปกฺกมီสุ ๑ ตคฺยทิวเสปี ปมฺชฺชิ ๑ ตทา
 อานนฺทเหตุเร อกกเมว จเปตุวา อวเสสา ปกฺกมီสุ ๑

แปล โดยอรรถ

๒. ปุณฺณวณฺทา นาม การณฺวสิกา โหนฺติ กุลาณํ ปสาทํ รกฺขนฺติ ฯ ตถาคตฺสฺส จ “สาริปฺพุตฺตเถโร มหาโมคฺคฺคฺลาณตฺเถโรติ เทว อคฺคฺสาวกา, “เขมา อุปลวณฺณาติ เทว อคฺคฺสาวิกา, อุปาสเกสุ “จิตฺโต คหปติ หตฺถโก อาพวโกติ เทว อคฺคฺสาวกา, อุปาสิกาสุ “เวพฺพกณฺฏิกิ นนฺทมาตา ขุชฺชุตฺตราติ เทว อคฺคฺสาวิกา; อิติ อิเม อฏฺฐ ชเน อาทิ กตฺวา จานนฺตฺรปฺปตฺตา สพฺเพปิ สาวกา เอกเทเสน ทสนฺนํ ปารมีนํ ปุริตฺตฺตา มหาปุณฺณวา อภินิหารสมฺปนฺนา ฯ

อานนฺตฺเถโรปี กปฺปสฺตสฺสทฺสฺสปุริตฺปารมี อภินิหารสมฺปนฺโน มหาปุณฺโณ อตฺตโน การณฺวสิกตฺยา กุลสฺส ปสาทํ รกฺขนฺโต อฏฺฐาสิ ฯ ตํ เอกกเมว นิสีทาเปตฺวา ปรีวิสีสุ ฯ ราชา ภิกฺขุณฺํ คตฺทาลเ อาคนฺตฺวา ขาถนียโกชนียานิ ตเถว จิตฺตานิ ทิสฺวา “เก อยฺยา นาคมีสูติ ปุจฺจิตฺวา “อานนฺตฺเถโร เอกโก ว อาคโต เทวติ สุตฺวา “อทุธา เอตฺตกมฺเม ฉนฺทนมกํสูติ ภิกฺขุณฺํ กุทฺโธ สตฺถุ สนฺติกํ คนฺตฺวา “ภนฺเต มยา ปณฺจณฺนํ ภิกฺขุสฺตณฺนํ ภิกฺขา ปฏฺยตฺตา, อานนฺตฺเถโร กิร เอกโก ว อาคโต, ปฏฺยตฺตภิกฺขา ตเถว จิตฺตา, ปณฺจสฺตา ภิกฺขุ มม เคเห สลฺยณฺํ น กรีสุ; กิณฺนุ โข การณฺนฺติ อาห ฯ สตฺถา ภิกฺขุณฺํ โทสํ อวตฺวา “มหาราช มม สาวกาณํ ตุมฺเหหิ สทฺธี วิสฺสาโส นตฺถิ, เตน น คตา ภวิสฺสนฺตีติ วตฺวา กุลาณํ อนุปคฺมนการณฺจ อุปคฺมนการณฺจ ปกาเสนฺโต ภิกฺขุ อามนฺเตตฺวา อิมํ สุตฺตมาห ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ๑-๒ แปล มครเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ครั้งนั้น ในวันหนึ่ง อ.พระราชฯ ประทับยืนอยู่แล้ว ในเบื้องบนแห่งปราสาท ทรงแลดูอยู่ ซึ่งระหว่างแห่งถนน ทอดพระเนตรเห็นแล้ว ซึ่งภิกษุ ท. ผู้มีพันมิใช่หนึ่ง ผู้ไปอยู่ เพื่อประโยชน์แก่กิจด้วยภักดี ในเรือนของชน ท. เหล่านั้น คือ ของมหาเศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ ของเศรษฐีชื่อว่าอุพพนาถบิณฑิกะ ของมหาอุบาสิก้าชื่อว่าวิสาขา ของอุบาสิก้าชื่อว่าสุปปวาสา ตรีศกคาม แล้วว่า อ.พระผู้เป็นเจ้า ท. ย่อมไป ในที่ไหน ดังนี้, ครั้นเมื่อคำว่า ข้าแต่พระองค์ ผู้สมมติเทพ อ.พันแห่งภิกษุ ท. สอง ย่อมไป ในเรือน ของมหาเศรษฐีชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ ทุก ๆ วัน เพื่อประโยชน์ แก่ภักดี ท. มีนิตยภักดีและสลาภภักดี และกิลานภักดีเป็นต้น, อ.ภิกษุ ท. ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ ย่อมไปสู่เรือน ของเศรษฐีชื่อว่าอุพพนาถบิณฑิกะ ตลอดกาลเป็นนิตย์, อ.เหมือนอย่างนั้นคือว่า อ.ภิกษุ ท. ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ ย่อมไป สู่เรือนของมหาอุบาสิก้าชื่อว่าวิสาขา ตลอดกาลเป็นนิตย์, อ.เหมือนอย่างนั้น คือว่า อ.ภิกษุ ท.ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ ย่อมไป สู่เรือนของอุบาสิก้าชื่อว่าสุปปวาสา ตลอดกาลเป็นนิตย์^๒ ดังนี้ อันราชบุรุษ ท. กราบทูลแล้ว, เป็นผู้ใคร่เพื่ออันบำรุงซึ่งหมู่แห่งภิกษุ แม่เอง เป็น เสด็จไปแล้ว สุวีหาร ทรงนิมนต์แล้ว ซึ่งพระศาสดา กับ ด้วยพันแห่งภิกษุ ทรงถวายแล้ว ซึ่งทาน ด้วยพระหัตถ์ของพระองค์ ตลอดวันเจ็ด ถวายบังคม แล้ว ซึ่งพระศาสดา ในวัน ที่ ๗ กราบทูลแล้วว่า ข้าแต่พระองค์ ผู้เจริญ อ.พระองค์ กับ ด้วยร้อยแห่งภิกษุ ท. ห้า ของจงทรงรับ ซึ่งภิกษา ของหม่อมฉัน

^๑ หรือแปลว่า อ.ภิกษุ ท. ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ ย่อมไป สู่เรือนของมหาอุบาสิก้าชื่อว่าวิสาขา ตลอดกาลเป็นนิตย์ เหมือนอย่างนั้น

^๒ หรือแปลว่า อ.ภิกษุ ท. ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ ย่อมไป สู่เรือนของอุบาสิก้าชื่อว่าสุปปวาสา ตลอดกาลเป็นนิตย์ เหมือนอย่างนั้น

เนื่องนิศย์^๓ ดังนี้ ๑ อ.พระศาสดา ได้ทรงกระทำแล้ว ให้เป็นภาระ ของพระเถระ ชื่อว่าอานนท์ ๑ อ.พระราชา ไม่ทรงจัดการแล้วว่า ครั้นเมื่อหมู่แห่งภิกษุ มาแล้ว, อ.ชน ท. ชื่อ เหล่านี้ รับแล้ว ซึ่งบาตร จงอังกาส ดังนี้ ทรงอังกาสแล้ว เองนั้น เทียว ตลอดวันเจ็ด ทรงลื้มแล้ว ได้ทรงกระทำแล้ว ซึ่งความเนิ่นช้า ในวันที่แปด ๑ ก็ อ.ชน ท. ผู้ อั้นพระราชาไม่ทรงบังคับแล้ว ชื่อ ในตระกูลของ พระราชา ย่อมไม่ได้ เพื่ออันปลุกตัก ซึ่งอาสนะ ท.แล้ว จึงยังภิกษุ ท. ให้นั่งแล้ว จึงอังกาส ๑ อ.ภิกษุ ท. คิดแล้ว ว่า อ.เรา ท.จักไม่อาจ เพื่ออันดำรงอยู่ ในที่นี้ ดังนี้ เป็นผู้มาก เป็น หลีกไปแล้ว ๑ อ.พระราชา ทรงลื้มแล้ว แม้ในวันที่สอง ๑ อ.ภิกษุ ท. ผู้มาก หลีกไปแล้ว แม้ในวันที่สอง ๑ อ.พระราชา ทรงลื้มแล้ว แม้ในวันที่สาม ๑ ในกาลนั้น อ.ภิกษุ ท. ผู้เหลือลง เว้น ซึ่งพระเถระชื่อว่าอานนท์ ผู้ผู้เดียววันนั้นเทียว หลีกไปแล้ว ๑

แปล โดยอรธ

๒. ธรรมคาภิกษุทั้งหลายผู้มีบุญ ย่อมเป็นผู้เป็นไปในอำนาจแห่งเหตุ จึงรักษาความเลื่อมใสแห่งตระกูลทั้งหลายไว้ได้ ๑ ก็สาวกของพระตถาคต แม้ทั้งหมดผู้ได้รับฐานันดรตั้งต้นแต่ชนทั้ง ๘ เหล่านี้ คือพระอัครสาวก ๒ องค์ คือพระสารีบุตรเถระพระมหาโมคคัลลานเถระ, พระอัครสาวิกา ๒ องค์ คือพระเถรีชื่อว่าเขมา พระเถรีชื่อว่า อุบลวรรณา, บรรดาอุบาสกทั้งหลาย อุบาสก ผู้เป็นอัครสาวก ๒ คน คือ จิตตคฤหบดี หัตถกอุบาสกชาวเมืองอาฬวี, บรรดา อุบาสิกาทั้งหลาย อุบาสิกา ผู้เป็นอัครสาวิกา ๒ คน คือมารดาของนันทมาณพ ชื่อเวฬุภัณฑุกิ อุบาสิกาชื่อว่า ขุชชุตตรา, เป็นผู้มีบุญมากสมบูรณ์ด้วยอภินิหาร เพราะความเป็นผู้บำเพ็ญบารมี ๑๐ โดยเอกเทศ ๑

แม้พระอานนท์เถระผู้มีบารมีอันบำเพ็ญแล้วตั้งแสนกัป สมบูรณ์ด้วย อภินิหารมีบุญมาก เมื่อจะรักษาความเลื่อมใสของตระกูลจึงได้ยับยั้งอยู่ เพราะความที่ตนเป็นไปในอำนาจแห่งเหตุ ๑ เหล่าราชบุรุษนิมนต์ทำนุรูปเดียว

^๓ หรือแปลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ.พระองค์ ของจงทรงรับ ซึ่งภิกษา ของหม่อมฉัน เนื่องนิศย์ กับ ด้วยร้อยแห่งภิกษุ ท.ห้า ดังนี้ ๑

เท่านั้นให้นั่งแล้วอังกาส ๆ พระราชาเสด็จมาในเวลาที่เหลือภิกษุไปแล้ว
 ทอดพระเนตรเห็นของเคี้ยวและของจันทน์ทั้งหลาย ตั้งอยู่อย่างนั้นแหละจึงตรัส
 ถามว่า พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายมิได้มาหรือ ทรงสดับว่า พระอานนทเถระมารูป
 เดียวเท่านั้น พระเจ้าข้า ทรงพิโรธพระภิกษุทั้งหลายว่า พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย
 ได้ทำการตัดขาดจากเราเพียงเท่านี้เป็นแน่ จึงเสด็จไปสำนักพระบรมศาสดา
 กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ได้จัดแจงภิกษาไว้เพื่อภิกษุ ๕๐๐
 รูป ทราบว่า พระอานนทเถระรูปเดียวเท่านั้นมา ภิกษาที่หม่อมฉันจัดแจงแล้ว
 ก็ตั้งอยู่อย่างนั้นนั่นเอง ภิกษุ ๕๐๐ รูปไม่ได้ทำความสำคัญในตำแหน่งของ
 ข้าพระองค์ เรื่องอะไรกันหนอ ๆ พระบรมศาสดาไม่ตรัสโทษของภิกษุทั้งหลาย
 ตรัสว่า คุณก่อนมหาบพิตร เหล่าสาวกของอาตมภาพไม่มีความคุ้นเคยกับมหาบพิตร
 เหล่าภิกษुकงจักไม่ได้ไปเพราะเหตุนั้น ดังนี้แล้วเมื่อจะทรงประกาศเหตุแห่ง
 การไม่เข้าไปและเหตุแห่งการเข้าไปสู่ตระกูลทั้งหลาย ตรัสเรียกภิกษุทั้งหลาย
 มาแล้วตรัสพระสูตรนี้ ๆ

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๑. อะไรชื่อว่าพยัญชนะ ๑ พยัญชนะวรรค มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
- ก. จตุหิ + อปาเยหิ สนธิเป็น ๑
- ข. ตัม + นิพพุตัม สนธิเป็น ๑
- ค. จกขุวาปาถัม ตັคบทเป็น ๑
- ฌ. อิธปโปโมทติ ตັคบทเป็น ๑
- ง. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณัม ๔ คือ ๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. คุณนามแบ่งเป็นกี่ชั้น ๑ อะไรบ้าง ๑
- ข. นปฺงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑
- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะอดีตถึงค์อย่างเดียว ๑
- ฌ. กตม, ตุมห จักเป็นศัพท์นามชนิดไหน ๑
- ง. ติโร, หนุท แปลว่าอย่างไร ๑ เป็นนิบาตบอกอะไร ๑
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. วิภคตีหมวคธัชชตตนิ บอกกาลอะไร ๑ แปลว่าอย่างไร ๑
- ข. กิริยาศัพท์ใด ชื่อ เหตุกัมมวจาก ๑ และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ๑
๕. กิริยาภิตกั คือ ภินุโน, ปมชช แปลว่าอย่างไร ๑ สำเร็จรูปมาจากอะไร ๑
- จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย
- ก. ปาริ คจฺจติ สีเลนาคิ ปารุ ๑
- ข. ครหิตพฺพนฺติ คารยฺหิ ๑
- ค. วินติ เตนาคิ วินโย ๑

๖. อะไรชื่อว่าวันทวสมาส ฯ และวันทวสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
ปศุตจีวร, สมณพราหมณา จัดเป็นอย่างไรน ฯ
๗. ในปกติตัทธิต และวิภาคตัทธิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
สากฎิโก ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหน จงเขียนรูปวิเคราะห์มาให้ด้วย ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. อักขระที่เหลือจากสระนั้น ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด
ชื่อว่าพยัญชนะ ๗ พยัญชนะวรรค มี ๒๕ ตัว ๗ คือ ก ข ก ฃ ง ๕ ตัวนี้
เรียกว่า ก วรรค, จ ฉ ช ฌ ญ ๕ ตัวนี้ เรียกว่า จ วรรค, ฎ ฐ ฑ ฒ ๕ ตัวนี้
เรียกว่า ฎ วรรค, ต ถ ท ธ น ๕ ตัวนี้ เรียกว่า ต วรรค, ป ผ พ ภ ม ๕ ตัวนี้
เรียกว่า ป วรรค ๗

๒. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. จตุหิ + อปาเยหิ สนธิเป็น จตุหปาเยหิ ๗

ข. ตัม + นิพพุตัม สนธิเป็น ตณฺนิพพุตัม ๗

ค. จกฺขฺวาปาถัม ตັคฺบฺทเป็น จกฺขฺ-อาปาถัม ๗

ฃ. อิทฺปฺปโมทติ ตັคฺบฺทเป็น อิท-ปโมทติ ๗

ง. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรรม ๔ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑
อาคโม ๑ ปกติ ๑ ๗

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. คุณนามแบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ ๑ วิเสส ๑ อติวิเสส ๑ ๗

ข. นปฺงฺสกลิงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ อุ ๗

ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอกฺนวิสฺติ ถึง อฏฺฐนฺวฺติ เป็นเอกวจนะ
อิติลึงค์อย่างเดียว ๗

ฃ. กตม เป็นอนิยม วิเสสนศัพท์นาม, ตุมฺห เป็นปฺริสศัพท์นาม ๗

ง. ติโร แปลว่า ภายนอก เป็นนินาตบอภที่ ๗ หนฺท แปลว่า เอาเถิด
เป็นนินาตบอภความเตือน ๗

๔. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิภัติหิมวคธัษชัตตนิ บอโกติตกาล ตั้งแต่วันนี้ ฯ แปลว่า แล้ว, ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า ได้-แล้ว ฯ

ข. กิริยาศัพท์ใด กล่าวสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อเหตุกัมมวาทก ฯ มีอุทาหรณ์ว่า สามิเกน สุเทน โอทโน ปาจายิตะ ข้าวสุก อันนาย ใช้พ่อครัว ให้หุงอยู่ ฯ

๕. กิริยากิตก์ คือ กิโนโน แปลว่า แดกแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก กิฑู ธาตุ ในความแดก ต ปัจจย ธาตุมี ฑู เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น นุน แล้วลบที่สุดธาตุ ลง สิ ปฐมาวิภัติ สำเร็จรูปเป็น กิโนโน ฯ

ปมชช แปลว่า ประมาทแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก ป บพหน้า มฑู ธาตุ ในความประมาท ตุนาติ ปัจจย คือ ตุน ตฺวา ตฺวาน อุปสัถอยู่หน้า แปลงปัจจยทั้ง ๓ เป็น ย ธาตุมี ฑู เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุ เป็น ชช ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และ ปัจจยมาดังนี้

ก. (ผู้ใด) ย่อมถึง ซึ่งฝั่ง โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้หนึ่ง) ชื่อว่า ผู้ถึงซึ่งฝั่ง โดยปกติ ฯ เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งคัสสี่ละ รุ ปัจจย ฯ

ข. (กรรมใด) อันเขา พึงติเตียน เหตุนั้น (กรรมนั้น) ชื่อว่า อันเขา พึงติเตียน ฯ เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ฌย ปัจจย ฯ

ค. (บัณฑิต) ย่อมแนะนำ ด้วยอุบายนั้น เหตุนั้น (อุบายนั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องแนะนำ(ของบัณฑิต) ฯ เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ อ ปัจจย ฯ

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไปท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า ทวันทว-สมาส ฯ มี ๒ อย่าง คือ สมahaโร อสมahaโร ฯ

ปตฺตจิวโร เป็นสมahaโร, สมณพฺรหฺมณา เป็น อสมahaโร ฯ

๗. ในปกติศัพท์ มีปัจจัย ๑ ตัว คือ มย ฯ ในวิภาคศัพท์ มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา, โส ฯ

สากฏิกो ल्ग णिक् पिञ्ज्य इन्द्रयातिर्त्थत्थिक् । विक्त्राह्वं सक्णुण्जर्त्थिक् साक्णुिक् ।

ประโยค ป.ธ. ๓
 แปล มครเป็นไทย
 สอบ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

แปล โดยพยัญชนะ

๑. สาวตถิยั กิเรโก โภฆาตโก คาโว วชิตฺวา วรมํสานิ คเหตุวา
 ปจาเปตฺวา ปุตฺตทาเรน สทฺธิ นิสิตฺตฺวา มํสญฺจ ขาทติ มฺูเลน จ วิกุกฺกิตฺวา ๑
 โส เอวํ ปณฺจปณฺณาสวสฺสานิ โภฆาตกมฺมํ กโรนฺโต ชฺูรวิหารเ รุวิหรนฺตสฺส
 สตฺถุโน เอกทิวสํ กญฺจนฺตมฺปิ ยาคูํ วา ภตฺตํ วา น อทาสี ๑ โส วินา
 มํเสน ภตฺตํ น ภุชฺชติ ๑ โส เอกทิวสํ ทิวสภากเ มํสํ วิกุกฺกิตฺวา อตฺตโน
 อตฺถาย ปจิตฺตุํ เอกํ มํสขณฺ्हํ ภริยาย ทตฺวา นหายิตฺตุํ อคมาสี ๑ อถสฺส
 สหายโก เคหํ อากนฺตฺวา ภริยํ อหา โถกํ เม วิกุกฺกิตฺยมํสํ เทหี เคเห เม
 ปาหฺนโก อากโตติ ๑ นตฺถิ วิกุกฺกิตฺยมํสํ สหายโก เค มํสํ วิกุกฺกิตฺวา อิทานิ
 นหายิตฺตุํ คโตติ ๑ มา เอวํ กิริ สเจ มํสขณฺ्हํ อตฺถิ เทหีติ ๑ สหายกสฺส
 เค นิกฺขิตฺตํ มํสขณฺ्हํ จเปตฺวา อณฺุณํ มํสํ นตฺถีติ ๑ โส สหายกสฺส เม
 อตฺถาย จปีตมํสโต อณฺุณํ นตฺถิ โส จ วินา มํเสน น ภุชฺชติ นายํ ทสฺสตีติ
 สามํ ตํ มํสํ คเหตุวา ปกฺกามิ ๑ โภฆาตโกปิ นหาตฺวา อากโต ตาย อตฺตโน
 ปกฺกปณฺเณน สทฺธิ วฑฺฒเตตฺวา ภตฺเต อูปนีเต อหา กหํ มํสนฺติ ๑ นตฺถิ
 สามีติ ๑ นนุ อหํ ปจฺนตฺถาย มํสํ ทตฺวา คโตติ ๑ ตว สหายโก อากนฺตฺวา
 ปาหฺนโก เม อากโต วิกุกฺกิตฺยมํสํ เม เทหีติ วตฺวา พลกาเรน ตํ มํสํ สามํเยว
 คเหตุวา คโตติ ๑

แปล โดยอรรถ

๒. โส อหิ วินา มเสณ ภคตัม น ภูณชามิ หาราหิ นนฺติ ฯ ก็ สกกา
 กาคู ภูณช สามิติ ฯ โส นานิ ภคตัม ภูณชามิติ ตัม ภคตัม หาราเปตฺวา สตถํ
 อาทาย ปจฺจนาเคเห จิตฺโต โคโณ อตฺถิ ตสฺส สนฺตํกั กนฺตฺวา มฺมุเข หตฺถํ
 ปกฺขิปีตฺวา ชิวฺหํ นีหริตฺวา สตฺเถน มฺมุเล ฉินฺนํทิตฺวา อาทาย กนฺตฺวา
 องฺคาเรสุ ปจาเปตฺวา ภคตมตฺถเก จเปตฺวา นิสินฺโน เอกํ ภคตปิณฺฑํ ภูณชิตฺวา
 เอกํ มํสขณฺฑํ มฺมุเข จเปตี ฯ ตํขณฺณเววสฺส ชิวฺหา ฉิชฺชิตฺวา ภคตปาตย์
 ปตี ฯ ตํขณฺเวย กมฺมุสริกฺขกํ วิปากํ ลภี ฯ โสปี โข โคโณ วีย
 โลหิตธาราย มฺมุขโต ปกฺขมฺรณฺติยา อนฺโตเคหํ ปวิสิตฺวา ชนฺนุเกหิ วิจฺรณฺโต
 วิรวี ฯ ตสฺมี สมเย โขฆาตกสฺส ปฺตฺโต ปิตฺรํ โอลเเกตฺวา สมิเป จิตฺโต
 โหตี ฯ อถ นํ มาตา อาห ปสฺส ปฺตฺต อิมํ โคณํ วีย เกหฺมชฺเฒ ชนฺนุเกหิ
 วิจฺริตฺวา วิรวนฺตํ อิทํ ทุกฺขํ ทว มตฺถเก ปตฺติสฺสตี มมฺปิ อนฺโโลเกตฺวา
 อตฺตโน โสตฺถิ กโรนฺโต ปลาเยสฺสุตี ฯ โส มรณภยตฺชชิตฺโต มาตฺรํ วนฺนํทิตฺวา
 ปลาเย ปลาเยตฺวา จ ปน ตกฺกสิลํ อคฺมาตี ฯ โขฆาตโกปี โคโณ วีย
 เกหฺมชฺเฒ วิรวนฺโต วิจฺริตฺวา กาลํ กตฺวา อวีจิมฺหิ นิพฺพตฺติ ฯ โคโณปี
 กาลมกาตี ฯ โขฆาตกปฺตฺโตปี ตกฺกสิลํ กนฺตฺวา สุวณฺณการกมฺมํ อุกฺคณฺหิ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.๖. ๓

แปล มคอเป็นไทยแปล โดยพยัญชนะ

๑. ได้ยินว่า อ. บุคคลผู้ฆ่าซึ่งโค คนหนึ่ง ในพระนครชื่อว่าสาวัดดี
ฆ่าแล้ว ซึ่งโค ท. ถือเอาแล้ว ซึ่งเนื้ออันดำ ท. ยังภรรยา ให้ปิ้งแล้ว นั่งแล้ว
กับ ด้วยบุตรและภรรยา ย่อมเกี่ยวกิน ซึ่งเนื้อด้วย ย่อมขาย ด้วยราคาด้วย ฯ
อ. บุคคลผู้ฆ่าซึ่งโคนั้น กระทำอยู่ ซึ่งกรรมแห่งบุคคลผู้ฆ่าซึ่งโค ลิ่นปีห้าสิบห้า
ท. อย่างนี้ ไม่ได้ถวายแล้ว ซึ่งข้าวต้มหรือ หรือว่า ซึ่งข้าวสวย แม้สักว่า
ทัพพีหนึ่ง แต่พระศาสดา ผู้ประทับอยู่ อยู่ในวิหารอันไกล ในวันหนึ่ง ฯ
อ. บุคคลผู้ฆ่าซึ่งโคนั้น ย่อมไม่บริโภคน้ำ ซึ่งข้าวสวย เว้น จากเนื้อ ฯ ในวันหนึ่ง
อ. บุคคลผู้ฆ่าซึ่งโคนั้น ขายแล้ว ซึ่งเนื้อ ในกาลอันเป็นส่วนแห่งวัน ให้แล้ว
ซึ่งชิ้นแห่งเนื้อ ชิ้นหนึ่ง แก่ภรรยา เพื่ออันปิ้ง เพื่อประโยชน์ แก่ตน ได้ไปแล้ว
เพื่ออันอาบ ฯ ครั้งนั้น อ. สหาย ของบุคคลผู้ฆ่าซึ่งโคนั้น มาแล้ว ผู้เรือน
กล่าวแล้วว่า อ. เธอ จงให้ ซึ่งเนื้ออันบุคคลพึงขาย หน้อยหนึ่ง แก่ข้าพเจ้า,
อ. แยกของข้าพเจ้า มาแล้ว ในเรือน ดังนี้ กะภรรยา ฯ อ. ภรยานั้น กล่าวแล้ว
ว่า อ. เนื้ออันบุคคลพึงขาย ย่อมไม่มี, อ. สหาย ของท่าน ขายแล้ว ซึ่งเนื้อ
ไปแล้ว เพื่ออันอาบ ในกาลนี้ ดังนี้ ฯ อ. สหายนั้น กล่าวแล้วว่า อ. เธอ
อย่ากระทำแล้ว อย่างนี้, ถ้าว่า อ. ชิ้นแห่งเนื้อ มีอยู่ไซ้, อ. เธอ ของจงให้ ดังนี้ ฯ
อ. ภรยานั้น กล่าวแล้วว่า อ. เนื้อ อัน เว้น ซึ่งชิ้นแห่งเนื้อ อันอันคิดจับเก็บไว้
แล้ว เพื่อสหาย ของท่าน ย่อมไม่มี ดังนี้ ฯ อ. สหายนั้น คิดแล้วว่า อ. เนื้ออัน
จากเนื้ออันหญิงนี้เก็บไว้แล้ว เพื่อประโยชน์ แก่สหาย ของเรา ย่อมไม่มี, อนึ่ง
อ. สหายของเรานั้น ย่อมไม่บริโภคน้ำ เว้น จากเนื้อ, อ. หญิงนี้ จักไม่ให้ ดังนี้

ถือเอาแล้ว ซึ่งเนื่อนั้นเอง หลีกไปแล้ว ๆ แม่ อ. บุคคลผู้ฆ่าซึ่งโค อาบแล้ว มาแล้ว ครั้นเมื่อ ข้าวสวย อันภรรยา นั้น ให้เจริญแล้ว นำเข้าไปแล้ว กับ ด้วยผักอันสุกแล้ว เพื่อตน กล่าวแล้วว่า อ. เนื้อ มีอยู่ในที่ไหน ดังนี้ ๆ อ. ภรรยา นั้น กล่าวแล้วว่า ข้าแต่ นาย อ. เนื้อ ย่อมไม่มี ดังนี้ ๆ อ. บุคคลผู้ฆ่าซึ่งโค นั้น กล่าวแล้วว่า อ. เรา ให้แล้ว ซึ่งเนื้อ เพื่อประโยชน์แก่อันปึง ไปแล้ว มิใช่หรือ ดังนี้ ๆ อ. ภรรยา นั้น กล่าวแล้วว่า อ. สหาย ของท่าน มาแล้ว กล่าวแล้วว่า อ. แยก ของข้าพเจ้า มาแล้ว, อ. เธอ จงให้ ซึ่งเนื้ออันบุคคลพึงขาย แก่ข้าพเจ้า ดังนี้ ถือเอาแล้ว ซึ่งเนื้อนั้นเองนั้นเทียว โดยอันกระทำซึ่งกำลัง ไปแล้ว ดังนี้ ๆ

แปล โดยอรรถ

๒. นายโคฆาตก์นั้น พูคว่า เว้นจากเนื้อ เราจะไม่บริโภคข้าวสวย, เธอจงนำข้าวสวยนั้น ไปเถิด ดังนี้ ๆ ภรรยา กล่าวว่า ฉันจะสามารถทำอะไรได้, ของบริโภคเกิด พี่ ดังนี้ ๆ เขาตอบว่า เราไม่บริโภคข้าวสวย ดังนี้ ให้ภรรยา นำข้าวสวยนั้นไปแล้ว ถือมิด ไปยังที่ใกล้โคตัวที่ยืนอยู่ หลังเรือน แล้วจึงสอดมือเข้าไปในปากดึงลิ้นออกมาเอามัดตัดที่โคน (ลิ้น) แล้วถือไปให้ภรรยา ปึงบนถ่านเพลิงแล้ว วางไว้บนข้าวสวย นั่งบริโภคก่อนข้าวสวยก่อนหนึ่ง วางขึ้นเนื้อขึ้นหนึ่งไว้ ในปาก ๆ ในขณะนั้นเอง ลิ้นของเขาขาดตกลงในถาดข้าวสวย ๆ ในขณะนั้นแล เขาได้รับวิบาก ที่เห็นสมด้วยกรรม ๆ แม้เขาแล เป็นเหมือนโค มีสายเลือดไหลออกจากปาก เข้าไปภายในเรือน เทียวคลาน ร้องไป ๆ เวลานั้น บุตรของนายโคฆาตก์ขึ้นแลดูบิดาอยู่ใกล้ ๆ ๆ ลำดับนั้น มารดา พูตกะเขาว่า ลูก เจ้าจงดูบิดานี้เป็นเหมือนโคเทียวคลานร้องไปในท่ามกลาง เรือน, ความทุกข์นี้ จักตกบนกระหม่อมของเจ้า, เจ้าไม่ต้องห่วงแม่เลย จงทำความ

สวัสดิ์แก่ตนหนีไปเถิด ดังนี้ ฯ เขาอุกมรณภัยคุกคาม ไหว้มารดาแล้ว
จึงหนีไป, ก็แฉ ครั้นหนีไปแล้ว ได้ไปยังนครตักกสิลา ฯ แม้นายโคฆาตก็เป็น
เหมือนโค เทียวร้องไปในท่ามกลางเรือน ตายแล้วเกิดในนรกอเวจี ฯ แม้โค
ก็ตายแล้ว ฯ ฝ่ายบุตรนายโคฆาตก็ไปยังนครตักกสิลา เรียนการงานของนาย
ช่างทอง ฯ

ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธไทย

สอบ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

โส (กบิล) พาหุสจุมเทน มตโต ลาภตณฺหยา อภิกฺขโต
 อติปณฺฑิตมานิตาย ปเรหิ วุตฺตํ กบฺปิยํปี อกบฺปิยนฺติ วทติ อกบฺปิยํปี
 กบฺปิยนฺติ สาวชฺชปี อนวชฺชนฺติ อนวชฺชปี สาวชฺชนฺติ ฯ โส เปสเสหิ
 ภิกฺขุหิ มา อาวุโส กบิล เหว อวจาติ วตฺวา ฆมฺมณฺจ วินยณฺจ ทสฺเสตฺวา
 โอวทียมาโนปี คุมฺเห ก็ ชานาถ วิตฺตมฺภูจิสทิสาดิอาทีนึ วตฺวา ภิกฺขุ
 ชฺุเสนฺโต วมฺเภนฺโต วิจรติ ฯ อตฺสส ภาตฺว โสชนตฺเตรสฺสาปี ภิกฺขุ เอตมตฺถํ
 อารโจะสุ ฯ โสปี นํ อุปสงฺกมิตฺวา อาวุโส กบิล คุมฺหาทิสานํ หิ สมฺมาปฺปฏิปตฺติ
 สาสนสฺส อายุ นาม ตสฺมา สมฺมาปฺปฏิปตฺตี ปหาย กบฺปิยาทีนึ ปฏฺิพาหนฺโต
 มา เหว อวจาติ โอวทึ ฯ โส ตสฺสาปี วจัน นาทิ ฯ ตโต ปฏฺุจาย นํ
 อณฺเณปี เปสลา ภิกฺขุ จจฺจฺชยีสฺสุ ฯ โส ทฺูราจาโร หุตฺวา ทฺูราจารปรีวฺโต
 วิหรนฺโต เอกทิวสํ อฺุโปสถกฺเก ปาฏฺิโมกฺกขํ อฺุทฺทิสิตฺสสามิตฺติ วิชนึ อาทาย
 ฆมฺมาสเน นิสึทิตฺวา วตฺตตฺวาโส เอตฺถ สนนฺิปตฺติตานํ ภิกฺขุณํ ปาฏฺิโมกฺกขนฺติ
 ปุจฺฉิตฺวา โโก อตฺถโถ อิมสฺส ปฏฺิวงเนน ทินฺเนนาติ ตฺถนฺหิฏฺเต ภิกฺขุ ทิสฺวา
 อาวุโส ฆมฺโม วา วินโย วา นตฺถิ ปาฏฺิโมกฺกเขน สฺเตน วา อสฺสฺเตน วา โโก
 อตฺถโถติ วตฺวา อาสนา วุจฺฉหิ ฯ เหว โส กสฺสปสฺส ภควฺโต ปรียตฺติสาสนํ
 โอสฺสกฺกาเปสิ ฯ โสชนตฺเตโรปี ตทฺเหว ปรีนฺิพฺพายิ ฯ กบิล อายุปรีโยसानเ
 อวีจิมฺหิ มหานิเรเย นินฺพพฺตฺติ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธไทย

โส วิเสสน ของ กปีโล ๆ สยกตฺตา ใน วทติ สืบท กิริยาสืบท อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก พาหุสจฺจมเทน กรณ ใน มตุโต ๆ กิติ อภิภูโต กิติ วิเสสน^๑ ของ กปีโล ลากตฺนฺหาช อนภิตกตฺตา ใน อภิภูโต อติปณฺฑิต- มานิตาย เหตุ ใน วทติ สืบท ปเรหิ วิเสสน ของ ชเนหิ ๆ อนภิตกตฺตา ใน วุตฺตํ ๆ กิติ กปฺปิยํ กิติ วิเสสน ของ วตฺถุ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน วทติ ปี สีสัพพ^๒ อเปกฺขชฺชุตฺต เข้ากับ กปฺปิยํ, อกปฺปิยํ, สาวชฺชํ และ อนวชฺชํ (หรือสัมพันธว่า ปี สีสัพพ วากฺยสมฺมจฺจชฺชุตฺต^๓ เข้ากับ ปเรหิ วุตฺตํ กปฺปิยํ อกปฺปิยนฺติ วทติ, อกปฺปิยํ กปฺปิยนฺติ วทติ, สาวชฺชํ อนวชฺชชฺชุตฺต วทติ และ อนวชฺชํ สาวชฺชชฺชุตฺต วทติ) อกปฺปิยํ สรฺูป ใน อิติ ๆ ศัพพ อาการ ใน วทติ,

(ปเรหิ วิเสสน ของ ชเนหิ ๆ อนภิตกตฺตา ใน วุตฺตํ ๆ กิติ) อกปฺปิยํ กิติ วิเสสน ของ วตฺถุ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน วทติ กปฺปิยํ สรฺูป ใน อิติ ๆ ศัพพ อาการ ใน วทติ, (ปเรหิ วิเสสน ของ ชเนหิ ๆ อนภิตกตฺตา ใน วุตฺตํ ๆ กิติ) สาวชฺชํ กิติ วิเสสน ของ กมฺม ๆ อวุตฺตกมฺม ใน วทติ อนวชฺชํ สรฺูป ใน อิติ ๆ ศัพพ อาการ ใน วทติ, (ปเรหิ วิเสสน ของ ชเนหิ ๆ อนภิตกตฺตา ใน วุตฺตํ ๆ กิติ) อนวชฺชํ กิติ วิเสสน ของ กมฺม ๆ อวุตฺตกมฺม ใน วทติ สาวชฺชํ สรฺูป ใน อิติ ๆ ศัพพ อาการ ใน วทติ ฯ

โส วิเสสน ของ กปีโล ๆ สยกตฺตา ใน วิจรติ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก เปสเลหิ วิเสสน ของ ภิกฺขุหิ ๆ อนภิตกตฺตา ใน โอวทิตฺยาโน

^๑ มตุโต และ อภิภูโต สัมพันธเป็น วิคตฺกตฺตา ใน หุตฺวา ก็ได้

^๒ สัมพันธ ปี ศัพพ อเปกฺขชฺชุตฺต เข้าที่ละศัพพ ตามลำดับก็ได้

^๓ ปี, อปี ศัพพ ใช้ในอรรถหลายอย่าง เช่น สมฺมจฺจชฺชุตฺต (และ วิกปฺปีตฺตตะ), ปุจฺฉนฺตตะ, อเปกฺขชฺชุตฺต, สัมภวานฺตตะ และ กรหฺตตะ

“อาวุธ วิเสสน ของ กบิล ๗ อาลปน ๓๖ สยกคตฺตา ใน อวจ มา ศัพท์ ปฏิเสธ ใน อวจ ๗ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก เอวํ กิริยาวิเสสน ใน อวจ อิติ ศัพท์ อาการ ใน วตฺวา ๗ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ทสฺเสตฺวา ๓๓ กิติ วินยํ กิติ อวุตฺตกมฺม ใน ทสฺเสตฺวา จ สองศัพท์ ปทสมฺมจฺยตฺถ เข้ากับ ๓๓ และ วินยํ ทสฺเสตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน โอวทียมาโน ๗ อพฺภนฺตรกิริยา ของ กบิล ปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ โอวทียมาโน

“ตฺมฺเห สยกคตฺตา ใน ชานาถ ๗ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก ก็ อวุตฺตกมฺม ใน ชานาถ, ตฺมฺเห สยกคตฺตา ใน อตฺถ ๗ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก ริดฺตมฺมฺภูจฺจสทิสฺสา วิกตฺติกตฺตา ใน อตฺถ อิติ ศัพท์ สรฺรูป ใน อาทีนฺนิ วจนานิ อาทีนฺนิ วิเสสน ของ วจนานิ ๗ อวุตฺตกมฺม ใน วตฺวา ๗ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วิจารณ์^๔ ภิภฺช อวุตฺตกมฺม ใน ชุํเสนฺโต และ วมฺเภฺนโต ชุํเสนฺโต กิติ วมฺเภฺนโต กิติ อพฺภนฺตรกิริยา ใน วิจารณ์ ๗

อด กาลสฺตฺตฺมี ใน อาโรเจสฺสุ ภิภฺช สยกคตฺตา ใน อาโรเจสฺสุ ๗ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก อสฺส วิเสสน ของ กบิลสฺส ๗ สามีสมฺพนฺธ ใน ภาตฺ ๗ วิเสสน ของ โสธฺนตฺเตรสฺส ๗ สมฺปทาน ใน อาโรเจสฺสุ อปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ โสธฺนตฺเตรสฺส เอตํ วิเสสน ของ อตฺถ ๗ อวุตฺตกมฺม ใน อาโรเจสฺสุ ๗

โส วิเสสน โสธฺนตฺเตโร ๗ สยกคตฺตา ใน โอวทฺติ ๗ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก ปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ โส นํ วิเสสน ของ กบิล ๗ อวุตฺตกมฺม ใน อฺปฺสงฺกมิตฺวา ๗ ปุพฺพกาลกิริยา ใน โอวทฺติ “อาวุธ วิเสสน ของ กบิล ๗ อาลปน ๓๖ ศัพท์ วาภฺยารมฺภ สมฺมาปฺปฏิปฺตฺติ สยกคตฺตา ใน โหติ ๗ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก ตฺมฺหาทิสานํ วิเสสน ของ ภิภฺชุนํ ๗ ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน สมฺมาปฺปฏิปฺตฺติ สาสนสฺส สามีสมฺพนฺธ ใน आय ๗ วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ นาม ศัพท์ สยฺญาไซตฺถ เข้ากับ आय,

^๔หรือสัมพันธ์ว่า “วตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน ชุํเสนฺโต และ วมฺเภฺนโต.....ชุํเสนฺโต กิติ วมฺเภฺนโต กิติ อพฺภนฺตรกิริยา ของ กบิล”

ตสฺมา เหตุ ใน อวจ คุวํ สยกตฺตา ใน อวจ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก สมฺมาปฏิปัตตี อวุตฺตกมฺม ใน ปหาย ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อวจ^๕ กปฺปียาทีนึ วิเสสน ของ วตฺถุณี ๑ อวุตฺตกมฺม ใน ปฏิพาหนโต ๑ อพฺภนฺตรกิริยา ใน อวจ มา ศัพท์ ปฏิเสชนตฺถ เหวํ กิริยาวิเสสน ใน อวจ อิติ ศัพท์ อาการ ใน โไอวที ๑

โส วิเสสน ของ กปฺปิโล ๑ สยกตฺตา ใน อาทยิ น ศัพท์ ปฏิเสช ใน อาทยิ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ตสฺส วิเสสน ของ โสชนตฺถเรตฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน วจัน อปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ ตสฺส วจัน อวุตฺตกมฺม ใน อาทยิ ๑

ภิกฺขุ สยกตฺตา ใน จฺจทฺถยีสฺสุ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ตโต วิเสสน ของ กาลโต ๑ อปาทาน ใน ปฏฺจาย ๑ กิริยาวิเสสน ใน จฺจทฺถยีสฺสุ นํ วิเสสน ของ กปฺปิลํ ๑ อวุตฺตกมฺม ใน จฺจทฺถยีสฺสุ อณฺเณ กัถิ เปสฺลา กัถิ วิเสสน ของ ภิกฺขุ ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ อณฺเณ ๑

โส วิเสสน ของ กปฺปิโล ๑ สยกตฺตา ใน วุฏฺฐหิ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ทฺวารจาโร วิคตฺกตฺตา ใน หุตฺวา ๑ สมานกาลกิริยา ใน วิหรนฺโต ทฺวารจารปริวฺโต วิเสสน ของ กปฺปิโล วิหรนฺโต อพฺภนฺตรกิริยา ของ กปฺปิโล เอกทิวสํ กาลสฺตฺตมึ ใน นิสีทิตฺวา อุโปสฺถกฺเค อาธาร ใน นิสีทิตฺวา “อหํ สยกตฺตา ใน อุกฺทิสิตฺตสामी ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ปาฎิโมกฺขํ อวุตฺตกมฺม ใน อุกฺทิสิตฺตสामी อิติ ศัพท์ สรฺูป ใน จินฺตเนน ๑ กรณ ใน นิสีทิตฺวา วิชนึ อวุตฺตกมฺม ใน อาทาย ๑ สมานกาลกิริยา (หรือ ปุพฺพกาลกิริยา) ใน นิสีทิตฺวา ฐมฺมาสเน อุปฺเสเสสิกาธาร ใน นิสีทิตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปุจฺฉิตฺวา

“อาวฺโส อาลปน ปาฎิโมกฺขํ สยกตฺตา ใน วตฺตติ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก เอตฺถ วิเสสน ของ อุโปสฺถกฺเค ๑ อาธาร ใน สนฺนิปตฺตานํ ๑

^๕หรือสัมพันธ์ว่า “ปหาย ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปฏิพาหนโต...ปฏิพาหนโต อพฺภนฺตรกิริยา ของ คุวํ...”

วิเสสน ของ ภิกขุณฺโณ ๑ สมุปทาน ใน วตฺตติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน ปุจฺฉิตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ทิสฺวา “โก วิเสสน ของ อตฺโถ ๑ ลิงฺคตฺถ อิมสฺส วิเสสน ของ ภิกขุโน ๑ สมุปทาน ใน ทินฺนเนน ๑ วิเสสน ของ ปฏฺวิจเนน ๑ กรณ ใน อตฺโถ อิติ ศัพท์ สรูป ใน จินฺตเนน ๑ กรณ ใน ตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ๑ วิเสสน ของ ภิกขุ ๑ อวฺตฺตกมฺม ใน ทิสฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วตฺวา

“อาวฺโส อาลปน ฌมฺโม กัถิ วินโย กัถิ สยกตฺตา ใน นตฺถิ ๑ อาขุยาตบต กตฺตฺวาจก วา สองศัพท์ ปทวิกปฺปตฺถ เข้ากับ ฌมฺโม และ วินโย, อตฺโถ ลิงฺคตฺถ ปาฏฺโหมกฺเขน กรณ ใน อตฺโถ สฺเตน กัถิ อสฺสฺเตน กัถิ วิเสสน ของ ปาฏฺโหมกฺเขน วา สองศัพท์ ปทวิกปฺปตฺถ เข้ากับ สฺเตน และ อสฺสฺเตน โก วิเสสน ของ อตฺโถ อิติ ศัพท์ อาการ ใน วตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วุจฺจฺหิ อาสนา อปาทาน ใน วุจฺจฺหิ ๑

โส วิเสสน ของ กปิโล ๑ เหตุกตฺตา ใน โอสกฺกาเปสิ ปรียตฺติสาสนํ การิตกมฺม ใน โอสกฺกาเปสิ ๑ อาขุยาตบต เหตุกตฺตฺวาจก เอวํ ศัพท์ ปการตฺถ กตฺสฺปสฺส สลฺยววิเสสน ของ ภควโต ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน ปรียตฺติสาสนํ ๑

โสธฺนตฺเถโร สยกตฺตา ใน ปรีนินฺพฺพายิ ๑ อาขุยาตบต กตฺตฺวาจก ปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ โสธฺนตฺเถโร ตทเห กาลสฺตฺตฺมึ ใน ปรีนินฺพฺพายิ เอวํ ศัพท์ (หรือ) ว ศัพท์) อวฺชารณ เข้ากับ ตทเห ๑

กปิโล สยกตฺตา ใน นินฺพฺพตฺติ ๑ อาขุยาตบต กตฺตฺวาจก อายุปรีโยสาเน กาลสฺตฺตฺมึ ใน นินฺพฺพตฺติ อวิจิมฺหิ สลฺยววิเสสน ของ มหานิรเย ๑ วิชยาร ใน นินฺพฺพตฺติ ๑

ประโยค ป.ธ. ๓

บูรพภาค

สอบ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

แจ้งแก้ตัวอักษร ย่อหน้า และจัดวรรคตอน ให้ถูกต้องตามสมัยนิยม ฯ

ที่กบ.๑๐/๒๕๖๖ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง วัดปากน้ำเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐ ๑๖มกราคม๒๕๖๖เรื่องประชุมเตรียมความพร้อมการสอบบาลีสนามหลวงครั้งที่ ๑ ครั้งแรก ปีพ.ศ.๒๕๖๖ เรียนรองแม่กองบาลีสนามหลวง สิ่งที่ส่งมาด้วย๑.ระเบียบวาระการประชุมจำนวน๑ฉบับ ๒.กำหนดการสอบบาลีสนามหลวงปีพ.ศ.๒๕๖๖จำนวน๑ชุด ๓.บัญชีสถิติผู้เข้าสอบบาลีสนามหลวงปีพ.ศ.๒๕๖๖ จำนวน๑ชุด ด้วยสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง ได้กำหนดการสอบประโยคบาลีสนามหลวงประจำปีพ.ศ.๒๕๖๖ โดยกำหนดจัดสอบบาลีสนามหลวงครั้งที่๑ครั้งแรก ประโยคป.ธ.๖ถึงป.ธ.๘ ในวันที่๒๑-๒๓มกราคม๒๕๖๖และครั้งหลังประโยค๑-๒ ถึงประโยคป.ธ.๕ในวันที่๑๕-๑๗กุมภาพันธ์๒๕๖๖ พร้อมกันทั่วประเทศ ทั้งนี้ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง ได้รับการประสานงานจากสำนักพระราชวังว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชศรัทธาถวายภัตตาหารและสิ่งของพระราชทานแก่พระภิกษุสามเณรผู้เข้าสอบบาลีสนามหลวงและกรรมการกำกับห้องสอบในการสอบบาลีสนามหลวงประจำปีพ.ศ.๒๕๖๖ทั่วประเทศ ในกรณีนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการสอบบาลีสนามหลวงครั้งที่๑ครั้งแรก สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง จึงกำหนดการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในวันพระวิสาขบูชาที่๑๘มกราคม พ.ศ.๒๕๖๖เวลา๑๔.๐๐น. ณพระมหาเจดีย์มหารัชมงคลชั้น๒วัดปากน้ำเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จึงขออาราธนาท่านเข้าร่วมประชุม รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้. เรียนมาด้วยความนับถือ พระพรหมโมลี(พระพรหมโมลี)แม่กองบาลีสนามหลวง สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง โทร.๐-๒๔๐๘-๒๕๐๐, ๐-๒๕๖๕-๑๔๘๕ โทรสาร๐-๒๕๖๕-๑๔๘๔

ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

บุรพภาค

ที่ กบ. ๑๐/๒๕๖๖

สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง

วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ

กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐

๑๖ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ประชุมเตรียมความพร้อมการสอบบาลีสนามหลวง ครั้งที่ ๑ ครั้งแรก
ปี พ.ศ. ๒๕๖๖

เรียน รองแม่กองบาลีสนามหลวง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ระเบียบวาระการประชุม จำนวน ๑ ฉบับ

๒. กำหนดการสอบบาลีสนามหลวง ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จำนวน ๑ ชุด

๓. บัญชีสถิติผู้เข้าสอบบาลีสนามหลวงปี พ.ศ.๒๕๖๖ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง ได้กำหนดการสอบประโยค
บาลีสนามหลวง ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยกำหนดจัดสอบบาลีสนามหลวง ครั้งที่ ๑
ครั้งแรก ประโยค ป.ธ.๖ ถึง ป.ธ.๘ ในวันที่ ๒๓-๒๗ มกราคม ๒๕๖๖ และ
ครั้งหลัง ประโยค ๑-๒ ถึง ประโยค ป.ธ.๕ ในวันที่ ๑๕-๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
พร้อมกันทั่วประเทศ ทั้งนี้ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง ได้รับการประสาน
งานจากสำนักพระราชวังว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชศรัทธา
ถวายภัตตาหารและสิ่งของพระราชทานแก่พระภิกษุสามเณรผู้เข้าสอบบาลี
สนามหลวง และกรรมการกำกับห้องสอบในการสอบบาลีสนามหลวงประจำ
ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ทั่วประเทศ

ในการนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการสอบบาลีสนามหลวง
ครั้งที่ ๑ ครั้งแรก สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง จึงกำหนดการประชุมร่วมกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในวันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖

เวลา ๑๔.๐๐๑ น. ณ พระมหาเจดีย์มหารัชมงคลชั้น ๒ วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จึงขออาราธนาท่านเข้าร่วมประชุม รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

พระพรหมโมลี

(พระพรหมโมลี)

แม่กองบาลีสนามหลวง

สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง

โทร. ๐-๒๔๐๘-๒๕๐๐,๐-๒๘๖๕-๐๔๘๕

โทรสาร ๐-๒๘๖๕-๐๔๘๔

ประโยค ป.ธ. ๓
 ปัญหา บาลีไวยากรณ์
 สอบ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๑. คำต่อไปนี้ คือ ปุพฺผํ, วจฺโส, สทฺโต, นคฺขมตฺติ, วุฏฺโฏ ประกอบสังโยค ถูกหรือผิด ถ้าผิดจงแก้ไขให้ถูก และบอกด้วยว่าถูกหรือผิดเพราะอะไร ฯ
๒. สัตฺตฺยโนโก ในพยัญชนะสนธิ มีวิธีชื่อนอย่างไรบ้าง ฯ จงตอบพร้อมทั้ง ยกตัวอย่างมาประกอบด้วย ฯ ยถุลลมนุสฺสาคฺติ เป็นสนธิอะไร ฯ ตัดและต่ออย่างไร ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. นามเช่นไร จัดเป็นนามนาม ฯ
 - ข. ภิกฺขเว มีวิธีทำตัวอย่างไร ฯ
 - ค. อสฺติ เป็นวจนะ และลึงค์อะไร ฯ
 - ฌ. ต ศัพท์ ในอิตถิลิงค์ เฉพาะจตุตถีวิภคฺติ มีรูปแจกอย่างไร ฯ
 - ง. รโห แปลว่าอย่างไร ฯ เป็นนิบาตบอกอะไร ฯ
๔. วาจกคืออะไร ฯ วิธีจะจำวาจกได้แม่นยำนั้นต้องอาศัยอะไร ฯ จงแก้คำที่ เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้ ฯ
 - ก. เทสนาวसान องฺกุโร จ อินฺทโก จ โสตาปตฺติผล ปตฺติฏฺฐหิ ฯ
 - ข. เถโร ปุณฺปนฺนํ ปุจฺฉินฺนฺโตปี น กเถสิ ฯ
 - ค. อุโภ อคฺคปาทา ภินฺทิสฺสุ ฯ
๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับกิริยาภิกตฺก แบ่งเป็นกี่หมวด ฯ แต่ละหมวด มีปัจจัยอะไรบ้าง ฯ

โพธิ (ฌาน), อุกกทายี ลงปัจจัยอะไร เป็นรูป และสาธนะอะไร
จงตั้งวิเคราะห์ห้มาคฺ ๑

๖. อะไรชื่อว่าตปฺปริสสมาส ๑ ตปฺปริสสมาส กับ อพยฺยิภาวสมาส ต่างกัน
อย่างไร ๑

อฺกฺคฺรฺมฺมฺสมาหิโต เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์ห้มาตามลำดับ ๑

๗. ตทฺสสฺตฺติคฺตฺทิตฺต มิปัจจัยเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ อาโรกฺยํ, เตปิฏฺโก (เถโร)
อฏฺฐโม ลงปัจจัยอะไร ในตฺทิตฺตไหน จงตั้งวิเคราะห์ห้มาคฺ ๑

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. คำต่อไปนี้ คือ

ปุพฺผิ ประกอบสังโยคผิด เพราะพยัญชนะที่ ๓ ใน ป วรรค คือ พ จะซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๒ คือ ผ ไม่ได้ เหตุไม่เป็นไปตามหลักที่ว่า พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้ ประกอบสังโยคถูกแก้เป็น ปุพฺผิ เพราะพยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้

วฺโส ประกอบสังโยคผิด เพราะ ส เป็นพยัญชนะอวรรคอยู่หลัง จะอาเทศนิกคหิตเป็นพยัญชนะวรรคไม่ได้ ประกอบสังโยคถูกแก้เป็น วิโส เพราะ ส อยู่หลังจึงกนิกคหิตไว้ตามเดิม

สทฺโถ ประกอบสังโยคผิด เพราะพยัญชนะที่ ๓ ใน ต วรรค คือ ท จะซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ ไม่ได้ เหตุไม่เป็นไปตามหลักที่ว่า พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้ ประกอบสังโยคถูกแก้เป็น สทฺโถ เพราะพยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ ในวรรคของตนได้

นกุขมติ ประกอบสังโยคผิด เพราะพยัญชนะที่ ๓ ใน ก วรรค คือ ก จะซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๒ คือ ข ไม่ได้ เหตุไม่เป็นไปตามหลักที่ว่า พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้ ประกอบสังโยคถูกแก้เป็น นกุขมติ เพราะพยัญชนะที่ ๒ คือ ข อยู่หลังจึงซ้อนพยัญชนะคือ ก ได้ในวรรคของตน

วฺฏโฏ ประกอบสังโยคผิด เพราะพยัญชนะที่ ๑ ใน ฎ วรรค คือ ฎ จะซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๔ ไม่ได้ เหตุไม่เป็นไปตามหลักที่ว่า พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้ ประกอบสังโยคถูกแก้เป็น วฺฏโฏ เพราะพยัญชนะที่ ๔ คือ ฒ อยู่หลังจึงซ้อนพยัญชนะที่ ๑ คือ ฎ ได้ ในวรรคของตน ฯ

๒. สัญญโค ในพยัญชนะสนธิ มีวิธีซ้อนอย่างนี้ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันอย่าง ๑ ตัวอย่าง เช่น อิธ-ปโมทติ เป็น อิธปโมทติ เป็นต้น
ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกันอย่าง ๑ คือ พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้ พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้

พยัญชนะที่ ๕ ซ้อนหน้าพยัญชนะทุกตัวในวรรคของตนได้ เว้นพยัญชนะ คือ ง ซึ่งเป็นตัวสะกด ซ้อนพยัญชนะทั้ง ๔ ในวรรคของตนได้ แต่ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้ ตัวอย่าง เช่น จตุตทริ-จทานานิ เป็น จตุตทริจทานานิ เป็นต้น ฯ

ยถุลยมนุสชาติ เป็น โลปสระสนธิและอาเทศนิกคหิตสนธิ ตัดเป็น ยถา-อญล-อนุสชาติ

ระหว่าง ยถา-อญล ถ้าสระหน้าเป็นทิฆะ สระหลังเป็นรัสสะ มีพยัญชนะสังโยคอยู่เบื้องหลังก็ดี เป็นทิฆะก็ดี ลบสระหน้าคือ อา ที่สุดแห่ง ยถา ต่อเป็น ยถญล

ระหว่าง ยถญล-อนุสชาติ ถ้านิกคหิตอยู่ข้างหน้า สระอยู่ข้างหลังแปลงนิกคหิตเป็น ม ต่อเป็น ยถญลมนุสชาติ ฯ

๓. ใ้ตอบคำถาม ต่อไปนี้ คือ

ก. นามที่เป็นชื่อของคน, สัตว์, ที่, สิ่งของ, จัดเป็นนามนาม ฯ

ข. ภิกฺขเว มีวิธีทำตัวอย่างนี้ คือ ภิกฺขเว ศัพท์เดิมเป็น ภิกฺขุ ลง โย อาลปนวิภคติ พหูวนะ เอา โย เป็น เว แล้วเอา อู เป็น อ สำเร็จรูปเป็น ภิกฺขเว ฯ

ค. อสึติ เป็นเอกวจนะและอิตถิลิงค์ ฯ

ฃ. ต ศัพท์ ในอิตถิลิงค์ เฉพาะจตุตถีวิภคติ มีรูปแจกอย่างนี้

	เอกวจนะ	พหูวนะ
จ.	ตสุตา อสุตา ติสฺสุตา ติสฺสุตาย	ตาสึ ตาตานึ

ง. รโห แปลว่า ที่ลับ ฯ เป็นนิบาตบอกที่ ฯ

๔. วาจก คือ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วย วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ กล่าวบทที่เป็นประธานของกิริยา ๕ อย่าง คือ กัตตวาจก ๑ กัมมวาจก ๑ ภาววาจก ๑ เหตุกัตตวาจก ๑ เหตุกัมมวาจก ๑

วิธีที่จะกำหนดวาจกได้แม่นยำนั้นต้องอาศัยปัจจัยเป็นเครื่องประกอบ ๗ ได้แก่คำที่ผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ดังนี้

ก. เทสนาวसानะ องกุโร จ อินฺทโก จ โสตาปตฺติผล ปติฏฺฐหึสุ ฯ

หรือ เทสนาวसानะ องกุโร วา อินฺทโก วา โสตาปตฺติผล ปติฏฺฐหิ ฯ

ข. เถโร ปุณฺปุณฺ ปุจฺฉิยาโนปิ น กเถสิ ฯ

ค. อุโก อคฺคปาทา ภิชฺชึสุ ฯ

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับกิริยาติดัก แบ่งเป็น ๑ หมวด ๗ แต่ละหมวดมีปัจจัยดังนี้ คือ

(๑) กิตปัจจัย อย่างนี้ อนุต, ตวนุต, ตาวี.

(๒) กิจปัจจัย อย่างนี้ อนีย, ตพฺพ.

(๓) กิตกิจปัจจัย อย่างนี้ มาน, ต, ตฺน, ตฺวา, ตฺวาน.

โพธิ (ภาณ) ลง อิ ปัจจัย เป็นกัตตรูป กรรมสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า พุชฺฌติ เตนาคิ โพธิ (ภาณ) ฯ

อคฺคทายี ลง ฌิ ปัจจัย เป็นกัตตรูป กัตตสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า อคฺคํ เทตฺติ อคฺคทายี หรือเป็นกัตตรูป กัตตสาธนะ ลงในอรรถแห่ง ตัสสึละ ตั้งวิเคราะห์ว่า อคฺคํ เทติ สึเตนาคิ อคฺคทายี หรือเป็นสมาสรูป ตัสสึลสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า อคฺคํ ทาตุ สึลมสฺสาติ อคฺคทายี ฯ

๖. นามศัพท์มี อ วิภัติเป็นต้น ในที่สุด ท่านย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อว่าตปฺปฺริสสมาส ฯ ตปฺปฺริสสมาสกับอภยยิภาวสมาส ต่างกันอย่างนี้ คือ ตปฺปฺริสสมาส มีบทหลังเป็นประธาน ไม่ได้นิยมลิงค์และวจนะ ตัวอย่างเช่น รูปे สญฺญา รูปสญฺญา ความสำคัญในรูป

ส่วนอภยยิภาวสมาสมิบทหน้าเป็นประธาน และเป็นอุปสรรคและนิบาต บทหลังเป็น นปฺสกลิงค์เอกวจนะ ตัวอย่างเช่น นครสฺส สมิปิ อุปนฺคริ ที่ใกล้เคียงแห่งเมือง ชื่อว่าที่ใกล้เคียงแห่งเมือง ฯ

อक्षรรมสมาหิต เป็นสัทตมีตปฐริสสมาส หรือ ตติยาตปฐริสสมาส มีวิเสสนบุพพท กัมมชารยสมาส เป็นภายใน ตังวิเคราะห้ตามลำดับ ดังนี้

วิ.บุพ.กัม. วิ. อคฺโค จ โส รมฺโม จาติ อคฺครมฺโม หรือ

วิ. อคฺโค รมฺโม อคฺครมฺโม

ส.ตป. วิ. อคฺครมฺเม สมาหิต อคฺครมฺมสมาหิต

หรือ ต.ตป. วิ. อคฺครมฺเมน สมาหิต อคฺครมฺมสมาหิต ฯ

๗. ตทสสัตติตทิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ วิ, ส, สึ, อิก, อี, ร, วนตุ, มนตุ, ณ.

อาโรคฺย ลง ณฺย ปัจจัย ในภาวตทิต ตังวิเคราะห้ว่า อโรคฺสฺส ภาโวอาโรคฺย.

เตปิฏโก (เถโร) ลง ณ ปัจจัย ในราคาทิตทิต ตังวิเคราะห้ว่า เตปิฏกั ธารตตี เตปิฏโก (เถโร).

อฏฺฐโม ลง ม ปัจจัย ในปฺรณตทิต ตังวิเคราะห้ว่า อฏฺฐนฺนํ ปฺรโณ อฏฺฐโม ฯ

ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๑. ต่อมา หญิงหมั้นนั้น ได้มีความคิดนี้ว่า ถ้าหญิงนี้จักได้ลูกชายหรือลูกสาวไซ้ หญิงนี้จักเป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติแต่ผู้เดียว ควรเราทำนางโดยประการที่จะไม่ได้ลูกเลย ๆ ลำดับนั้น หญิงหมั้นจึงพูดกะหญิงนั้นว่า เธอตั้งท้องเมื่อใด ขอให้บอกแก่ฉันเมื่อนั้น ๆ หญิงนั้นรับว่า ได้ ๆ เมื่อตั้งครรภ์แล้ว นางได้บอกหญิงหมั้นนั้น ๆ ส่วนหญิงหมั้นนั้นแลให้ข้าวต้มและข้าวสวยแก่หญิงนั้นเป็นประจำ ๆ ต่อมา หญิงหมั้นนั้นได้ให้ยาสำหรับแท้งลูกปนกับอาหารแก่หญิงนั้น ๆ ครรภ์แท้งแล้ว ๆ เมื่อตั้งครรภ์แม่ครั้งที่ ๒ นางได้บอกแก่หญิงหมั้นนั้น ๆ แม้หญิงหมั้นนอกนี้ก็ทำให้แท้งลูก ด้วยวิธีการอย่างนั้นแล เป็นครั้งที่ ๒ ๆ ที่นั้น พวกหญิงที่คุ้นเคยกัน ถามหญิงนั้นว่า หญิงร่วมสามีทำอันตรายเธอบ้างหรือไม่ ๆ นางบอกเรื่องนั้น ได้รับการบอกเล่าโดยหญิงคุ้นเคยกันเหล่านั้นว่า เธอผู้เบาปัญญาเอ๋ย เพราะเหตุไรจึงได้ทำอย่างนั้น นางผู้เป็นหมั้นนี้ ประยูรสำหรับแท้งลูกให้แก่เธอ เพราะกลัวเธอจะเป็นใหญ่ เพราะเหตุนั้น เธอจึงแท้งลูก อย่าได้ทำอย่างนั้นอีก ในครั้งที่ ๓ จึงไม่บอก ๆ ที่นั้น หญิงหมั้นนอกนี้เห็นท้องของนางแล้วกล่าวว่า เพราะเหตุไร เธอจึงไม่บอกฉันว่าตั้งครรภ์แล้ว เมื่อนางกล่าวว่า เธอพาฉันมา ทำให้แท้งลูกไป ๒ ครั้งแล้ว ฉันจะบอกเธอทำไม จึงคิดว่า ตายละเราที่นี้ คอยดูที่ผลของหญิงนั้นอยู่ ๆ เมื่อท้องแก่เต็มที่แล้ว จึงสบช่อง ได้ประยูรให้แล้ว ๆ ครรภ์ไม่อาจแท้งได้เพราะแก่เต็มที่แล้ว จึงนอนขวาง ๆ ได้เกิดเวทนาอย่างเหลือประมาณขึ้นแล้ว ๆ หญิงนั้นถึงความไม่แน่ใจในชีวิต ๆ นางจึงตั้งความปรารถนาว่า เธอทำให้ฉันสูญเสียแล้ว เธอเองพาฉันมา ให้เด็กสูญเสียไป ๓ คนแล้ว บัดนี้ ฉันเองก็จะสูญเสีย ฉันตายจากโลกนี้ไปในตอนนี้ ฟังเกิดเป็น

นางชัชยิณี ซึ่งสามารถที่จะกินลูกๆ ของเธอ ดังนี้แล้ว ตายไปเกิดเป็นแม่แมว
ในเรือนนั่นเอง ฯ สามิ จับหญิงหมั้นแม่นอกนี้แล้ว กล่าวว่า เจ้าได้ทำตระกูล
ของเราให้ขาดสูญแล้ว ดังนี้แล้ว ทบตีด้วยศอกและเข้าเป็นคั้น ให้บอบช้ำแล้ว ฯ
หญิงหมั้นนั้นตายเพราะความเจ็บปวดนั้นแล เกิดเป็นแม่ไก่ในเรือนนั้นเหมือนกัน ฯ

๒. ไม่นานนัก แม่ไก่ก็ออกไปหลายฟอง ฯ แม่แมวมารินไข่ไก่เหล่านี้
นั้น ฯ แม่ครั้งที่ ๒ แม่ครั้งที่ ๓ ก็กินเหมือนกัน ฯ แม่ไก่ทำความปรารถนา
ว่า แมวนั้นกินไข่ของเราถึง ๓ ครั้งแล้ว ตอนนี้อาจจะกินแม่ตัวเราด้วย เรา
ตายจากโลกนี้ไปในตอนนี้ ฟังได้กินแมวนั้นพร้อมกับลูกของมัน ดังนี้แล้ว
ตายจากชาติที่เป็นแม่ไก่นั้น เกิดเป็นแม่เสือเหลือง ฯ ฝ่ายแม่แมวนอกนี้ เกิด
เป็นแม่เนื้อ ฯ ในเวลาแม่เนื้อนั้นคลอดลูกแล้วๆ แม่เสือเหลืองก็มากินลูกๆ ถึง
๓ ครั้ง ฯ เมื่อถึงคราวจะตาย แม่เนื้อทำความปรารถนาว่า พวกลูกของเรา ถูก
แม่เสือเหลืองตัวนี้กินถึง ๓ ครั้งแล้ว ตอนนี้อาจกินแม่ตัวเราด้วย เราตายจาก
โลกนี้ไปในตอนนี้ ฟังได้กินเสือเหลืองนี้พร้อมกับลูกของมัน ดังนี้แล้ว ตาย
ไปเกิดเป็นนางชัชยิณี ฯ ฝ่ายแม่เสือเหลือง ตายจากชาตินั้น เกิดเป็นกุลธิดาใน
กรุงสาวัตถี ฯ นางเจริญวัยแล้ว ได้ไปสู่ตระกูลสามิในหมู่บ้านใกล้ประตู ฯ
ในกาลต่อมา นางคลอดบุตรแล้ว ฯ นางชัชยิณีจำแลงตัวเป็นหญิงสหายที่รัก
ของนาง มาแล้ว ถามว่า หญิงสหายของฉันอยู่ไหน ฯ พวกชาวบ้านบอกว่า
เขาคลอดลูกอยู่ในห้อง ฯ นางชัชยิณีได้ยื่นคำบอกนั้น กล่าวว่า หญิงสหาย
ของฉันคลอดลูกเป็นชายหรือหญิงหนอ ขอคุณเด็คนั้นหน่อย ดังนี้แล้ว เข้าไป
ทำทีเป็นแลดู จับเด็กกินแล้วไป ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. อตฺสสา เอตทโหสิ สจายํ ปุตุตฺตํ วา ชีตฺรํ วา ลภิสฺสติ อยเมว
 กุญฺมพฺสส สามีนิ ภวิสฺสติ ขถา ทารกํ น ลภติ ตเถว นํ กาคุํ วัฏฏตีติ ฯ
 อถ นํ อาห ขทา เต กุจฺฉิยํ คพฺโภ ปติญฺจาทิ ตทา เม อาโรเจยยาสีติ ฯ
 สา สาธฺฐติ ปฏิสฺสตุวา คพฺเภ ปติญฺจิตฺเต ตสฺสา อาโรเจติ ฯ ตสฺสา ปน
 สาเยว นิจฺจํ ยาคฺคหตุตฺตํ เทติ ฯ อตฺสสา อาหารเนว สทฺธิํ คพฺภปาตฺนภสฺซชฺชํ
 อทาสีติ ฯ คพฺโภ ปติ ฯ ทฺติยมฺปิ คพฺเภ ปติญฺจิตฺเต ตสฺสา อาโรเจติ ฯ
 อิตฺราปี ทฺติยมฺปิ ตเถว ปาเตสิ ฯ อถ นํ ปฏิวิสฺสทิกฺคฺคฺคิโย ปุจฺฉิสฺส กจฺฉิ
 เต สปฺคฺคฺคิ อนฺตฺรรายํ กโรตีติ ฯ สา ตมตฺถํ อาโรเจตุวา อนฺชฺพาเล
 กสฺมา เอวมกาสีติ อยํ ตว อิสฺสรียกเยน คพฺภปาตฺนภสฺซชฺชํ โยเชตุวา เทติ
 เตน เต คพฺโภ ปตฺติ มา ปุน เอวมกาสีติ วุตุตา ตติยวาทเร น กเถสิ ฯ
 อตฺสสา อิตฺรา อุทฺรํ ทิสฺวา กสฺมา มยฺหํ คพฺภสฺส ปติญฺจิตฺทาวํ น
 กเถสิตี วตุวา ตฺวํ มํ อานตฺวา เทว วาเร คพฺภํ ปาเตสิ กิมคฺคํ ตฺยหํ
 กเถมิตี วตุเต นญฺจาทานิมฺหิตี จินฺเตตุวา ตสฺสา ปมาทํ โอโลเกนฺตี
 ปริณเต คพฺเภ โอภาสํ ลภิตฺวา ภสฺซชฺชํ โยเชตุวา อทาสีติ ฯ คพฺโภ
 ปริณตฺตฺตา ปติตฺถุ อสฺกโกนฺโต ติริยํ นิปชฺชติ ฯ ติปฺพา ขรา เวทนา อุปฺปชฺชติ ฯ
 ชีวิตสฺสยํ ปาปฺปณิ ฯ สา นาสิตมฺหิ ตยา ตฺวเมว มํ อานตฺวา ตโย
 ทารเก นาสสิ อิทานิ สยํปี นสฺสามิ อิตฺทานิ จุตฺตา ยกฺฉิณี หุตฺวา
 ตว ทารเก ขาทิตฺถุ สมตฺถา หุตฺวา นิพฺพตฺเตยฺยนฺตี ปตฺถนํ จเปตุวา กาลํ
 กตฺวา ตสฺมีเยว เกเห มชฺชารี หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ อิตฺรํปี สามิโก
 คเหตุวา ตยา เม กุจฺฉปฺจเจโท กโตติ กปฺปฺรชฺชนฺนุกาทีหิ สฺสุโปถิตํ
 โปเถสิ ฯ สา เตเนวาทาเชน กาลํ กตฺวา ตตฺถเถว กุกฺกุฎี หุตฺวา
 นิพฺพตฺติ ฯ

๒. น จิรสเสว กุกกุฎี อณฺหานิ วิชาธิ ฯ มชฺชาเรี อากนฺตฺวา
 ตานิ ขาธิ ฯ ทฺติยมฺปิ ตฺติยมฺปิ ขาธิเยว ฯ กุกกุฎี ตโย วาเร มม
 อณฺหานิ ขาธิตฺวา อิทานิ มฺปิ ขาธิตฺกามาสิ; อิตฺธานิ จฺตา ตํ สปรฺตตํ
 ขาธิตฺํ ลเภยฺยนฺติ ปฺตถนํ กตฺวา ตโต จฺตา ทิปฺนี หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ
 อิตฺราปี มิตฺติ หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ ตสฺสา วิชาตฺวิชาตกาเล ทิปฺนี อากนฺตฺวา
 ตโย วาเร ปฺตตเก ขาธิ ฯ มิตฺติ มรณกาเล อิมาย เม ติกฺขตฺตํ ปฺตฺตา
 ขาธิตา อิทานิ มฺปิ ขาธิสฺสตี อิตฺธานิ จฺตา เอตํ สปรฺตตํ ขาธิตฺํ
 ลเภยฺยนฺติ ปฺตถนํ กตฺวา กาลํ กตฺวา ยกฺขิณี หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ ทิปฺนีปี
 ตโต จฺตา สวตฺถิยํ กุสฺสีตา หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ सा वृत्तिप्रपत्ता
 त्वारकामे पतिगुलं अकमासि । अप्रगाके प्तुत्तं विद्यायि । यक़िनी तससा
 पियसहायिकावन्नेन आकनत्त्वा कुही मे सहायिकाति पुञ्जि । अनुत्कपुणे
 विधातादि आहंसु । सा तं सुत्त्वा प्तुत्तं नु बो विधाता उताहु रीत्तरं
 प्ससिससामि नन्दि प्विसित्त्वा प्ससन्ती विय तारकं कहेत्त्वा खाथित्त्वा
 कता ।

ประโยค ป.ธ. ๔
แปล มครเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๑. อสสทฐิ สทฐาสมปทาย ปติฏฐเปตติ เอกถ ปน วตุถ วุจเจต ฯ
ราชคเห การทวาชโคตโต นาม พุราหุมนเ ปฏิวสติ มิจฉาทิฏฐิโก ฯ
โส อสสทฐิ อปฺปสนฺโน พุทฺโธ ธมฺโม สงฺฆตฺติ วุตเต กณฺเณ ปิทฺตติ
ถทฺโธ ขทฺริขานฺสทิสฺโส ฯ พุราหุมนฺนิ ปนสฺส ธนญฺชานี นาม โสตาปนฺนา
สทฐา ปสนฺนา ฯ สทา ปกคฺชียา จิตฺตปิ นิสินฺนาปิ จิปีตฺวาปิ กาสิตฺวาปิ นโม
พุทฺธสฺสชาติ นมสฺสการี กโรตฺติ ฯ อเถกทิวสํ พุราหุมนเ ปญฺจนฺนํ
พุราหุมนฺตทานํ อปฺโปทกปายาสํ ทาทุกาโม สุวตฺตนาถ พุราหุมนเ นิมนฺเตตฺวา
พุราหุมนฺนิ อหา เสว โภตฺติ อมฺหากํ ฆเร ปญฺจสทพุราหุมนฺนา ภูณฺชิสฺสฺสนฺติ
ยํ ตฺวํ ตสฺส มุณฺฑกสมณฺสส นมสฺสการี กโรตฺติ ตํ เสว เอกทิวสมตฺตํ
มา อกาสิ ตถฺยหิ สุตฺวา พุราหุมนฺนา อนตฺตมฺนา โหนฺติ มา มํ พุราหุมนฺนํ
ภินฺนํทิตฺติ ฯ ตฺวํ พุราหุมนฺนํ ภา ภิชฺช เทเวหิ ภา อหนฺตํ สตฺถารํ
อนุสฺสริตฺวา น สกฺโกมิ อนมสฺสमानา สณฺจาทฺตฺนฺติ ฯ โส ขคฺคํ คเหตุวา
โภตฺติ สเจ เสว เตสฺส นิสินฺเนสฺส ตํ มุณฺฑกสมณฺณํ นมสฺสตี อิมินา
ตํ ฉินฺทิสฺสํมิตฺติ อหา ฯ อริยสวกา นาม ปจฺวี วิย ทฺวปฺปกมฺปา สิเนรุ วิย
จ ทฺวปฺปวิวตฺตติยา โหนฺติ ตสฺมา สทา เอวมหา

สเจ มํ อํกมจฺกานิ กามํ ฉेषฺชตี พุราหุมน
เนวาทํ วิรมิสฺสามิ พุทฺธเสฏฺฐสฺส สาสนาติ ฯ

๒. โส ตํ ปรามสิคฺคํ ภา ปหริคฺคํ ภา อสกฺโกนฺโต ยนฺเต รุจฺจติ ตํ
กโรหิตฺติ วตฺวา ขคฺคํ สยเน จิปี ฯ ปุณฺทิวเส พุราหุมนเ พุราหุมนฺนํ ปายาสํ
ปฏฺยทาเปตฺวา กาลํ อาโรจาเปสิ ฯ เต อากฺขนฺตฺวา นิสีทิสฺสุ ฯ พุราหุมนเปิ
เตหิ สทฺธิ เอกปฺนฺติยํ นิสีทิตฺติ ฯ อถ พุราหุมนฺนิ สุวณฺณกฏฺฐจฺหุ คเหตุวา ภตฺตคฺค

พราหมณ์เถ ประวิสิตมานา ตสฺส พราหมณฺสฺส ภคฺคํ สํหฺรณฺตี พุณฺณิกุขิตฺเต
 ทารุณฺเต ปกฺขติ ฯ ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ ฯ สฺวา ตํขณฺณเยว สตถารํ
 อนุสฺสริตฺวา สิริสฺสึ อณฺชสฺสึ กตฺวา เยน เวพฺพนํ เตนฺณชฺลิมฺปณฺนามตฺวา
 นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ติกฺขตฺตํ อุทฺาเนสฺสึ ฯ ตสฺมี
 จ ขณฺเ ตสฺ พราหมณฺสฺส เกจิ ภูตฺตา โหณฺตี เกจิ ภูณฺชฺมานา เกจิ หตฺเถ
 โอตาริตฺมตฺตา เกสฺสฺสึ โภชนํ ปฺรโต จปิตฺมตฺตํ โหติ ฯ เต ตํ สทฺทํ สุตฺวา ว
 สีนฺรุมตฺเตน มุคฺคเรณ สีสฺส ปหฺญา วิย กณฺณเณสฺส สฺสเลน วิทฺธา วิย
 ทุกฺขโทมนสฺสปฺปตฺตา อิมินา อณฺลลทฺธิเกณ มยํ ฆรํ ปเวสฺสิตาติ กุชฺฉิตฺวา
 หตฺเถ ปิณฺฑํ ฉทฺเทตฺวา มุเขน คหิตํ นฺนุจฺหิตฺวา พฺราหมณฺณํ อุกฺโกสมานา
 ปกฺกมฺีสุ ฯ พฺราหมโณปฺปิ พฺราหมณฺี นานปฺปการเหติ อุกฺโกสิตฺวา กิลฺยจิ กาคฺตุ
 อสฺสฺสโกนฺโต เอวเมว ปนายํ วสฺสึ ยสฺมี วา ตสฺมี วา ตสฺส มุณฺฑกสฺส
 สมณฺสฺส วณฺณํ ภาสฺสึ อิทานิ ตฺยาหํ วสฺสึ ตสฺส สตฺถุโน วาหํ อารोเปสฺสฺสํ
 วตฺวา กุปฺโต อนตฺตมโน เวพฺพนํ คนฺตฺวา สตถารํ อวณฺทิตฺวา ว เอกมณฺตํ
 นิสินฺโน ปลฺลหํ ปฺจฺจึ

ก็ สุ ฆตฺวา สฺขํ เสติ ก็ สุ ฆตฺวา น โสจติ
 กิสฺสฺสฺส เอกธมฺมสฺส วธฺ ไรเจสฺสึ โคตฺมาติ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มครเป็นไทย

๑. ส่วนในคำว่า ยังคนผู้ไม่มีศรัทธา ให้ดำรงอยู่ด้วยศรัทธา นี้ มีเรื่องเล่า (ดังต่อไปนี้) ๑ พราหมณ์ชื่อว่า ภารทวาชโคตร เป็นคนมีจลาทิกฐิ อาศัยอยู่ในกรุงราชคฤห์ ๑ เขาเป็นคนไม่มีศรัทธา ไม่มีความเลื่อมใส เมื่อ (ได้ยิน)ใครกล่าวว่า พุทฺโธ ธมฺโม สจฺจํ ดังนี้ มักจะปิดหูเสีย เป็นคนแข็งกระด้าง เปรียบได้กับตอตะเคียน ๑ ส่วนนางพราหมณ์ชื่อธัญชานี (ผู้เป็นภรรยา) ของพราหมณ์นั้น เป็นโสดาบัน เป็นคนมีศรัทธา มีความเลื่อมใส ๑ ตามปกติ นางไม่ว่าจะยืนอยู่ที่ดี นั่งอยู่ที่ดี ใ้ก็ดี จามก็ดี ย่อมทำการนอบน้อมว่า นโม พุทฺธสฺส เป็นต้น ๑ ต่อมาวันหนึ่ง พราหมณ์ ประสงค์จะถวายข้าวปายาสพร่อง น้ำ แก่พราหมณ์ จำนวน ๕๐๐ คน จึงเชิญพวกพราหมณ์มา เพื่อบริโภคอาหาร ในวันรุ่งขึ้น พร้อมกล่าวกำชับนางพราหมณีว่า นางผู้เจริญ พຽนี้พราหมณ์ ๕๐๐ คน จัก(มา)บริโภค ในเรือนของเรา พຽนี้ (ขอ)เธออย่าได้ทำการนอบน้อม ที่เธอ(มัก)กระทำแก่สมณะโสดนั้น สัก ๑ วัน เพราะเกรง ว่า พวกพราหมณ์ ได้ยินคำนั้นเข้าแล้ว ก็จะพากันไม่พอใจ, เธออย่าทำลาย(มิตรภาพ)ฉันจากพวก พราหมณ์เลย ๑ นางพราหมณีกล่าวว่า ท่านจะบาดหมางจากพวกพราหมณ์ หรือเหล่าทวยเทพก็ช่างเถอะดิฉันเมื่อระลึกแล้ว ไม่นมัสการพระบรมศาสดา พระองค์นั้น ก็ไม่สามารถจะดำรงตนอยู่ได้ ๑ พราหมณ์คว้าพระขรรค์ได้แล้ว กล่าวว่า แนะนาง พຽนี้ เมื่อพวกพราหมณ์นั้นนั่งแล้ว ถ้าเธอยังขึ้นนมัสการ สมณะโสดนั้นอยู่ ฉันจักตัดเธอด้วยพระขรรค์เล่มนี้ ๑ ธรรมดาว่าพระอริยสาวก ไคร ๑ ก็ให้สะเทือนได้ยากดุจแผ่นดินและให้หมุนกลับได้ยากดุจภูเขาสินธุ เพราะฉะนั้น นางจึงกล่าวอย่างนี้ว่า

พราหมณ์ ถึงแม้ท่านจะตัดดิฉันให้ขาดเป็นท่อนเล็ก
ท่อนน้อยจริง ๆ ก็ตามแต่, ดิฉันก็จะไม่ละเว้นจากคำสอน
ของพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐสุด ๑

๒. พราหมณ์นั้น เมื่อไม่อาจจะห้ามปรามหรือตะตองนางได้ จึงกล่าวว่า เจริญเธอทำสิ่งที่เธอชอบใจเถิด แล้วทิ้งพระขรรค์ไว้บนที่นอน ๑ ในวันรุ่งขึ้น พราหมณ์ให้ตระเตรียมข้าวปายาสแล้ว ให้บอกสัตยูณเวลาแก่พวกพราหมณ์ ๑ พราหมณ์พวกนั้นมานั่งแล้ว ๑ แม้พราหมณ์ก็นั่งแถวเดียวกันกับพราหมณ์พวกนั้น ๑ ขณะนั้น นางพราหมณี ถือทัพพีทองพลางอังกฤษ(เลี้ยง) พวกพราหมณ์อยู่ในโรงอาหาร ขณะที่นำอาหารมาเพื่อพราหมณ์นั้น ก็ได้ลื่นไถลลงบนแผ่นกระดานที่เขาปูไว้ไม่เรียบร้อย ๑ ทุกขเวทนาจึงเกิดขึ้น ๑ ทันใดนั้นเอง ครั้นนางระลึกถึงพระบรมศาสดา ก็ประณมอัญชลีไว้เหนือเศียรแล้วนอบน้อมอัญชลีไปยังทิศที่วัดเวฬุวันตั้งอยู่พร้อมกับอุทานขึ้น ๓ ครั้งว่า **นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส** ๑ ในขณะที่นั้น บรรดาพราหมณ์เหล่านั้น บางพวกบริโภครแล้ว บางพวกกำลังบริโภคร บางพวกเพิ่งเริ่มจะลงมือ บางพวกมีภาชนะเริ่มมาวางไว้ข้างหน้าแล้ว ๑ พราหมณ์เหล่านั้นพอได้ยินเสียงนั้น ก็ปานประหนึ่งถูกค้อนมีขนาดเท่าภูเขาสิเนรุฟาดกระหน่ำลงบนศีรษะ ปานดังถูกหลาวทิ่มแทงที่หูทั้ง ๒ ข้าง มีความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ (พากัน) โกรธพลางกล่าวว่า พวกเราถูกคนนับถือลัทธิอื่นนี้หลอก ให้เข้ามาสู่เรือนแล้ว(จึง)พากันทิ้งก้อนข้าวในมือ ถ่มคายก้อนข้าวที่อมไว้ พลังค่าพราหมณ์แล้วหลีกไป ๑ แม้พราหมณ์ก็ด่านางพราหมณีนานัปการ เมื่อไม่อาจทำอะไรได้ จึงกล่าวว่า ก็เป็นเสียอย่างนี้แหละ นางถ้อยคนนี้ ชอบกล่าวสรรเสริญคุณงามความดีของสมณะเหล่านั้นเสียทุกที่ทุกแห่ง, นางถ้อย ฉันจักยกวาทะศาสดาของเธอขึ้นมาได้ในบัดนี้ โกรธ เคียดดาล เดินทางไปพระเวฬุวัน ไม่ถวายบังคมพระบรมศาสดาเลย นัง ฌ ส่วนข้างหนึ่ง แล้วทูลถามปัญหาว่า

บุคคลฆ่าอะไรเสียได้ถึงจะอยู่เป็นสุข บุคคลฆ่าอะไรเสียได้
ถึงจะไม่เศร้าโศก พระโคดม พระองค์พอพระทัยการฆ่า
ธรรมชั้นยอดประเภทไหน ๑

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๑. ทราบมาว่า ในกรุงสาวัตถี เศรษฐีชื่ออานนท์ ได้มีสมบัติ ๘๐ โกฏิ เป็นคนตระหนี่มาก ๆ อานนท์เศรษฐีนั้น เรียกประชุมพวกญาติทุกครึ่งเดือน สอนลูกชายชื่อมุลลิตริ ๓ เวลาอย่างนี้ว่า เจ้าอย่าได้ทำความเข้าใจว่า ทรัพย์ ๘๐ โกฏินี้มาก ทรัพย์ที่มีอยู่ไม่ควรให้ ทรัพย์ใหม่ควรให้เกิดขึ้น เพราะเมื่อคนเรา ทำแม่แต่ละกษาปณ์ให้เสื่อมสิ้นไป ทรัพย์ก็ย่อมสิ้นไปด้วยเช่นกัน ๆ ต่อมา อีกสมัยหนึ่ง อานนท์เศรษฐีนั้นไม่บอกขุมทรัพย์ใหญ่ ๕ แห่งของตนแก่ลูกชาย ยึดติดอยู่แต่กับทรัพย์ จึงหม่นหมองเพราะมลทินคือความตระหนี่ ตายไปถือ ปฏิสนธิในท้องหญิงจันทาลคนหนึ่ง ในจำนวนจันทาลพันตระกูล ที่อยู่อาศัย ในหมู่บ้านใกล้ประตูด้านหนึ่ง ของพระนครนั้นนั่นเอง ๆ พระเจ้าอยู่หัว ทรงทราบการตายของอานนท์เศรษฐีแล้ว รับสั่งให้เรียกมุลลิตริผู้เป็นลูกชายของ เขามา ทรงแต่งตั้งในตำแหน่งเศรษฐีแล้ว ๆ จันทาลพันตระกูลเมื่อนั้น ทำงาน รับจ้าง ดำเนินชีวิตอยู่โดยรวมกันเป็นกลุ่มเดียวกันทีเดียว นับแต่ตอนที่เด็กนั้น ถือปฏิสนธิมา ไม่ได้ค่าจ้างเลย ทั้งไม่ได้แม่ก่อนข้าวมากไปกว่าอาหารพอ ประทับชีวิต ๆ คนจันทาลเหล่านั้นกล่าวว่า เวลานี้ พวกเราแม้จะทำงานก็ไม่ได้ อาหารดีกว่าก่อนข้าว หญิงกาลกิณีพึงมีในกลุ่มพวกเรา ดังนี้แล้ว จึงแยก กันออกเป็น ๒ พวก จนมารดาบิดาของเด็กนั้นแยกอยู่ต่างหาก ได้มารดาของ เด็กนั้นออก ด้วยคิดว่า หญิงกาลกิณีเกิดในตระกูลนี้ ๆ หญิงนั้นทราบเท่าที่ เด็กนั้นอยู่ในท้องของนาง ได้อาหารแม่พอประทังชีวิตด้วยความยากลำบาก คลอดลูกแล้ว ๆ มือและเท้า นิ้วตา หู จมูก และปากของเด็กนั้น ไม่ได้อยู่ใน ที่ที่ควรจะอยู่ ๆ

๒. เด็กนั้น ประกอบด้วยความพิกลแห่งอวัยวะขนาดนี้ ได้มีรูปผิดปกติ เหลือเกิน เหมือนปีศาจลูกฝุ่น ๆ แม้เมื่อเป็นถึงขนาดนี้ มารดาก็ไม่สละ ลูกนั้น ๆ เป็นธรรมดา มารดาย่อมมีความเชื่อใจแรงในบุตรที่อยู่ในท้อง ๆ นางเลี้ยงเด็กนั้นด้วยความยากลำบาก ในวันที่พาเขาไปด้วย ไม่ได้อะไรเลย ในวันที่ให้เขาอยู่บ้านแล้วไปเองนั่นแล จึงได้ค่าจ้าง ๆ ต่อมา ในเวลาที่เด็กนั้น สามารถเดินไปขอข้าวเลี้ยงตัวได้ นางวางกระบือลงไว้ในมือแล้ว กล่าวกะลูก นั้นว่า ลูก แม่ได้รับความลำบากมากเพราะเจ้า มาบัดนี้ ไม่อาจเลี้ยงเจ้าได้ ข้าพเจ้าเป็นคนที่เขาจัดไว้ เพื่อคนกำพร้าและคนเดินทางเป็นต้น มีอยู่ในเมืองนี้ เจ้าจงเที่ยวไปขอข้าวปลาอาหารในเมืองนั้น ดำรงชีพอยู่เถิด ดังนี้แล้ว ปล่อยเขาไป ๆ เด็กนั้นเที่ยวไปตามลำดับเรือน ถึงที่ที่ตนเกิดในตอนเป็น อานนทเศรษฐี ระลึกชาติได้ จึงเข้าไปเรือนของตน ๆ ไม่มีใครสังเกตเห็นเขา ที่ซุ้มประตู ๓ ซุ้ม ๆ ที่ซุ้มประตูที่ ๔ ลูก ๆ ของมูลสิริเศรษฐีเห็นแล้ว ตกใจกลัว ร้องให้ ๆ ที่นั่น พวกลูกน้องของเศรษฐี กล่าวกะเด็กนั้นว่า ออกไป คนกาลกิณี ดังนี้แล้ว โบายพลงนำออกไปโยนไว้ที่กองหยากเยื่อ ๆ พระศาสดา มีพระ อานนทเถระเป็นผู้ติดตาม เสด็จบิณฑบาตถึงที่นั่นแล้ว ทอดพระเนตรดู พระเถระ อันพระเถระนั้นทูลถาม ตรัสบอกความเป็นมานั้น ๆ พระเถระให้ เชิญมูลสิริมาแล้ว ๆ กลุ่มมหาชนประชุมกันแล้ว ๆ พระศาสดา ตรัสเรียกมูล สิริมาแล้ว ตรัสถามว่า รู้จักเด็กนั้นไหม เมื่อมูลสิรินั้นกราบทูลว่า ไม่รู้จัก จึงตรัสว่า เด็กนั้น ก็อานนทเศรษฐีผู้เป็นบิดาของท่าน แล้วให้เด็กนั้นบอก ด้วยพระคำรัสว่า อานนทเศรษฐี ท่านจงบอกขุมทรัพย์ใหญ่ ๕ แห่งแก่บุตร ของท่าน ดังนี้แล้ว ให้มูลสิริเศรษฐีนั้นซึ่งไม่เชื่อให้เชื่อแล้ว ๆ มูลสิริเศรษฐี นั้น ได้ถึงพระศาสดาเป็นที่ฟังที่ระลึกแล้ว ๆ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.๖. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. สาวตถิย์ กิร อานนุทเสฏฐิ นาม อสีติโกฏิวิภโว महामञ्जरी
 อโหสิ ฯ โส อนุวฑฒมาลํ ฌาตเก สนนุปีปาเตตฺวา ปุตุตฺ มุลสิรี นาม
 तीक्ष्ण वेलासु เอवํ โอวทติ อิทํ จตฺตาฬิสโกฏิธนํ พหุติ สยฺญํ มา อกริ
 วิชฺชमानํ ธนํ น ทาทพฺพํ นวํ ธนํ อุปฺปาเทตฺพํ เอเกกมฺปิ หิ กหาปณํ
 วยํ กโรนฺตสฺส ธนํ จิยเตว ฯ โส อปเรน สมเยน อตฺตโน ปรยฺจมาหณิธี
 ปุตุตฺตสฺส อนาจิกฺขิตฺวา ธนนิสฺสิติโต มจฺเจรมลฺมลิโน กาลํ กตฺวา ตสฺเสว
 นครสฺส เอกสฺมี ทวารคามเก จณฺฆาลานํ กุลสหสฺสํ ปฏฺิวสตี ตตฺถเอกิสฺสา
 จณฺฆาลิยา กุจฺฉิสมิ ปฏฺิสนฺธิ กณฺหิ ฯ ราชา ตสฺส กาลกิริยํ สุตฺวา
 ปุตุตฺตมสฺส มุลสิรี ปกฺโกสาเปตฺวา เสฏฺฐิฏฺฐาเน จเปสิ ฯ ตมฺปิ
 จณฺฆาลกฺุลสหสฺสํ เอกโตว ภติยา กมฺมํ กตฺวา ชีวฺมานํ ตสฺส ปฏฺิสนฺธิคฺคหณ-
 กาลโต ปฏฺุจาย เนว ภตี ลภติ น ยานมตฺตโต ปรํ ภตฺตปิณฺฑมฺปิ ฯ
 เต มยฺ อेत्रหิ กมฺมํ กโรนฺตาปี ปิณฺฑมตฺตํ น ลภาม อมฺหากํ อนุตเร
 กาลกณฺณิยา ภวิตพฺพนฺติ เทว โกฏฺฐาสา หุตฺวา ยาว ตสฺส มาตาปีตโร
 วิสฺสุ โหนฺติ ตาว วิภฺชิตฺวา อิมสฺมี กุเล กาลกณฺณิ อุปฺปนฺนาติ ตสฺส
 มาตริ นีหริสฺสุ ฯ ยาวสฺสา โส กุจฺฉิโต ตาว ยานมตฺตมฺปิ กิจฺเณ ลภิตฺวา
 ปุตุตฺ วิชายี ฯ ตสฺส หตฺถปาทา จ อกฺขิณี จ กณฺณา จ นาสา จ
 มุขญจ น ขถาฏฺฐาเน อเหตุํ ฯ

๒. โส เอวรูปเน องฺกเวกฺลฺเลน สมฺนฺนาคโต ปัสฺสุปีสาจโก วิย
 อติวิย วิรุโป อโหสิ ฯ เอวํ สนนฺเตปี นํ มาตา น ปริจฺจชิ ฯ
 มาตุ กุจฺฉิยํ วสิตฺปุตุตฺตสมิ หิ สินฺโห พลฺวา โหติ ฯ सा तं गिज्जेन
 โปสยฺमानา ตํ อาทาย คตทิวเส กิณฺจิจิ อลภิตฺวา เคहे กตฺวา สยเมว
 คตทิวเส ภตี ลภติ ฯ อถ นํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ชีวิตฺุ สมตฺถกाले
 सा कपालं हत्ते जपेत्त्वा दात मया तं निःसृत्य महातृष्णं पतुतं

อิทานิ น สกโกมิ ตัม โปเสตุํ อิมสฺมี นกเร กปณทฐิกาทีนํ ปฏฺยตฺตภคฺคตาทีนํ
 อตฺถิ ตตฺถ ภิกฺขาย จริตฺวา ชีวาหีติ ตํ วิสฺสชฺเชสิ ๑ โส ฆรปฺปฎฺฐิปาฎฺฐิยา
 จรณฺโต อานนฺทเสฏฺฐิกาเล นิพฺพตฺตภูจฺานํ คนฺตุวา ชาตีสฺสโร หุตฺวา
 อตฺตโน เกหํ ปาวิสิ ๑ ตีสฺสู นํ ทฺวารโกฏฺฐเกสฺสู น โกจิ สลฺลภฺเขสิ ๑
 จตฺตตฺถทฺวารโกฏฺฐเก มฺลลสิริเสฏฺฐิโน ปฺตตฺถกา ทิสฺสุวา อุพฺพิภฺคหทยา
 ปโรทิสฺสู ๑ อถ นํ เสฏฺฐิปุริสา นิกฺขม กาลกณฺณตีติ โปเถนฺตา นีหริตฺวา
 สจฺการภูจฺานเ จิปีสฺสู ๑ สตฺถา อานนฺทตฺเถเรน ปจฺจาสมเณน ปิณฺทาย
 จรณฺโต ตํ จานํ ปตฺโต เถโร โอลเกตฺวา เตน ปุณฺโจิ ตํ ปวตฺตี
 อาจิกฺขิ ๑ เถโร มฺลลสิริ ปกฺโกสาเปสิ ๑ มหาชนกาโย สนนฺิปติ ๑ สตฺถา
 มฺลลสิริ อามนฺเตตฺวา ชานาสิ เอตฺนฺติ ปุจฺฉิตฺวา น ชานามิตี วุตฺเต
 ปีตา เต อานนฺทเสฏฺฐิตี วตฺวา ตํ อสทฺทหนฺตํ อานนฺทเสฏฺฐิ ปฺตตฺสส
 เต ปญฺจมหานิธี อาจิกฺขาหีติ อาจิกฺขาเปตฺวา สทฺทหาเปสิ ๑ โส สตฺถารํ
 สรณํ อคฺมาสิ ๑

ประโยค ป.ธ. ๕
 แปล มครเป็นไทย
 สอบ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๑. เอกจโจ ปน อัย คมภิโร สุนนุติ มํ น ปฏิภาติติ คมภิรชมมํ น
 โสตุมิจฉติ ฯ ตทยุตต์ ฯ คมภิโรปี หิ โสตพุโไพ อปี ปาลิมตโต ฯ
 ตาทิสสุสาปี หิ สวณํ อนาคต วาสนา โหติ ฯ อชคราทโย เจตถุ นิตฺตสนํ ฯ

กสุสพพุทฺธกาลเอ กิร เอโก อชคโร อาภิรชมฺมิภิกฺขุณฺโณ อายตทนถํ
 สขฉายนนฺตานิ สเร นิมิตฺตํ กเหตุวา กาลํ กตฺวา สกฺเค นิตฺตพฺพตฺติตฺวา ยาว
 อมฺหากํ สตฺถุ ปรีนิตฺตพฺพานา สกฺคสมฺปตฺตี อณุภวิตฺวา สตฺถริ ปรีนิตฺตพฺพเต
 พุราหุมนฺนกุลเอ นิตฺตพฺพตฺติ ฯ โส วยปฺปตฺโต อาชีวกสาสเน ปพฺพชิตฺวา
 ชนโสโณ นาม อาชีวกโ หุตฺวา พินฺทุสสารรณฺโณ ชมฺมาย นาม อคฺคฺคฺมเหสียา
 กุลฺลปโก อโหสิ ฯ ตทา ชมฺมา เทวี อโสกกุมารํ ธารยมาณา เอเกน ปาเทน
 จนฺทํ เอเกน สุริยํ อภฺกมิตฺวา ตารกรูปํ วลาหกปนฺตี คณฺฑุปฺปาเท กานนฺนจ
 ขาทิตฺตฺมิจฉามิตฺติ เอวํ อุปฺปนฺนโทหพิณิ อโหสิ ฯ ตํ สุตฺวา ราชา อุบายกฺสส-
 ตาย มหนฺตํ กปาลปฺวาทฺวํ การेतฺวา อัย จนฺโท อัย สุริโยติ วตฺวา ตารก-
 สณฺจจันํ อวภูฏฺฏโมทกณฺจ วลาหกสุส ปนฺตฺยการํ สกฺขลิกณฺจ กานนํ
 ขชฺชกณฺจ การेतฺวา ราชงฺคเณ โสธาเปตฺวา อุปรี ฉิทฺทกิลณฺจํ อตฺถราเปตฺวา
 กิลณฺจจฉิทฺทโต อุกฺคตฺตฺกคฺตํ ขชฺชกํ กเหตุวา อีเม คณฺฑุปฺปาทาติ วตฺวา
 เทวียา ยถากามํ การาเปสิ ฯ สาปี ยถากามํ อกาสิ ฯ โทหโพ ปฺฏิปฺปสุสมฺภิ ฯ

๒. ราชา โทหพฺสส นิตฺตพฺพตฺตี ชานิตฺตกาโม ชนโสณาชีวกํ ปฺจุฉิ ฯ
 โส มหาราช เทวี ฐณฺณลกฺขณสมฺปนฺนํ ปฺตฺตวารี ลภิสฺสตีติ เอตฺตคฺคเมว รณฺโณ
 กเหตุวา ปฺน เทวี อุปฺสงฺกมิตฺวา เอวมาห เทวี ตฺยํหํ ปฺตฺโต ราชา ภวิสฺสตี
 ตว จนฺตฺสุริยกฺกมณํ ตสฺส สกฺคสมฺปทฺตีเป เอกสตราชนํ ปรีจาริกภาวสฺส
 ปฺพพฺพนิมิตฺตํ ตารกขาทนํ อปฺปิยทาयाทเวมาติกภาตฺตฺตฺตสฺส วลาหกขาทนํ
 มิจฉาลทฺธี ฉินฺทิตฺวา พุทฺธสาสนปฺปคฺคหณฺสส คณฺฑุปฺปาทาขาทนํ ปจฺวียา

เหฏฐจา โยชนปุปฺพมาณเณ อาณปฺวาตฺตติยา มหิรฺหปาทปคฺชนสงฺฆาตฺ กานนขาทหนิ
 อุปริอากาเส โยชนปุปฺพมาณเณ อาณปฺวาตฺตติยา ปุพฺพนิมิตฺตฺนฺติ ฯ โส ตโต
 โยชนสฺตํ คฺนฺตฺวา เอกสฺมึ จาเน วิहाสิ ฯ อปรภาเค อโสภกฺมาโร รุชเช
 ปติฏฺจาย มาตรา กถิตํ สพฺพํ ปวตฺตี สฺตฺตฺวา ชนโสณชีวกสฺส สกฺกาโร กาทฺตฺกาโม
 สฺวณฺณสิวิกาย สทฺธิํ ปุริเส เปเสสิ ฯ โส เตหิ อาหริยาโน อนฺตรามคฺเค
 อสฺสคฺตฺตฺเถรสฺส วสนฺภูจฺานํ ทิสฺวา อํ ปพฺพชิตานํ วสโนกาโสติ สิวิกาย
 โอตฺริตฺวา ตํ จานํ คฺนฺตฺวา เถรสฺส เมตฺตานฺภาเวเน อญฺณมญฺญํ อวิหเสเก
 ปฏฺิลทฺชเมตฺตจิตฺเต ตตฺถ ตตฺถ วคฺควคฺคภูเต สีหพฺยคฺฆาทย สตฺเต ทิสฺวา
 เก นาม อิเมติ ปุจฺฉิ ฯ เถโร ตสฺส ปุพฺพเหตุสมฺปตฺตี โอโลเกนฺโต ปุพฺเพ
 อายตฺนถาสนํ ทิสฺวา ตเมว ตสฺส อุปฺนิสฺสโยติ จินฺเตตฺวา อายตฺนา เอเต
 อวฺโสติ อาห ฯ โส อายตฺนาติ ปทํ สฺตฺตฺวา หิโรตฺตปฺปิ ปจฺจุปฺภุจเปตฺวา
 อุกฺกฏิกํ นิสฺสีติ ฯ เถโร ตสฺส อุตฺกสาฏฺกํ อทาสี ฯ โส เถรสฺส สนฺติเก
 ปพฺพชิตฺวา กมฺมภูจฺานํ อุกฺกเหตุวา วิปฺสฺสนํ วจฺเจตฺวา อรหฺตฺตํ ปาปฺณิ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕

แปล มครเป็นไทย

๑. อนึ่ง กุลบุตรบางคนคิดว่า ธรรมนี้ลึกซึ่งไม่แจ่มแจ้งกะเราผู้ฟังอยู่
 ดังนี้แล้วจึงไม่ปรารถนาจะฟังธรรมอันลึกซึ่ง ๆ ข้อนั้น ไม่สมควร ๆ เพราะว่า
 แม้ธรรมอันลึกซึ่ง ก็ควรฟังแท้ แม้จะมีเพียงบาลี ก็ควรฟัง ๆ เพราะว่า
 การฟังธรรม แม้เช่นนั้น ย่อมเป็นวาสนาไปในอนาคต ๆ ก็ในข้อนี้ มีเรื่องงูเหลือม
 เป็นต้น เป็นตัวอย่าง

ดังได้ยินมา ในกาลแห่งพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าทรงพระนาม
 ว่ากัสสป มีงูเหลือมตัวหนึ่ง ถือเอานิมิตในเสียงภิกษุผู้พากันสาธยายพระอภิธรรม
 เฉพาะสพาศตกถาอยู่ ตายแล้วก็ไปบังเกิดในสวรรค์ เสวยสมบัติอยู่ในสวรรค์
 จนถึงเวลาที่พระศาสดาของพวกเราเสด็จปรินิพพาน เมื่อพระศาสดาเสด็จ
 ปรีนิพพานแล้ว บังเกิดในตระกูลพราหมณ์ ๆ เขาเจริญวัยแล้วบวชในศาสนา
 ของอาชีวก เป็นอาชีวกชื่อชนโสณะ ได้เป็นผู้เข้าถึงตระกูลของพระอักรมเหสี
 ของพระเจ้าพินทุสาร พระนามว่า ธรรมมา ๆ ในกาลนั้น พระนางธรรมมาเทวีทรง
 (พระครรภ์)อโศกกุมารอยู่ ได้ทรงเกิดแพ้พระอุทรอย่างนี้ว่า เราปรารถนาจะ
 เหยียบพระจันทร์ด้วยเท้าข้างหนึ่ง พระอาทิตย์ด้วยเท้าข้างหนึ่ง เกี่ยวกินดวงดาว
 ก้อนวลาหก รากดิน และหมูไม้ในป่า ๆ พระราชา ครั้นทรงสดับเรื่องนั้นแล้ว
 เพราะความที่พระองค์ทรงฉลาดในอุบาย จึงรับสั่งให้ทำขนมเบื้องใหญ่ ๒ อัน
 แล้วตรัสบอก (พระนาง)ว่า นี่พระจันทร์ นี่พระอาทิตย์ แล้วรับสั่งให้ทำขนม
 ต้มมีลักษณะเหมือนดาว ขนมแดงาซึ่งมีอากาศดังก้อนวลาหก และขนมของ
 กัดกินเป็นดังรูปหมูไม้ ให้ชำระพระลานหลวงแล้ว ให้ปลูกลดเสื่อลำแพนซึ่งมี
 ช่องข้างบน แล้วทรงเอาขนมของกัดกินที่ฟูขึ้น ๆ จากช่องเสื่อลำแพน แล้วตรัส
 บอก(พระนาง)ว่า นี่รากดิน รับสั่งให้ทำแก่พระเทวีตามพระประสงค์ ๆ

แม้พระเทวีนั้น ก็ได้ทรงทำตามพระประสงค์แล้ว ๆ การแพ้พระอุทรได้ระงับไป ๆ

๒. พระราชามีพระประสงค์จะทรงทราบความสำเร็จแห่งการแพ้พระอุทร จึงตรัสถามชนโศคนาชีวิต ๆ ชนโศคนาชีวิตนั้น กราบทูลแด่พระราชาราชเพียงเท่านั้นแหละว่า มหาราช พระเทวีจักได้พระโอรสประเสริฐ สมบูรณ์ด้วยพระธัญญลักษณ์แล้วเข้าเฝ้าพระเทวีอีก กราบทูลอย่างนี้ว่า ข้าแต่พระเทวีพระโอรสของพระองค์จักเป็นพระราช การที่พระองค์ทรงเหยียบพระจันทร์และพระอาทิตย์ไว้ ก็เป็นบูรพนิมิตแห่งความที่พระราช ๑๐๑ องค์ในชมพูทวีปทั้งสิ้น จักเป็นข้าเฝ้าของพระราชกุมารนั้น การเสวยดาว จักเป็นบูรพนิมิตแห่งการประหารพระภาคต่างพระมารดาซึ่งเป็นทนายาร่วมกันผู้ไม่เป็นที่รัก การที่เสวยวลาหก จักเป็นบูรพนิมิตแห่งการตัดลัทธิศิก แล้วยกย่องพระพุทธศาสนา การที่เสวยรากดิน จักเป็นบูรพนิมิตแห่งความแผ่อาณาไปในที่ประมาณโยชน์หนึ่ง ณ ภายใต้อแผ่นดิน การเสวยหมูไม้ในป่า กล่าวคือหมูไม้และขี้หมูในป่า จักเป็นบูรพนิมิตแห่งการแผ่อาณาไปในที่ประมาณโยชน์หนึ่งในเบื้องบนอากาศ ๆ ชนโศคนาชีวิตนั้น ไปสู่ที่ ๑๐๐ โยชน์แต่ที่นั้นแล้วอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง ๆ ในกาลต่อมา อโศกกุมาร ดำรงอยู่ในราชสมบัติแล้ว ทรงสดับเรื่องทั้งหมดที่พระมารดาตรัสเล่า มีพระประสงค์จะทำสักการะแก่ชนโศคนาชีวิต จึงส่งราชบุรุษทั้งหลายไปพร้อมกับบวาทอง ๆ ชนโศคนาชีวิตนั้น อันราชบุรุษเหล่านั้นนำมาอยู่ เห็นที่อยู่ของพระอัสสกุตตเถระในระหว่างทาง คิดว่า ประเทศนี้เป็นโอกาสที่อยู่ของพวกบรรพชิต จึงลงจากวอไปสู่ที่นั้น ได้เห็นสัตว์ทั้งหลายมีราชสีห์และเสือโคร่งเป็นต้นไม่เบียดเบียนกันและกัน กลับได้เมตตาจิตประชุมกันเป็นพวก ๆ อยู่ ณ ที่นั้น ๆ ด้วยอานุภาพเมตตาของพระเถระ จึงถามว่า สัตว์เหล่านี้ชื่ออะไร ๆ พระเถระ ตรวจสอบคุณสมบัติอันเป็นบุรพเหตุของชนโศคนาชีวิตนั้นอยู่ ได้เห็นการฟังอายตณกถาในกาลก่อน คิดว่า นั้นนั่นแล

เป็นอุปนิสัยของเขา จึงกล่าวว่า ผู้มีอายุ สัตว์เหล่านี้ชื่อว่า อายตนะ ฯ อาชีวกนั้น
ได้ฟังบทว่า อายตนะ เข้าไปตั้งหิริโอตตปปะแล้วนั่งกระโหย่ง ฯ พระเถระ
ได้ให้ผ้าอาบน้ำแก่เธอ ฯ เธอบรรพชาในสำนักพระเถระเรียนก็มีภูฐาน
เจริญวิปัสสนา บรรลุพระอรหัตแล้ว ฯ

ประโยค ป.ธ. ๒
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๖

๑. ทราบมาว่า ในยุคนั้น ไม่มีการใช้เครื่องยนต์หีบอ้อย ในเวลาคนตัดอ้อยที่ปลายหรือที่โคนแล้วยกขึ้น น้ำอ้อยย่อมไหลออกเองเลยทีเดียว เหมือนน้ำไหลออกจากธมกรก ฯ ก็ในเวลาที่ถูกภูมิผู้เป็นน้องชายนั้นถือล้าอ้อยเดินมาจากไร่ พระปัจเจกพุทธะที่ภูเขาคันธมาทน์ ออกกจากสมาบัติแล้ว ไคร์ครวญดูว่า วันนี้ จักทำการอนุเคราะห์แก่ใครดีหนอ เห็นภูมิผู้เป็นน้องชายนั้นเข้าไปในขอบเขตญาณของตน และทราบว่าเขาเป็นผู้สามารถจะทำการสงเคราะห์ได้ จึงได้ถือบาตรและจีวรมาด้วยฤทธิ์ ยืนอยู่ข้างหน้าเขา ฯ เขาพอเห็นพระปัจเจกพุทธะนั้น ก็มีจิตเลื่อมใส จึงลาดผ้าห่มบนภูมิประเทศที่สูงกว่าแล้วนิมนต์ให้พระปัจเจกพุทธะนั่ง ด้วยกราบเรียนว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ นิมนต์นั่งที่นี่ แล้วกล่าวว่า ขอพระคุณท่านจงน้อมบาตรมาเถิด ได้แก่ที่ผูกล้าอ้อยวางไว้บนบาตร ฯ น้ำอ้อยไหลลงเต็มบาตรแล้ว ฯ เมื่อพระปัจเจกพุทธะคิมน้ำอ้อยนั้นแล้ว ภูมิผู้เป็นน้องนั้นคิดว่า ดีจริงหนอ พระผู้เป็นเจ้าของเราคิมน้ำอ้อยแล้ว ถ้าพี่ชายของเรา จักให้เราจ่ายค่าอ้อย เราก็จักให้ค่าอ้อย ถ้าจักให้เราจ่ายเป็นส่วนบุญ เราก็จักให้ส่วนบุญ แล้วกล่าวว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ นิมนต์พระคุณท่านน้อมบาตรเข้ามาเถิด ได้แก่ล้าอ้อยแม่ล้าที่ ๒ ถวายน้ำอ้อยแล้ว ฯ ว่ากันว่า ภูมิผู้เป็นน้องนั้นมิได้มีความคิดอะไรอื่นใด แม้มีประมาณนี้ว่า พี่ชายของเราจักนำอ้อยล้าอื่นจากไร่อ้อยมาเคี้ยวกิน ฯ ส่วนพระปัจเจกพุทธะ เพราะความที่ตนเองได้คิมน้ำอ้อยล้าแรกแล้ว ประสงค์จะแบ่งน้ำอ้อยนั้นกับพระปัจเจกพุทธะองค์อื่นๆ ด้วย จึงเพียงแต่รับไว้แล้วนั่งอยู่ ฯ

๒. กุณุมพีผู้น้องนั้น ทราบอาการของพระปัจเจกพุทธะนั้น จึงให้
 ด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ตั้งความปรารถนาว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ น้ำอ้อยเลิศรส
 นี้ใด ที่กระผมถวายแล้ว ด้วยผลแห่งน้ำอ้อยอันเลิศรสนี้ กระผมพึงเสวยสมบัติ
 ในเทวโลกและมนุษย์โลก ในท้ายที่สุด พึงบรรลุธรรมที่ท่านบรรลุแล้วนั้นแล
 ๆ แม้พระปัจเจกพุทธะก็กล่าวว่ ขอความปรารถนาที่ท่านตั้งไว้แล้ว จงสำเร็จ
 อย่างนั้น แล้วทำอนุโมทนาแก่เขา ด้วย ๒ คาถาว่า สิ่งที่ท่านต้องการแล้ว
 ปรารถนาแล้ว (จงสำเร็จ) แก่ท่าน เป็นต้น แล้วก็อธิษฐานโดยประการที่เขาจะ
 มองเห็นได้ เหาะไปภูเขาคันธมาทน์ทางอากาศ ได้ถวายน้ำอ้อยแก่พระ
 ปัจเจกพุทธะ ๕๐๐ องค์ ๆ เขาเห็นปาฏิหาริย์นั้นแล้ว ไปยังถิ่นพำนักของพี่ชาย
 เมื่อพี่ชายถามว่า เจ้าไปไหนมา จึงบอกว่า ฉันไปตรวจดูไร้อ้อยมา ถูกพี่ชาย
 กล่าว(เชิงตำหนิ)ว่า คนอย่างเจ้าไปไร้อ้อยจะได้ประโยชน์อะไร เจ้าควรจะไป
 เอาอ้อยมา ๑ ลำ หรือ ๒ ลำมิใช่หรือ จึงกล่าวตอบว่า ลูกพี่ชาย ฉันถือ
 เอาอ้อยมา ๒ ลำ แต่ฉันพบพระปัจเจกพุทธะองค์หนึ่ง จึงถวายน้ำอ้อยจากลำ
 อ้อยของฉัน แล้วถวายน้ำอ้อยจากลำอ้อยแม่ของพี่ ด้วยคิดว่า เราจักให้ค่า
 อ้อยหรือส่วนบุญ พี่จักรับค่าอ้อยหรือจักรับส่วนบุญ ๆ ผู้พี่ชายถามว่า ก็
 พระปัจเจกพุทธะ ทำอะไร ๆ น้องชายตอบว่า ท่านดื่มน้ำอ้อยจากลำอ้อยของ
 ฉันแล้ว ก็ถือเอาน้ำอ้อยจากลำอ้อยของพี่ ไปยังภูเขาคันธมาทน์ทางอากาศ
 แล้วได้ให้แก่พระปัจเจกพุทธะ ๕๐๐ องค์ ๆ ผู้พี่ชายนั้น เมื่อน้องชายกำลัง
 กล่าวอยู่นั้นแหละ ความอิมใจก็แผ่ซาบซ่านไปทุกส่วนทั่วร่างกาย ได้ทำความ
 ปรารถนาว่า การบรรลุธรรมที่พระปัจเจกพุทธะนั้นเห็นแล้วนั้นแหละ พึงมีแก่
 เรา ๆ น้องชายปรารถนาสมบัติ ๓ อย่าง ส่วนพี่ชายปรารถนาพระอรหัต ด้วย
 ประการดังนี้ ๆ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๒
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ตทา กิร อุจฺฉุณฺณิ ยนฺเตน ปิพนฺทิกิจฺจํ นตฺถิ อคฺเค วา มฺเถ วา
ฉินฺทิตฺตฺวา อุภฺยิตฺตกาเล ชมกรกโต อุทกํ วยิ สยเมว รโส นิกฺขมฺติ ฯ
ตสฺส ปน เขตฺตโต อุจฺฉุณฺณฺจฺโย คเหตุวฺวา อากมนฺกาเล คนฺชฺมาทนปฺพพฺเต
ปจฺเจกพฺพุโธ สฺมาปตฺติโต วุฏฺฐาย กสฺส นฺ โข อชฺช อนุคฺคหํ
กิริสฺสามิตี อุปฺชาเรนฺโต ตํ อตฺตโน ฅาณฺชาเล ปวิฏฺฐํ ทิสฺวา สจฺกหํ
กาตุํ สมตฺตภาวณฺจสฺส ฅตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย อิทธิยา อากนฺตฺวา ตสฺส
ปฺรโต อฏฺฐาสิ ฯ โส ตํ ทิสฺวาว ปสฺนุนฺจิตฺโต อุตฺตรสาฎกํ อุจฺจตเร
ภฺมิปฺปเทเส อตฺถริตฺวา ฆนฺเต อิธ นิสฺสีทถาติ ปจฺเจกพฺพุทฺธํ นิสฺสีทาเปตฺวา
ปตฺตํ อุปฺนาเมถาติ อุจฺฉุณฺณฺจฺยา พนฺชนฺฏฺจฺจํ โมเจตฺวา ปตฺตสฺส อุปฺริ
อกาสิ ฯ รโส โอตริตฺวา ปตฺตํ ปฺรูเรตี ฯ ปจฺเจกพฺพุทฺธเณ ตสฺมี รเส ปิเต
สาธุกํ วต เม อยฺเยน รโส ปิโต สเจ เม เชฏฺฐภาติโก มฺลํ อหฺราเปสฺสติ
มฺลํ ทสฺสามิ สเจ ปตฺตี อหฺราเปสฺสติ ปตฺตี ทสฺสามิตี จินฺเตตฺวา ฆนฺเต
ปตฺตํ อุปฺนาเมถาติ พุฑฺธิยฺปิ อุจฺฉุณฺณฺจฺยี โมเจตฺวา รสํ อทาสิ ฯ ภาตา เม
อุจฺฉุณฺณฺเขตฺตโต อณฺณํ อุจฺฉุณฺณํ อหฺริตฺวา ขาทิสฺสตีตี เอตฺตกํปิ กิริสฺส
วณฺจนฺจิตฺตํ นาโหสิ ฯ ปจฺเจกพฺพุโธ ปน ปจฺมํ อุจฺฉุณฺณสฺส ปิตตฺตา
ตํ อุจฺฉุณฺณํ อณฺณเหสิ สทฺธิํ สํวิภฺชิตฺกาโม หุตฺวา คเหตุวาว นิสฺสีทิ ฯ

๒. โส ตสฺส อากาโร ฅตฺวา ปณฺจปฺปติฏฺฐิเตน วนฺทิตฺวา ฆนฺเต
โย อยฺ มยา ทินฺโน อคฺกรโส อิมสฺส นิสฺสสนฺเทน เทวมนฺุเสสฺสุ สฺมปตฺตี
อนฺุภวิตฺวา ปรีโยसानเณ ฅมฺเหหิ ปตฺตชฺมเมว ปาปฺณเณยฺนฺติ ปตฺถนํ จเปสิ ฯ
ปจฺเจกพฺพุโธปิสฺส เอวํ โหตฺถติ วตฺวา อิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ ฅยฺหนฺติอาทึหิ ทฺวีหิ
คาถาหิ อนฺุโมทนํ กตฺวา ยถา โส ปสฺสติ เอวํ อธิฏฺฐหิตฺวา อากาเสน
คนฺชฺมาทนํ คนฺตฺวา ปณฺจณฺณํ ปจฺเจกพฺพุทฺธสฺตานํ รสํ อทาสิ ฯ โส ตํ
ปาฎิหาริยฺ ทิสฺวา ภาตฺ สนฺตีกํ คนฺตฺวา กหํ คโตสฺสีติ วุตฺเต อุจฺฉุณฺณฺเขตฺตํ

โอบโลเกตุ์ คโตมฺหิตี ก็ ตาทิเสน อจฺญกฺเขตฺตํ คเตน นนฺ นาม เอกํ วา
 เทว วา อจฺญยญฺจโย อาทาย อาคนฺตพฺพํ ภเวยฺยาติ ภาตฺรา วุตฺโต อาม
 ภาติก เทว เม อจฺญยญฺจโย กหิตา เอกํ ปน ปจฺเจกพฺพุธํ ทิสฺวา มม
 อจฺญยญฺจโต รสํ ทควา มฺลํ วา ปตฺตี วา ทสฺสามิตี ตุมฺหากํปิ เม
 อจฺญยญฺจโต รโส ทินฺโน กิณฺนุ โข ตสฺส มฺลํ คณฺหิสฺสธ อทาหุ
 ปตฺตินฺติ อาห ๑ ก็ ปน ปจฺเจกพฺพุเรน กตฺนฺติ ๑ มม อจฺญยญฺจโต รสํ
 ปิวิตฺวา ตุมฺหากํ อจฺญยญฺจโต รสํ อาทาย อากาเสน คนฺธมาทนํ คนฺตฺวา
 ปณฺจสทानํ ปจฺเจกพฺพุธานํ อทาสีติ ๑ โส ตสฺมี กเถนฺเตยฺว นีรฺนฺตรํ
 ปิตฺยา ผุฏฺจสฺรีโร หุตฺวา เตน เม ปจฺเจกพฺพุเรน ทิฏฺฐจฺจมฺมสฺเสว อธิคโม
 ภเวยฺยาติ ปตฺถนํ อกาลิ ๑ เอวํ กนิฏฺฐเณ ติสฺโส สมนฺปตฺติโย ปตฺถิตา
 เชฏฺฐเณ ปน อรหตฺตํ ปตฺถิตนฺติ ๑

ประโยค ป.ธ. ๖
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๖

๑. ภิกขุ คณตฺวา วคฺคํ พนฺธิตฺวาติ สเจ เอเกกสฺส ทิยมาเน ทิวโส นปฺปโหติ ทส ทส ภิกขุ คณตฺวา ทส ทส จีวรปฏิวีเส เอเกกํ วคฺคํ พนฺธิตฺวา เอกํ ภาณฺทิกํ กตฺวา เอกํ จีวรปฏิวีเส จเปตฺถุ อนุชานามิติ อตุโถ ๑ เอวํ จปิเตสฺ จีวรปฏิวีเสสุ กุโส ปาเตตฺตพฺโพ เตหิปี ภิกขุหิ ปฺน กุสฺปาตํ กตฺวา ภาเชตฺตพฺพํ ๑ สามณฺเณรานํ อุปฺทฺตปฏิวีเสสนฺติ เอตฺถ เย สามณฺเณรา อตฺติสฺสรา ภิกขุสงฺฆสฺส กตฺตพฺพกมฺมํ น กโรนฺติ อุทฺเทสฺปริจฺจจาสฺส ยุตฺตา อาจริยฺพชฺฌายานํเขว วตฺตปฏฺธิปฺตฺตี กโรนฺติ น อญฺเณสํ กโรนฺติ เอเตสํเขว อุปฺทฺตภาโก ทาตฺตพฺโพ ๑ เย ปน ปุเรกตฺตญฺจ ปจฺจกตฺตญฺจ ภิกขุสงฺฆสฺเสว กตฺตพฺพกิจฺจํ กโรนฺติ เตสํ สมโก ทาตฺตพฺโพ ๑ อิทฺถจ ปิฏฺฐิสมเย อุปฺปนฺเนน ภาณฺทาคาเร จปิเตน อกาลจิวเรเนว กถิตํ ๑ กาลจิวรมฺปน สมกเมว ทาตฺตพฺพํ ๑ ตตฺตฺรปฺปาทํ วสฺสวาสิทํ สมมฺมุชฺชนิพนฺธนาทึ สงฺฆสฺส ผาติกมฺมํ กตฺวา คเหตฺตพฺพํ ๑ เอตฺถยฺเหตฺถ สพฺเพสํ วตฺตํ ภาณฺทาคาริกจิวเรปี ๑ สเจ สามณฺเณรา อาคนฺตฺวา ภาณฺเต มยฺ ยาคุํ ปจาม ภตฺตํ ปจาม ขชฺชกํ ปจาม อปฺหริตํ กโรม ทนฺตกฏฺฐํ อหฺราม รงฺคณฺณลลิตี กบฺปิยํ กตฺวา เทม กิมฺปน อมฺเหหิ น กตฺนฺนามาติ อุกกฏฺฐี กโรนฺติ สมภาโคว ทาตฺตพฺโพ ๑ เอตํ เย จ วิรชฺฌิตฺวา กโรนฺติ เยสญฺจ กรรมภาโว น ปญฺญาติ เต สนฺธาย วุตฺตํ ๑

๒. กุรฺนฺทึยํ ปน สเจ สามณฺเณรา กสฺมา มยฺ ภาณฺเต สงฺฆกมฺมํ น กโรม กริสฺสามาติ ยาจฺนฺติ สมปฏฺฐิวีโส ทาตฺตพฺโพติ วุตฺตํ ๑ อุตฺตริตฺกามาติ นทึ วา กนฺตารํ วา อุตฺตริตฺกามา สตฺถํ ลภิตฺวา ทิสฺสาปฺกมฺมิตฺกามาติ อตุโถ ๑ สกํ ภาคํ ทาตฺตฺนฺติ อิทํ ภาณฺทาคารโถ จิวฺรานิ นีหริตฺวา ปุญฺเช กเต คณฺทึยา ปหฺตาย ภิกขุสงฺฆเ สนฺนิปฺตฺเต สตฺถํ ลภิตฺวา คนฺตฺกามา

สดุดโต มา ปรีหายีติ เอตมตถิ สนฺชาย วุตฺตํ ฯ ตสฺมา อนีหเตสุ วา จีวเรสุ
 อปฺปหตฺตาย วา คณฺหิยา อสนฺนิปฺติเต วา สงฺฆเม ทาตุํ น วญฺญติ ฯ จีวเรสุ
 ปน นีหเตสุ คณฺหิ ปหริตฺวา ภิกฺขุสงฺฆเม สนฺนิปฺติเต จีวรภาชเคน อิมสฺส
 ภิกฺขุโน โภจฺจาเสน เอตฺตเคน ภวิตพฺพนฺติ ตกฺเกตฺวา นยคฺคาเหน จีวริ
 ทาทพฺพิ ตฺถาย ตฺถิตมฺิว หิ สมสมํ ทาตุํ น สกโกติ ตสฺมา อุํ วา โหตุ
 อธิกํ วา เอวํ ตกฺเคน นเยน ทินฺนํ สุทินฺนเมว เนว อุณฺกํ ปฺน ทาทพฺพิ
 นาติริตฺตํ ปฏฺิกคณฺหิตพฺพนฺติ ฯ อติเรกภาเคนาติ ทส ภิกฺขุ โหณฺติ สาฎกาปี
 ทเสว เตสุ เอโก ทฺวาทส อคฺขติ เสสา ทสคฺขณกา สพฺเพสุ ทสคฺขณกฺวเสน
 กุเส ปาติเต ยสฺส ภิกฺขุโน ทฺวาทสคฺขณเก กุโส ปาติโต โส เอตฺตเคน มม
 จีวริ ปโหตีติ เตน อติเรกภาเคน คนฺตุกาโม โหติ ภิกฺขุ อติเรกํ อาวุโส
 สงฺฆสฺส สนฺตกนฺติ วทนฺติ ตํ สุตฺวา ภควา สงฺฆิเก จ คณฺสนฺตเก จ อปฺปกํ
 นาม นตฺถิ สพฺพตฺถ สยฺโม กาทพฺโพ คณฺหนฺเตนาปี กุกฺกจฺจายิตพฺพนฺติ
 ตํ ทสฺเสตฺถํ อนุชานามิ ภิกฺขเว อนุกฺเขเป ทินฺเนติ อาห ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มครเป็นไทย

๑. ข้อว่า ภิกษุ คณศฺวา วุคฺคํ พนฺธิศฺวา มีความว่า ถ้าเมื่อแจก ทีละรูปเวลาไม่พอ เรานุญาตให้นับภิกษุพวกละสิบรูป มัดส่วนจีวรไว้เป็นหมวดๆ หมวดละสิบทำเป็นมัดเดียวกัน วางส่วนจีวรไว้เป็นหนึ่งกองๆ เมื่อจัดวางส่วนจีวรไว้เป็นอย่างนี้แล้วพึงให้จับสลาก แม้ภิกษุเหล่านั้น ก็พึงจัดทำสลากแล้วแจกกันอีก ๆ วินิจฉัยในข้อว่า สามเณรานํ อุปฺทฺตปฏฺฐิวีสํ นี้ พึงทราบดังนี้ สามเณรเหล่าใด เป็นอิสระในตน ไม่ทำการงานที่ควรทำของภิกษุสงฆ์ ขวนขวายในการศึกษาเล่าเรียน ทำวัตรปฏิบัติ แก่พระอาจารย์และพระอุปัชฌาย์เท่านั้น ไม่ทำแก่ภิกษุเหล่าอื่น เฉพาะสามเณรเหล่านั้น พึงให้กึ่งส่วน ๆ ส่วนสามเณรเหล่าใด ทำกิจที่ควรทำของภิกษุสงฆ์นั้นแล ทั้งในเวลาก่อนฉันและในเวลาหลังฉัน พึงให้ส่วนแบ่งเท่ากัน แก่สามเณรเหล่านั้น ๆ แต่คำนี้ก็กล่าวเฉพาะกับจีวรที่เกิดขึ้นนอกเขตอานิสงส์กฐิน ที่เกิดขึ้นหลังสมัย ซึ่งได้เก็บไว้ในเรือนคลัง ๆ ส่วนจีวรที่เกิดขึ้นในเขตอานิสงส์กฐิน ต้องให้เท่าๆ กันทีเดียว ๆ ผ้าจํานำพรรษา ซึ่งเกิดในที่นั้น พึงทำผาติกรรมแก่สงฆ์มีผู้กมไม้กวาดเป็นต้น แล้วถือเอา ๆ จริงอยู่ ในการถือเอาผ้าจํานำพรรษานี้ การทำผาติกรรมมีผู้กมไม้กวาดเป็นต้นนี้ เป็นวัตรของภิกษุสามเณรทั้งปวง แม้ในจีวรที่เก็บไว้ในเรือนคลัง ๆ ถ้าสามเณรทั้งหลาย มากระทำการร้องขึ้นว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ พวกผม ต้มข้าวต้ม หุงข้าวสวย ปิ้งของควรเคี้ยว ถางหญ้า หาไม้สีฟันมา ทำสะเก็ดน้ำ ย้อมให้เหมาะแล้วถวาย ก็อะไรบ้างเล่าที่ชื่อว่าพวกผมไม่ได้ทำ พึงให้ส่วนแบ่งเท่ากันแก่สามเณรเหล่านั้นเทียว ๆ ข้อที่ว่าพึงให้ส่วนแบ่งเท่ากันเมื่อพวกสามเณรทำการร้องขึ้นนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสหมายเอาสามเณรพวกที่ทำงานผิดพลาดบกพร่องและสามเณรพวกที่ภาพการทำงานไม่ปรากฏชัด ๆ

๒. แต่ในอรรถกถากรุณทีแก้วว่า ถ้าสามเณรทั้งหลายอ่อนวอนว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ เพราะเหตุอะไรเล่า พวกผมจะไม่ทำงานของสงฆ์ พวกผมจักทำเพียงให้ส่วนแบ่งเท่านั้น ๆ บทว่า อุตฺตริตุกาโม มีความว่า ผู้ประสงค์จะข้ามแม่น้ำหรือทางกันดาร คือ ผู้ได้พวกแล้วประสงค์จะหลีกไปสู่ทิศ ๆ ข้อความว่า สกั ภาคั ทาตุ นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสหมายเอาเนื้อความนี้ว่า เมื่อขณจิวรออกจากเรือนคลังจัดกองไว้แล้ว ตีระฆังแล้ว ภิกษุสงฆ์ประชุมกันแล้ว ภิกษุผู้ได้พวกแล้วประสงค์จะไป อย่าต้องพลัดพรากจากพวกเลย ๆ เพราะฉะนั้นเมื่อจิวยังมิได้ขนอนอกก็ดี ระฆังยังมิได้ตีก็ดี สงฆ์ยังมิได้ประชุมกันก็ดี ไม่ควรให้ ๆ แต่เมื่อจิวยุขนอนออกแล้ว ตีระฆังแล้ว ภิกษุสงฆ์ประชุมกันแล้ว ภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่แจกจิวร พึงจะเนคฺควา ส่วนของภิกษุนี้พึงมีเท่านี้ แล้วให้จิวยุขตามทีคะเน เพราะไม่อาจให้เท่าๆ กันเหมือนช้างด้วยตราซึ่งได้ ฉะนั้นจะหย่อนไปหรือเกินไปก็ตามที จิวยุขที่ให้แล้ว โดยวิธีคะเนเอาอย่างนี้ เป็นอันให้ด้วยดีแล้วแล หย่อนไปก็ไม่ต้องแถมให้อีก เกินไป ก็ไม่ต้องเอาคืน ๆ ข้อว่า อติเรกภาเคน มีความว่า ภิกษุมีสิบรูป แม้ผ้าก็มีสิบผืนเหมือนกัน ในผ้าเหล่านั้นผืนหนึ่งตีราคาสิบสองกหาปณะ ผืนที่เหลือตีราคาผืนละสิบกหาปณะ เมื่อได้จับสลากในผ้าทั้งหมดตามที่ตีราคาผืนละสิบกหาปณะแล้วภิกษุรูปที่จับได้สลากในผ้ามีราคาสิบสองกหาปณะกล่าวว่า จิวยุขของเราขอมพอเหมาะด้วยผ้าประมาณนี้ ดังนี้แล้ว ประสงค์จะไปกับผ้าส่วนเกินนั้น ภิกษุทั้งหลายจึงกล่าวว่า ผู้มีอายุ ส่วนที่เกิน ต้องเป็นของสงฆ์ พระผู้มีพระภาคครั้งทรงสดับเรื่องนั้น จึงตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอให้สิ่งของสำหรับทดแทนแล้ว เราอนุญาตดังนี้ เพื่อแสดงเนื้อความนี้ว่า ชื่อว่าเล็กน้อยย่อมไม่มีในสิ่งที่เป็นของสงฆ์ และของคณะ ภิกษุพึงทำความสังวรระวังในสิ่งของทั้งหมดที่เป็นของสงฆ์และของคณะ แม้ภิกษุผู้จะถือเอา ก็พึงระวังภัยสงฆ์ ๆ

ประโยค ป.ธ. ๗
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๖

๑. เพราะฉะนั้น ภิกษุต้องอาบัติใด ๆ ฟังปฏิบัติตามธรรมในอาบัตินั้น ๆ ทีเดียว ๆ เพราะว่า ภิกษุเมื่อปฏิบัติอย่างนั้น แม้มรรคผล ก็ย่อมอาจบรรลุได้แท้ ๆ จริงอย่างนั้น พระศาสดา เมื่อเสด็จเที่ยวจาริกไปในแคว้นโกศล ทอดพระเนตรเห็นต้นไม้มีโพรงต้นไม้ใหญ่ในระหว่างทาง ถูกเพลิงไหม้แล้ว มีพระประสงค์จะทรงแสดงธรรมเปรียบด้วยกองเพลิง ประทับนั่งที่โคนไม้ต้นหนึ่งแล้ว ทรงแสดงอัครกัณฑ์โฆปมสูตร ในสัตตกนิบาตอังคุตตรนิกาย โดยนัยเป็นต้นว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายเห็นกองเพลิงใหญ่โน้นหรือไม่ ๆ

นัยอันมาในอรรถกถาจุฬจราสังฆาตสูตร ในเอกนิบาตอังคุตตรนิกาย ว่า นามกายของภิกษุ ๖๐ รูป กลัดกลุ้มแล้ว เพราะสดับเทศนานั้น เมื่อนามกาย กลัดกลุ้มแล้ว กรชกาย ก็เร่าร้อน เมื่อกรชกายนั้น เร่าร้อนแล้ว โลหิตอุ่นรวมกันเข้าแล้ว ก็พลุ่งออกมาจากปาก ๆ ได้ทราบบว่า ภิกษุเหล่านั้นต้องอาบัติปาราชิก ๆ ภิกษุ ๖๐ รูป คิดว่า การประพัตติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์จนตลอดชีวิต ในพระพุทธศาสนา ทำได้ยาก ดังนี้แล้ว พวกนั้นได้ทราบบว่า ภิกษุเหล่านั้น ประพัตติย่ำยีสิกขาบทเล็กน้อย ๆ ภิกษุ ๖๐ รูป ส่งญาณมุ่งตรงเทศนาของพระศาสดา บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้งหลาย ๆ ได้ทราบบว่า ภิกษุเหล่านั้น ได้เป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ ๆ เทศนากัณฑ์นี้มีผลแก่ภิกษุแม่ ๓ พวกนี้ ด้วยประการฉะนี้ ๆ ถามว่า เทศนากัณฑ์นี้มีผลแก่ภิกษุผู้บรรลุพระอรหัต ยกไว้ก่อน สำหรับภิกษุ นอกนี้ จะมีผลได้อย่างไร ๆ ตอบว่า ก็คิดว่า ภิกษุเหล่านั้นไม่ฟังสดับเทศนากัณฑ์นี้ไซ้ ก็จะฟังเป็นผู้ประมาทไม่อาจจะละฐานะได้ เพราะเหตุฉะนี้ นั้น บาปนั้น เมื่อเจริญแก่ภิกษุเหล่านั้น จะฟังให้จมลงในอบายเท่านั้น แต่ภิกษุเหล่านั้นสดับเทศนากัณฑ์นี้แล้ว เกิดความสังเวช ละฐานะได้ ตั้งอยู่ในภูมิของสามเณร บำเพ็ญศีลสิบ ประกอบขวนขวาย

ในโยนิโสมนสติกการ บางพวกได้เป็นโสดาบัน บางพวกได้เป็นสกทาคามี บางพวกได้เป็นอนาคามี บางพวกบังเกิดในหมู่เทพดา เทศนากัณฑ์นี้ได้มีผลแม้แก่พวกภิกษุผู้ต้องอาบัติปาราชิก ด้วยประการฉะนี้ ฯ แม้พวกภิกษุนอกนี้ ถ้าไม่พึงสดับเทศนากัณฑ์นี้ไซ้ร้ เมื่อกาลล่วงไป ๆ ก็จะต้องอาบัติสังฆาทิเสส บ้าง ปาราชิกบ้าง แต่ภิกษุเหล่านี้สดับเทศนากัณฑ์นี้แล้ว คิดว่า แหม พระพุทธศาสนา ช่างมีความขัดเกล่าจริง พวกเราไม่อาจบำเพ็ญข้อปฏิบัติให้บริบูรณ์ตลอดชีวิตได้ พวกเราจักสึกไปบำเพ็ญอุปาสกธรรมแล้ว เปลื้องตนเสียจากทุกข์ ดังนี้แล้ว สึกไป ตั้งอยู่ในไตรสรณะและเบญจศีล บำเพ็ญอุปาสกธรรม บางพวกเป็นโสดาบัน บางพวกเป็นสกทาคามี บางพวกเป็นอนาคามี บางพวกบังเกิดในหมู่เทพ เทศนากัณฑ์นี้มีผลแม้แก่ภิกษุเหล่านั้น ด้วยประการฉะนี้ ฯ

๒. อีกอย่างหนึ่ง จตุปารีสุทธิศีล ชื่อว่าอนาคาริกวินัย ฯ อนาคาริกวินัยนั้น อันภิกษุผู้กำลังศึกษาอยู่โดยประการที่เธอตั้งอยู่ในจตุปารีสุทธิศีลนั้น แล้วบรรลुพระอรหัต ได้ชื่อว่าศึกษาดีแล้ว พึงทราบว่าเป็นมงคล เพราะเป็นเหตุบรรลुสุขอันเป็นโลกิยะและโลกุตตระ ฯ ในจตุปารีสุทธิศีลนั้น ปาฏิโมกขสังวรศีล เมื่อภิกษุไม่ต้องอาบัติอะไร ๆ ชื่อว่า ย่อมบริสุทธิ ปาฏิโมกขสังวรศีลนั้น ชื่อว่า เป็นอันภิกษุผู้ไม่ต้องอาบัตินั้นศึกษาดีแล้ว ฯ ปาฏิโมกขสังวรศีลนั้น ย่อมนำมาแม้ซึ่งสุขอันเป็นโลกุตตระ คุณศีลของพระปธานิยเถระ ฯ

ฟังมาว่า ฐุมิพิษร้าย กัดพระเถระ ผู้กำลังสดับอริยวังสปฏิปทาอยู่ในเรือนเป็นที่ทำความเพียรใกล้ต้นกรรณิการในชั้นทปเลวิหาร ฯ พระเถระแม้ทราบแล้ว ก็ยังมีจิตเลื่อมใส นั่งฟังธรรมอยู่นั่นแล ฯ กำลังพิษได้กล้าแข็งขึ้นแล้ว ฯ ท่านได้พิจารณาถึงศีล ตั้งต้นแต่มณฑลที่อุปสมบทมา ทำให้เกิดปีติขึ้นว่า เรามีสีลบริสุทธิ ฯ พิษได้กลับหายเข้าไปสู่ปลฐพีพร้อมด้วยจิตอุปบาท ฯ พระเถระได้เอ้กัคคตาจิต เจริญวิปัสสนาแล้ว บรรลुพระอรหัตในที่นั้นนั่นเอง ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๔ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๗
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ตสฺมา ยํ ยํ อาปตฺตี อาปชฺชติ ตตฺถ ตตฺถ ยถาธมฺมํ
 ปฏิปชฺชิตพฺพเมว ฯ เอวํ ปฏิปชฺชนฺโต ทิ มกฺกผลมฺปิ ปตฺตํ สกฺโกติเยว ฯ
 ตถา ทิ สตฺถา โกสฺตรภฺเจ จาริกํ จรมาโน อนฺตรามกฺเค มหนตฺ
 สุสิรรุกฺโข อคฺคิณา ททฺธํ ทิสฺวา อคฺคิกฺขนฺเรน อุปเมตฺวา ธมฺมํ เทเสตฺกาโม
 อณฺตรสฺมี รุกฺขมฺเเล นิสฺสิทฺวา ปสฺสถ โน ตุมฺहे ภิกฺขเว อมฺมํ มหนตฺ
 อคฺคิกฺขนฺชนฺติอาทินา นเยน สตฺถกนิปาตงฺกุตฺตเร อคฺคิกฺขนฺโรปมฺสฺสุตฺ
 เทเสสิ ฯ

คํ สุตฺวา สฏฺฐิยา ภิกฺขุณฺ นามกาโย สนฺตตฺโต นามกาเย สนฺตตฺเต
 กรชกาโย สนฺตตฺโต ตสฺมี สนฺตตฺเต นิธานคตฺ อุนฺหํ โลหิตํ มฺขโต
 อुकฺคณฺธิ ฯ เต กิร ปาราชิกมาปฺนนา ฯ สฏฺฐิ ภิกฺขุ ทฺวกรํ พุทฺธสาสนเ
 ยาวชีวํ ปริปฺณณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จริตฺนฺติ วิพฺภมฺิสฺสุ ฯ เต กิร
 ขุทฺธานุชฺชทฺทสิทฺษาปทานิ มทฺทนฺตา วิจริสฺสุ ฯ สฏฺฐิ ภิกฺขุ สตฺถเทสนาภิกฺขุ
 ฌานํ เปเสตฺวา สห ปฏฺิสมฺภิทาหิ อรหฺตฺตํ ปตฺตา ฯ เต กิร
 ปริสุทฺธสีลา อहेสฺสุ ฯ อิจฺเจสา เทสนา อิมสํ ตินฺณนฺนมฺปิ สผลา ชาตา ฯ
 อรหฺตฺตปฺปตฺตานํ ตาว สผลา โหตุ อิตเรสํ กถํ สผลาติ ฯ เต ทิ ยทิ
 อิมํ เทสนํ น สฺุณฺเยยฺยํ ปมตฺตา หุตฺวา จานํ ชหิตฺตํ น สกฺกุณฺเยยฺยนฺติ
 ตโต เนสํ ตํ ปาปํ วทฺทมาณํ อปาเยเสวว สํสิทาเปยฺย อิมนฺตุ เทสนํ
 สุตฺวา ชาตสํเวกา จานํ ชหิตฺวา สามเณรณฺมียํ จิตา ทสสํถํ ปฺุเรตฺวา
 โยนิโสมนสิกาเร ยุตฺตปฺปยุตฺตา เกจิ โสตาปฺนนา เกจิ สกฺทาคามิโน เกจิ
 อนาคามิโน อहेสฺสุ เกจิ เทเวสฺสุ นิพฺพตฺตา เอวํ ปาราชิกาปฺนนานมฺปิ
 สผลา อโหสิ ฯ อิตเรปิ ยทิ อิมํ น สฺุณฺเยยฺยํ กจฺจนฺเต กจฺจนฺเต กาเล
 สงฺฆาทิสสํปิ ปาราชิกํปิ อาปชฺชเยยฺยํ อิมนฺตุ สุตฺวา อโห สลฺลเจจิตํ
 พุทฺธสาสนํ น สกฺกา อมฺเหหิ ยาวชีวํ อิมํ ปฏิปตฺตี ปฺุเรตฺวํ วิพฺภมิตฺวา
 อุปาสกธมฺมํ ปฺุเรตฺวา ทฺวขโต มุจฺจิสฺสามาติ วิพฺภมิตฺวา สรณฺตตฺยปฺลยจฺสีเสสฺสุ
 ปตฺติจฺราย อุปาสกธมฺมํ ปฺุเรตฺวา เกจิ โสตาปฺนนา เกจิ สกฺทาคามิโน เกจิ

อนาคามีโน เกจิ เทเวสุ นิพพุตตา เอวนุเตสมุปี สผลา วาติ
 เอกนิปาตงคุดตเร จุพจจรรยาสงฆาตสุตตวณณนานโย ฯ

๒. จตุปปริสสุทธีสีลัม วา อนาคาริยวินโย ฯ โส ยถา ตตถ
 ปติฏฐาย อรหตุตัม ปาปุณชาติ เอวัง สีกขนุเตน สุตติกขิตโต โลกียโลกุตตร-
 สุขาธิคมเหตุโต มงฺกลนุติ เวทิตพุโพ ฯ ตตถ ปาฏิโมกขสํวรสีลัม กณฺธิ
 อาปตฺตี อนาปชฺชนุตฺตส วิสุชฺชติ เตเนตัม สุตติกขิตัม นาม โหติ ฯ ตัม
 โลกุตตรสุขุมปิ อวาทิ ปธานียตฺถเรสุส สีลัม วีย ฯ

ขณฺฑเปลวิหารเ กิร กณฺธิการปฺปธานมฺเร อริยวํสี สุนฺนตัม เถรํ
 โฆรวิสสโปไป ทํสี ฯ เถโร ชานิตฺวาปี ปสฺนุนจิตฺโต นิสินฺโน ชมฺมํเยว
 สฺุณฺนาติ ฯ วิสเวโค ถุโร อโหสี ฯ โส อุปสมฺปทมนฺฑลัม อาที กตฺวา
 สีลัม ปจฺจเวกขิตฺวา ปริสฺสุทธีโลมฺหิติ ปีตี อุปฺปาเทสี ฯ สห จิตฺตูปฺปาทา
 วิสํ วินิวตฺติตฺวา ปจฺวี ปาวิสี ฯ เถโร ตตฺถเอว จิตฺเตกกฺกตัม ลภิตฺวา
 วิปฺสสนํ วฑฺฒเตตฺวา อรหตุตัม ปาปุณฺธิ ฯ

ประโยค ป.ธ. ๗
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๖

๑. สาราณียชมรมปุโรโก โส ภิกขุ อคฺคปิณฺฑํ สพุรหฺมจารีณํ ทควา ว ภูณฺชติ ฯ เตน วุตฺตํ อคฺคการิกํ อทาสีติ ฯ อคฺคการิกนฺติ อคฺคกิริยํ ปจฺมตฺทฐปิณฺฑปาตํ อคฺคกุกํ วา ปณฺธิตปฺปณฺธิตํ ปิณฺฑปาตนฺติ อตฺถโธ ฯ ยา ปน ตสฺส ทานสงฺขาตา อคฺคกิริยา สา น สกฺกา ทาตุํ ฯ ปิณฺฑปาตมฺปิ หิ โส เถราสนโต ปญฺจาย อทาสี ฯ เต ภิกฺขุติ เต เถราสนโต ปญฺจาย ปรีกฺขตฺตปิณฺฑปาตา ภิกฺขุ ฯ เต กิร สพุเพปี กาลมกํสุ ฯ เสสเมตฺถ อุตฺตทานเมว ฯ อสทฺเชสฺส ปน มิจฺฉาทิฏฺฐิกกฺุเลสฺส สกฺกจฺจํ ปณฺธิตโกชนํ ลภิตฺวา อนุปปริกฺขิตฺวา เนว อุตฺตนา ปรีกฺขชิตฺพุพฺพํ น ปเรสํ ทาทพุพฺพํ ฯ ยปี อากิโทสีกํ ภตฺตํ วา ขชฺชกํ วา ตโต ลภติ ตมฺปิ น ปรีกฺขชิตฺพุพฺพํ ฯ อปีหิตวตฺถมฺปิ หิ สปฺปวิจฺฉิกาทิหิ อธิสยิตํ จฺจทฺทณฺเฑนฺมมํ ตานิ กุลานิ เทนฺติ ฯ คนฺธหฺลิตฺททาติมกฺขิโตปี ตโต ปิณฺฑปาโต น กเหตุพฺโพ ฯ สรีเร โรคฺคจฺานานิ ปฺนุณฺติว จปีตภตฺตมฺปิ หิ ตานิ ทาทพุพฺพํ มณฺเฑนฺตีติ ฯ วิมฺสนวตฺถสฺมี ฯ วิมฺสมาโน เทว วิมฺสติ สกฺโกติ นฺโขอ อิทํ มาเรตุํ โนติ วิสํ วา วิมฺสติ มเรยฺย นฺโขอ อยํ อิมํ วิสํ ขาทิตฺวา โนติ ปฺกุกถํ วา ฯ อุภยถาปี วิมฺสาธิปฺปาเยน ทินฺเน มรตฺถ วา มา วา อุตฺตจฺจยํ ฯ อิมํ วิสํ เอตํ มาเรตฺถติ วา อิมํ วิสํ ขาทิตฺวา อยํ มรตฺถติ วา เอวํ ทินฺเน ปน สเจ มรติ ปาราชิกํ โน เจ อุตฺตจฺจยํ ฯ

๒. ชารคพฺพินีนวตฺถสฺมี ฯ ปวฺจฺจปตฺติกาติ ปวาสงฺคตปตฺติกา ฯ คพฺพปาตนฺนฺติ เยน ปรีกฺขตฺเตน คพฺโภ ปตฺติ ตาทิสํ เกสชฺชํ ฯ ทฺวิปชาปตฺติกวตฺถนฺติ อุตฺตทานตฺถาเนว ฯ คพฺพมฺนทฺทวตฺถสฺมี ฯ มทฺทิตฺวา ปาเตหิตี วุตฺเต อณฺเณน มทฺทาเปตฺวา ปาเตติ วิสงฺเกตํ ฯ มทฺทาเปตฺวา ปาตาเปหิตี วุตฺเตปี สยํ มทฺทิตฺวา ปาเตติ วิสงฺเกตเมว ฯ มนุสฺสวิกฺคเห ปรียาโย นาม นตฺถิ ตสฺมา

คพฺโง นาม มหุทธิโต ปตฺตีติ วุตฺเต สา สยํ วา มหุทฺต อญฺเณน วา มหุทาเปตฺวา
 ปาเตตฺต วิสงฺเกโต นตฺถิ ปาราชิกเมว ฯ ตาปนวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 วจฺฉิตฺต
 นาม นตฺถิ ยสฺสา ปน คหิโตปิ คพฺโง น สจฺจจฺติ ตํ สนฺธาเยตํ วุตฺตํ ฯ
 อุตฺตสมเย กิร สพฺพิตฺถิโย คพฺโง คณฺหนฺติ ยา ปนํยํ วจฺฉมาติ วุจฺจติ ตสฺสา
 กุจฺฉิยํ นิพฺพตฺตสฺต
 คหิตปฺภิสฺส
 อกฺขลวิปาเกน อภิภูตา วินสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 อภินวปฺภิสฺส
 หิ กมฺมานุภาเวน ทฺวีหาคารเหหิ คพฺโง น สจฺจจฺติ วาเตน วา ปาณเกหิ
 วา ฯ วาโต โสเสตฺวา อนฺตรธาเปติ ฯ ปาณกา ขาทิตฺวา ฯ ตสฺส ปน
 วาตสฺส ปาณกานํ วา ปฺภิมาย เกสฺชเช กเต คพฺโง สจฺจเจหฺย ฯ โส
 ภิกฺขุ ตํ อกฺตฺวา อญฺฉํ ขรํ เกสฺชชํ อทาสิ ฯ เตน สา กาลมกาสิ ฯ ภควา
 เกสฺชชสฺส กตฺตฺตา ทฺกกุณฺํ ปญฺญาเปสิ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มครเป็นไทย

๑. ภิกษุผู้บำเพ็ญสาราณียธรรมนั้น ถวายบิณฑบาตส่วนเล็กแก่เพื่อนพรหมจารีทั้งหลายเสียก่อนแล้วจึงฉัน ฯ เพราะเหตุนั้น ท่านพระอุบาลีเถระจึงกล่าวไว้ว่า ได้ถวายบิณฑบาตนั้น ทำให้เป็นส่วนเล็ก ฯ บทว่า **อคุคการิก** ได้แก่ บิณฑบาตที่ตนได้มาครั้งแรก ซึ่งทำให้เป็นส่วนเล็ก, อีกอย่างหนึ่งอธิบายว่า บิณฑบาตที่ยอดเยี่ยม คือ ที่ประณีต ฯ ก็ การที่ทำให้เป็นส่วนเล็ก กล่าวคือการให้ของภิกษุนั้น ใคร ๆ ไม่อาจถวายได้ ฯ จริงอยู่ ถึงบิณฑบาตเธอก็ได้ถวายเริ่มตั้งแต่อาสนะพระเถระลงไป ฯ สองบทว่า **เต ภิกษุ** ได้แก่ ภิกษุเหล่านั้น คือ ผู้ฉันบิณฑบาต เริ่มตั้งแต่อาสนะพระเถระลงไป ฯ ได้ยินว่าภิกษุเหล่านั้น ได้มรณภาพแม้ทั้งหมดทุกรูป ฯ คำที่เหลือในเรื่องนี้ ชัดเจนทั้งนั้น ฯ อันภิกษุได้บิณฑบาตที่ประณีต โดยเคารพในตระกูลพวกมิจฉาทิกุฐิผู้ไม่มีศรัทธา ยังมิได้พิจารณา ทั้งตนเองก็ไม่ควรฉันเลย ทั้งไม่ควรถวายแก่ภิกษุเหล่าอื่นด้วย ฯ ภิกษุได้ภัตตาหารหรือของควรขบฉัน แม้สิ่งใดที่เป็นของค้ำคินมาจากตระกูลมิจฉาทิกุฐินั้น ภัตตาหารเป็นต้นแม้นั้น ไม่ควรฉัน ฯ เพราะว่ตระกูลเหล่านั้น ย่อมถวายแม้วัตถุที่เขาไม่ได้เอาอะไรปิดไว้ ซึ่งมีงูและแมลงป่องเป็นต้น นอนทับอยู่ เป็นของที่จะต้องทิ้งไปเป็นธรรมดา ฯ ภิกษุไม่ควรรับบิณฑบาตแม้ที่เปื้อนด้วยวัตถุมีของหอมและขมเป็นต้น จากตระกูลมิจฉาทิกุฐินั้น ฯ จริงอยู่ ตระกูลมิจฉาทิกุฐิเหล่านั้น ย่อมสำคัญซึ่งภัตตาหารที่ตนเอาเช็ดถูที่มีโรคในร่างกาย แล้วเก็บไว้ว่าเป็นของควรถวาย แล ฯ ในเรื่องทดลอง (ยาพิษ) มีวินิจฉัยดังนี้ ฯ ภิกษุเมื่อจะทดลอง จึงทดลองทั้งสองอย่าง คือทดลองยาพิษด้วยคิดว่า ยานานานี้จะสามารถฆ่าบุคคลคนนี้อย่างหนึ่งหรือไม่หนอ หรือทดลองบุคคลด้วยคิดว่า บุคคลคนนี้เกี่ยวกับยาพิษยานานี้แล้ว จะพึงตายหรือไม่

หนอ ๆ เมื่อภิกษุให้ยาพิษด้วยประสงค์จะทดลองแม้ทั้งสองอย่าง เขาจะตายหรือไม่ก็ตาม เป็นอุลลัจจัย ๆ แต่เมื่อภิกษุให้ยาพิษด้วยคิดอย่างนี้ว่า ยาพิษขานานี้ จงฆ่าบุคคลนี้ให้ตาย หรือว่า บุคคลคนนี้เดียวยาพิษขานานี้แล้วจะตาย ดังนี้ ถ้าบุคคลนั้นตาย เป็นปาราชิก ถ้าไม่ตาย เป็นอุลลัจจัย ๆ

๒. ในเรื่องหญิงมีครรภ์กับชู้ มีวินิจัยดังนี้ ๆ บทว่า **ปฏฺฐุรปติกา** แปลว่า หญิงผู้อย่าร้างสามีไปนานแล้ว ๆ บทว่า **คพฺภปาทน** ได้แก่ เกศช เช่นกับขานานที่หญิงบริโภคแล้ว เป็นเหตุให้ครรภ์แท้งไป ๆ เรื่องหญิงร่วมสามีสองคน มีเนื้อความชัดเจนแล้วแล ๆ ในเรื่องการทำแท้ง มีวินิจัยดังนี้ ๆ หญิงมีครรภ์นั้น เมื่อภิกษุบอกว่า จงรีดให้แท้งไปเองเถิด วานให้ผู้อื่นรีดทำให้แท้งไป นับเป็นผิดความมุ่งหมาย ๆ แม้เมื่อภิกษุบอกว่า จงวานผู้อื่นรีด ทำให้แท้งไปเถิด แต่นางรีดทำให้แท้งไปเสียเอง เป็นผิดความมุ่งหมายเหมือนกัน ๆ ชื่อว่า **ปริยายในมฺนุสสวีกคหะ** ย่อมไม่มี เพราะเหตุนี้ เมื่อภิกษุพูดว่า ขึ้นชื่อว่าครรภ์ ถูกรีดแล้วจะแท้งไปเอง หญิงมีครรภ์นั้นจงรีดเอง หรือจงวานให้ผู้อื่นรีดให้แท้งไปก็ตาม ไม่ผิดความมุ่งหมาย เป็นปาราชิกทีเดียว ๆ แม้ในเรื่องนบครรภ์ให้ร้อน ถิ่นนี้เหมือนกัน ๆ ในเรื่องหญิงหมั้น มีวินิจัยดังนี้ หญิงผู้ไม่ตั้งครรภ์ ชื่อว่า หญิงหมั้น ๆ ธรรมดา หญิงไม่ตั้งครรภ์ ย่อมไม่มี แต่ว่า ครรภ์แม้ที่หญิงคนใดตั้งขึ้นแล้ว ไม่ดำรงอยู่ ชื่อนี้ ท่านกล่าวหมายถึงหญิงนั้น ๆ ได้ยินว่า ในคราวมีระดู หญิงทุกจำพวก ย่อมตั้งครรภ์ แต่อกุศลวิบากมาประจวบเข้าแก่พวกสัตว์ผู้เกิดในครรภ์ของหญิงที่เรียกกันว่าเป็นหมั้นนี้ ๆ สัตว์เหล่านั้น ถีปฏิสันธิมาด้วยกุศลวิบากเพียงเล็กน้อย ถูอกุศลวิบากครอบงำ จึงพินาศไป ๆ จริงอยู่ในขณะปฏิสันธิใหม่ๆ นั้นเอง ครรภ์ตั้งอยู่ไม่ได้ด้วยอาการสองอย่าง คือ ด้วยลมหรือสัตว์เล็ก ๆ เพราะอานุภาพแห่งกรรม ๆ ลมพัดให้แห้งแล้วทำให้อันตรธานไป ๆ สัตว์เล็ก ๆ ทั้งหลายกัดกินแล้วทำให้

อันตรายไป ๆ แต่เมื่อแพทย์ประกอบเกสซ์เพื่อกำจัดลมหรือสัตว์เล็กนั้นแล้ว
ครรรภ์พึงตั้งอยู่ได้ ๆ กิษุ์นั้น ไม่ได้ปรุงเกสซ์ขนานนั้น ได้ให้เกสซ์ที่ร้ายแรง
ขนานอื่น ๆ นาง ได้ตายไปเพราะเกสซ์ขนานนั้น ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรง
บัญญัติทุกกฏไว้ เพราะกิษุ์ปรุงเกสซ์ ๆ

ประโยค ป.ธ. ๘
แต่งฉันทภาษามคร
สอบ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๖

จงเก็บข้อความตามที่จะเก็บได้ ในข้อความข้างท้ายนี้ แล้วประพันธ์ให้เป็นภาษามครโดยฉันทลักษณะ ๓ อย่าง ตามถนัด แต่งฉันทอะไร แจ่มช้อยไว้ด้วย ฯ

วินัย คือ พระพุทธบัญญัติ เป็นคำสั่งปรับอาบัติแก่ภิกษุผู้ประพฤติกายวาจา เป็นอาสวัฏฐานियธรรม คือการกระทำที่ไม่ดีงาม เป็นที่ตั้งแห่งอาสวะกิเลสกองจิตสันดานนั้น ๆ โดยทรงปรารภความประพฤติดังนั้นของภิกษุรูปหนึ่งเป็นเหตุ จึงทรงบัญญัติวินัยป้องกันเป็นสิกขาบท ๆ หรือเป็นข้อ ๆ ไปโดยภิกษุผู้นั้นเป็นต้นเหตุให้ทรงบัญญัติไม่ต้องอาบัติ เพราะยังมีได้ทรงบัญญัติไว้ ส่วนภิกษุผู้ประพฤติดังนั้นหลังจากทรงบัญญัติแล้วจึงต้องอาบัติ ชื่อว่าวินัย เพราะเป็นเครื่องกำจัด ห้าม ป้องกันโทษละเมิดทางกายวาจาเป็นเครื่องนำไปโดยวิเศษ เป็นเหตุให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ โดยความว่าทรงอาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ ทรงบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย คือเพื่อความดีงามแห่งสงฆ์ เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบุคคลที่เกื้อยาก เพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุทั้งหลายผู้มีศีลเป็นที่รัก เพื่อสำรวมระวังป้องกันอาสวะทั้งหลายที่เป็นปัจจุบัน เพื่อกำจัดห้ามอาสวะทั้งหลายที่เป็นภายนอก เพื่อความเลื่อมใสแห่งผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นแก่ผู้ที่เลื่อมใสแล้ว เพื่อความตั้งมั่นแห่งสังฆกรรม เพื่ออนุเคราะห์ถือเอาตามวินัย

ในวินัยปิฎกได้มีแสดงว่า ท่านพระสารีบุตร ได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าว่า พรหมจรรย์ศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์ไหนไม่ตั้งอยู่นาน ของพระองค์ไหนตั้งอยู่นาน เพราะเหตุปัจจัยอะไร ตรัสตอบว่า พรหมจรรย์ศาสนาของพระผู้มีพระภาคเจ้าวิปัสสี ของพระผู้มีพระภาคเจ้าลิจฉิ ของพระผู้มีพระภาคเจ้าเวสสภู ไม่ตั้งอยู่นาน เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้า ๓ พระองค์นี้

ไม่ทรงชวนขวายเป็นแสดงธรรมโดยพิสดาร นวังคสัตถุศาสน์คือคำสอนของพระศาสดามือองค์ ๕ มีสุตตะ เคยยะเป็นต้น มีน้อย ไม่ทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ปาติโมกข์ก็ไม่ทรงแสดง โดยอันตรธานแห่งพระพุทธเจ้าเหล่านั้น โดยอันตรธานแห่งสาวกพุทธานุพุทธะ สาวกภายหลังต่างนาม ต่างโคตร ต่างชาติ ต่างตระกูล บวชแล้ว ยังพรหมจรรย์ศาสนานั้นให้อันตรธานไปโดยเร็ว เหมือนดอกไม้ต่าง ๆ วางไว้บนแผ่นกระดาน มิได้รื้อยไว้ด้วยด้าย ลมย่อมเกลี้ยเรียรายกระจัดกระจายดอกไม้เหล่านั้น โดยเหตุที่มีได้รื้อยไว้ด้วยด้าย ส่วนพรหมจรรย์ศาสนาของพระผู้มีพระภาคเจ้ากุกสันธะ ของพระผู้มีพระภาคเจ้าโกนาคมนะ ของพระผู้มีพระภาคเจ้ากัสสปะตั้งอยู่นาน เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้า ๓ พระองค์นี้ ทรงชวนขวาย เพื่อแสดงธรรมโดยพิสดารแก่สาวกทั้งหลาย สุตตะ เคยยะเป็นต้นมีมาก ทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ทรงแสดงปาติโมกข์ โดยอันตรธานแห่งพระพุทธเจ้าเหล่านั้น โดยอันตรธานแห่งสาวกพุทธานุพุทธะ สาวกภายหลังต่างนาม ต่างโคตร ต่างชาติ ต่างตระกูล บวชแล้วตั้งพรหมจรรย์นั้นตลอดกาลนาน เหมือนดอกไม้ต่าง ๆ ที่วางไว้บนแผ่นกระดาน รื้อยไว้ดีแล้วด้วยด้าย ลมย่อมไม่เกลี้ยเรียรายกระจัดกระจายดอกไม้เหล่านั้น โดยเหตุที่รื้อยไว้ดีแล้วด้วยด้าย

ท่านพระสารีบุตรได้กราบทูลว่า เป็นกาลที่พระผู้มีพระภาคเจ้าพึงทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ทรงแสดงปาติโมกข์ โดยประการที่พรหมจรรย์ศาสนานี้พึงดำรงอยู่นาน ตั้งอยู่นาน พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสโดยความว่า จงร่อยก่อน ตถาคตจักรู้กาลในการบัญญัติสิกขาบทนั้น พระศาสดายังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ไม่แสดงปาติโมกข์ ครอบงำที่อาสวัฏฐานियธรรม คือธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งอัสวะกิเลสดวงจิตสันดานบางอย่างในโลกนี้ ไม่เกิดปรากฏในสงฆ์ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่าง แต่งฉันทภาษามคร
พ.ศ. ๒๕๖๖

ปฐยาวัตร	วินโย นาม ภิกขุณฺ อาสวภูจານิเย ฌมฺเม พุทฺโธชฌาจารมารพฺภ ตํ สิกขาปทภาเวน โย เจตํ ภิกขุ สญฺจิจฺจ โส อาปชฺชติ อาปตฺตี วินโย เหนส ภิกขุณฺ ตสฺมา โลกุตตโม พุทฺโธ สงฺฆสฺส สฺกุจฺจตาทีนํ วินยปฺปฎิฏฺเฐ จตฺโต สารีปฺตฺโต มุนินฺทานํ ตสฺสาจิริฎฺจิตินฺจเว	สุปฺพลตฺโต สยมฺภุณา นิเสเรตฺถํ ปวตฺตติ ยสฺส กสฺสจิ ภิกขุโน อปฺลญาเปสิ จานโส วิตฺติกมฺมติ อตฺตนา จเปตฺวา อาทิกมฺมิกํ ชนฺเตติ สงฺฆสฺกุจฺจตํ ปฏฺิจฺจตฺถวเส ทส ตํ ปฺลญาเปสิ โยนิโส สงฺขิตฺเตน นิตฺสฺสิตฺโต สาสนสฺส จิริฎฺจิตี พุทฺธํ ปุจฺฉิ ยถากุมํ ฯ
----------	---	--

วสันตติลก	ยสฺมา วิปฺสฺสึภิกฺวา สิขิ เวสฺสภู จ ฌมฺมํ ปกาสิตฺถุ ภวนฺติ กิลาสุโน จ สิกขาปทานิ ยตินฺนจ น ปฺลฺลนเปนฺติ โน ปาฎิโมกฺขมริยลฺลจ สมฺมทฺทิสนฺติ สฺสฺสฺสตาทีพุทฺธวณฺณํ อถ เตสมปฺป ตสฺมา หิ พุทฺธมฺจิริยํ สฺสฺสฺสตาทีเมสํ เนวํ จิริฎฺจิติกมฺมทฺชนิยํ อโหสิ จิปฺปฺลจ ปุจฺฉิมยติธ วินาสยฺมํ ตํ ฯ
-----------	--

อินทรววงษ์

พุกุธา ปนณฺเณ กกุสนฺธุสวฺหโย
 พุกุโธ จ โจนาคมนโน จ กสฺสโป
 กิจจํ ตทณฺณมปิ กโรนฺติ สพฺพทา
 เตสญฺจ สุตฺตาทิกสาสนํ พหุ
 เตเนว พุรหฺมจฺจริยํ จิริญฺจิตฺตํ
 เตสจฺจเยนสฺส ปวฺชุณฺณิเปกฺขกา
 นานากุลา ปจฺฉิมสาวกา ยตี
 โลเก จิริ สฺกุจฺจ ปวตฺตยีสฺส ตํ ฯ

ปรัญยาวัตถ

สารีปฺตุโต มหาปณฺโณ	สาสนญฺจิตฺติกาโม
พุกุธํ สิกฺขาปทาเนว	ปณฺณาเปตฺตญฺจ ภิกฺขุณฺ
ปาฏิโมกฺขํ สุปณฺณตฺตํ	อุทฺเทสิตฺตญฺจ ยาจิธ
กาลณฺณ ปน สมฺพุกุโธ	วารตฺวา ตมฺปายโส
นาสาวญฺจานินฺยา ฐมฺมา	ยาว สงฺฆสฺสปชฺชเร
ดาว สิกฺขาปทญฺเจว	น ปณฺณาเปติ ภิกฺขุณฺ
วิสุทฺธํ ปาฏิโมกฺขญฺจ	น อุทฺทิสฺติ สพฺพโสติ ฯ

ประโยค ป.ธ. ๘
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๖

๑. ในดอกอุบลเป็นต้น วัตถุแห่งปาราชิก จะครบในดอกใด เมื่อดอกนั้นภิกษุสึกว่าเด็ดแล้ว ต้องปาราชิก ฯ ก็ในอุบลชาตินี้ กลีบบัว แม่ที่ข้างข้างหนึ่งแห่งอุบลชาติทั้งหลาย ยังไม่ขาดไปเพียงใด ยังรักษาได้อยู่เพียงนั้น ฯ แต่สำหรับบรรดาปทุมชาติ เมื่อก้านขาดแล้ว โยข้างในแม้อยังไม่ขาด ก็รักษาไว้ไม่ได้ ฯ ดอกอุบลเป็นต้นที่เจ้าของตัดวางไว้ ดอกใดทำให้วัตถุแห่งปาราชิกเต็ม เมื่อภิกษุยกดอกนั้นขึ้น ก็ต้องปาราชิก ฯ ดอกอุบลเป็นต้น ที่เขามัดเป็นกำไว้ วัตถุแห่งปาราชิกจะเต็มในกำใด เมื่อภิกษุยกกำนั้นขึ้น ก็ต้องปาราชิก ฯ ดอกอุบลเป็นต้น ที่เขามัดเป็นกำใหญ่ไว้ เมื่อภิกษุให้กำใหญ่นั้นเคลื่อนจากฐาน ด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่งบรรดาอาการ ๖ ต้องปาราชิก ตามนัยที่กล่าวแล้วในหม้อที่ตั้งอยู่บนแผ่นดิน ฯ ดอกอุบลเป็นต้น มีก้านยาว เขาทำเข็ญได้ไว้ที่ดอกหรือที่ก้าน ลาดหญ้าไว้ที่เชือกบนหลังน้ำ วางไว้หรือผูกไว้ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้ดอกอุบลเป็นต้นเหล่านั้นเคลื่อนจากฐาน ฟังทราบโดยอาการ ๖ อย่าง คือ ด้านยาวกำหนดด้วยปลายดอกและที่สุดก้าน ด้านขวางกำหนดด้วยที่สุดสองข้าง ด้านล่างกำหนดด้วยโอกาสที่ตั้ง ด้านบนกำหนดด้วยหลังแห่งดอกที่อยู่ข้างบน ฯ แม้ภิกษุใดทำให้น้ำไหล ให้เกิดระลอกคลื่น ให้กำดอกไม้ที่เขาวางไว้บนหลังน้ำเคลื่อนจากฐานที่ตั้งเดิมไปแม้เพียงปลายเส้นผม ภิกษุนั้น ต้องปาราชิก ฯ แต่ถ้าเธอกำหนดหมายไว้ว่า ถึงที่นี่แล้ว เราจักถือเอาดังนี้ ยังรักษาอยู่ก่อน ฯ เมื่อเธอยกขึ้นในที่ซึ่งกำดอกไม้ลอยไปถึงแล้ว เป็นปาราชิก ฯ น้ำทั้งสิ้น เป็นฐานของดอกไม้ที่ขึ้นพ้นน้ำแล้ว ฯ เมื่อภิกษุถอนดอกไม้ขึ้น ยกขึ้นตรงๆ เมื่อปลายของก้านพ้นจากน้ำแค่ปลายเส้นผม ก็ต้องปาราชิก ฯ ภิกษุจับดอกไม้ให้โน้มไป แล้วจุดมาข้างๆ ถอนขึ้น น้ำไม่เปื้อนฐาน เมื่อดอกไม้ขึ้นสูงกว่าภิกษุถอนขึ้นแล้ว ต้องปาราชิก ฯ ในอรรถกถาหาปัจจัยเป็นต้น ท่านกล่าวคำวินิจฉัย ๒ ข้อนี้ไว้ว่า ดอกไม้ที่มัดเป็นกำ เขาผูกไว้ใน

ที่น้ำ หรือที่ต้นไม้ หรือที่กอไม้ เมื่อภิกษุไม่ได้แก้เชือกผูกออก เป็นแต่ทำให้เลื่อนไปข้างโน้นและข้างนี้ ต้องถูตัจฉัย ฯ เมื่อเชือกผูกเพียงแต่หลุดออก ต้องปาราชิก ฯ ภิกษุแก้เชือกผูกก่อนแล้วนำไปทีหลัง ในดอกไม้ที่เขาผูกไว้นี้ กำหนดฐานโดยอาการ ๖ อย่าง ฯ

๒. สำหรับภิกษุผู้ใคร่จะถือเอาดอกไม้ในกอบปทุมพร้อมทั้งกอ พิงทราบ กำหนดฐานด้านบนและด้านขวาง ตามขอบเขตน้ำที่ก้านดอกและก้านใบจรดอยู่ ฯ และเมื่อเธอยังไม่ได้ถอนกอบปทุมนั้นขึ้น แต่เห็นยอดดอกหรือใบมาเฉพาะหน้าตน ต้องถูตัจฉัย ฯ พอดถอนขึ้น ต้องปาราชิก ฯ เมื่อเธอแม้ไม่ให้ก้านดอกและก้านใบเคลื่อนจากฐาน ถอนกอบปทุมขึ้นก่อน ต้องถูตัจฉัย ฯ เมื่อก้านดอกและก้านใบเธอให้เคลื่อนจากฐานในภายหลัง ต้องปาราชิก ฯ ส่วนภิกษุถือเอาดอกไม้ในกอบปทุมที่เขาถอนขึ้นไว้แล้ว พึงให้ตีราคาภณะทะปรับอาบัติ ฯ แม้ในดอกไม้ทำเป็นกองที่มีคเป็นกำเล็กและที่มีคเป็นกำใหญ่ไว้ซึ่งวางไว้นอกสระ ก็มีนัยเหมือนกันนี้แล ฯ เหง้าบัวหรือรากบัว วัตถุแห่งปาราชิกจะครบด้วยเหง้าหรือรากใด เมื่อภิกษุถอนเหง้าหรือรากนั้นขึ้น ต้องปาราชิก ฯ ก็ในเหง้าและรากบัวนี้ พึงกำหนดฐานตามขอบเขตตรงที่เปือกตมจรดอยู่ ฯ ในมหาอรรถถาถานั้นเอง ท่านกล่าวไว้ว่า เมื่อภิกษุถอนเหง้าบัวหรือรากบัวเหล่านั้นขึ้น แม้รากฝอยยังไม่ขาด ก็ยังรักษาได้อยู่ มีใบหรือดอกซึ่งเกิดที่ข้อเหง้าบัวอยู่ แม้ใบและดอกนั้นก็ยังรักษาได้อยู่ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๘
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. อุปปลาทีสุ ยสฺมี ปุบุเห วตถุ ปฺรติ ตสฺมี ฉินฺนมนตฺเต
 ปาราชิกํ ฯ อุปปลชาติกานณเจตฺถ ขาว เอกสฺมีปี ปสฺเส วาโก น ฉิษฺขติ
 ตาว รกฺษติ ฯ ปทุมชาติกานํ ปน ทณฺฑเท ฉินฺเน อพฺกนฺตเร สุตฺตํ
 อจฺฉินฺนมนฺปี น รกฺษติ ฯ สามิเกหิ ฉินฺนิตฺตฺวา จปิตานิ อุปปลาทีนิ โหนฺติ
 ยํ วตฺถุ ปฺรติ ตสฺมี อุตฺทญฺเฐ ปาราชิกํ ฯ หตฺถกพฺพฺพานิ โหนฺติ ยสฺมี
 หตฺถเก วตฺถุ ปฺรติ ตสฺมี อุตฺทญฺเฐ ปาราชิกํ ฯ ภาวพฺพฺพานิ โหนฺติ ตํ
 ภาวํ ฉนฺนํ อาการานํ เยนเกนจิ อากาเรน จานา จาเวนฺตสฺส
 ภูมฺมญฺจกฺกมฺภิยํ วุตฺตเนน ปาราชิกํ ฯ ทิฆนาพานิ อุปปลาทีนิ ปุบุเหสุ
 วา นาเพสุ วา เวณิ กตฺวา อุตฺทปิฏฺเฐ รชฺชฺเกสุ ตินานิ สนฺนริตฺวา
 จเปนฺติ วา พนฺชนฺติ วา เตสํ ทิฆโต ปุบุเหเคน จ นานฺนเตน จ ติริยํ
 ปรียนฺเตหิ เหฏฺฐา ปติฏฺฐิตฺกาสฺเนน อุตฺธํ อฺปริฏฺฐิมสฺส ปิฏฺฐิยาติ ฉหิ
 อากาเรหิ จานา จาวนปรีจฺเจโท เวทิตฺพุโป ฯ โยปี อุตฺทปิฏฺฐิยํ
 จปิตฺปุบุเหกลาปี อุตฺทํ จาเลตฺวา วิจิ อญฺจาเปตฺวา เกสคฺคมตฺตมฺปิ
 ยถาจิตฺตฺวานโต จาเวติ ปาราชิกํ ฯ อถ ปน ปรีกฺปุเปติ เอตฺถ คตฺ
 คเหตุสฺสามิตฺติ รกฺษติ ตาว ฯ คตฺตฺวานเน อุตฺทฺรโต ปาราชิกํ ฯ อุตฺทโต
 อจฺจुकฺคตฺสฺส ปุบุเหสฺส สกฺลมฺทกํ จานํ ฯ ตํ อุปฺปาญฺเตตฺวา อฺชุกํ อุตฺทฺรนฺตสฺส
 นานฺนเต เกสคฺคมตฺตํ อุตฺทโต อติกฺกนฺเต ปาราชิกํ ฯ ปุบุเห คเหตุวา
 อปนาเมตฺวา ปสฺสโต อากทฺตฺนโต อุปฺปาญฺติ น อุตฺทํ จานํ อุปฺปาญฺติมตฺเต
 ปาราชิกํ ฯ กลาปพฺพฺพานิ ปุบุเหพานิ อุตฺทกฺกฺวานเน วา รุกฺเข วา คจฺเฆ วา
 พนฺชิตฺวา จเปนฺติ ฯ พนฺชนํ อโมเจตฺวา อิตฺถิจิโตจ กโรนฺตสฺส ฤตฺถจฺจยํ ฯ
 พนฺชเน มตฺตมตฺเต ปาราชิกํ ฯ ปจฺมํ พนฺชนํ โมเจตฺวา ปจฺฉา หรติ
 เอตฺถ ฉหากาเรหิ จานปรีจฺเจโทติ อิทํ อุกฺยํ มหาปจฺจริยาทีสุ วุตฺตํ ฯ

๒. ปทุมินิย์ ปุ่ปุ่ผานิ สห ปทุมินิยา คณฺหิตุคามสุส ปุ่ปุ่ผานาเพหิ
 ปตฺตนาเพหิ จ ผุฏฺจอุททวเสน อุทฺชฌเจว ติริยญจ จานปริจฺเจโท
 เวทิตพุโพ ๑ ตํ ปนฺสุส ปทุมินิ อนุปฺปาณฺเฏตฺวา ปุ่ปุ่ผานิ วา ปตฺตานิ วา
 อตฺตโน อภิมุขํ อากทฺตณฺตสฺส อุตฺตจฺจยํ ๑ อุปฺปาณฺฏิตมตฺเต ปาราชิกํ ๑
 ปุ่ปุ่ผปตฺตนาเพ จานโต อจฺจาเวตฺวาปิ ปจฺมํ ปทุมินิ อุปฺปาณฺฏิตสฺส
 อุตฺตจฺจยํ ๑ ปจฺจนา ปุ่ปุ่ผปตฺตนาเพสุ จานา จาวิตฺสุ ปาราชิกํ ๑
 อุปฺปาณฺฏิตาย ปทุมินิยา ปุ่ปุ่ผํ คณฺหนฺโต ปน ภาณํ อคฺขมาเปตฺวา
 การตพุโพ ๑ พหิ จปิเต ราสีกตกลาปพทฺธการพทฺธปุ่ปุ่ผปิ เอเสว นโย ๑
 ภิสํ วา มุพาลํ วา เยน วตฺถุ ปฺรูติ ตํ อุปฺปาณฺฏิตสฺส ปาราชิกํ ๑
 กทฺทเมณ ผุฏฺจโสภาสวเสน เจตฺถ จานํ ปริจฺฉินฺทิตพุพํ ๑ ตานิ อุปฺปาณฺฏิตสฺส
 สุขุมํ มุลฺปี อจฺฉินฺนํ โหติ รกฺขติ ตาว ภิสปพฺเพ ชาตํ ปตฺตํ วา ปุ่ปุ่ผํ
 วา โหติ ตํปิ รกฺขตีติ มหาอฏฺฐกถายเมว วุคฺตํ ๑

ประโยค ป.ธ. ๘
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๖

๑. ตตุรายํ อนุตฺตทานปทวณฺณนา ฯ อชฺฌตฺตํ ปจฺจตฺตนฺติ อิทํ ตาว
 อุกฺขมฺปิ นียกสฺส อธิวณฺํ ฯ นียกํ นาม อตฺตนิ ชาตํ สสนฺตทานปริยาปนฺนฺติ
 อตฺโต ฯ ตยิทํ ขถา โลเก อิตฺถิสฺส กถา อธิตฺถิตฺติ วุจฺจติ เอวํ อตฺตนิ
 ปวตฺตตฺตา อชฺฌตฺตํ อตฺตทานํ ปฏิจฺจ ปวตฺตตฺตา ปจฺจตฺตนฺติ วุจฺจติ ฯ
 กกฺขพฺนฺติ ญทฺธํ ฯ ขริคตฺนฺติ ฆรฺสํ ฯ ตตฺถ ปจฺมํ ลกฺขณวณฺํ ทฺติยํ
 อาการวณฺํ ฯ กกฺขพฺลกฺขณา หิ ปจฺวิชาตฺวํ ฯ สว ฆรฺสาการา โหติ ตสฺมา
 ขริคตฺนฺติ วุตฺตา ฯ อฺปาทินฺนฺติ ทพฺพหฺวาทินฺนํ ฯ อหํ มมนฺติ เอวํ ทพฺพํ
 อาทินฺนํ คหิตํ ปรามญฺจฺนฺติ อตฺโต ฯ เสยฺยถิทฺนฺติ นิปาโต ฯ ตสฺส ตํ
 กตฺมณฺติ เจติ อตฺโต ฯ ตโต ตํ ทสฺเสนฺโต เกสา โลมาติอาทิมฺาห ฯ เอตฺถ
 จ มตฺถลฺลํ ปกฺขิปิตฺวา วิสตียา อากาเรหิ ปจฺวิชาตฺวํ นินฺทิตฺวา เวทิตพฺพา ฯ
 ยํ วา ปนฺณมฺปิ กิลฺลจิตฺติ อวเสสฺสฺสํ ติสฺส โภจฺจาเสสฺสํ ปจฺวิชาตฺวํ สจฺจหิตา ฯ

วิสฺสนฺทนฺทภาเคน ตํ ตํ จานํ อปฺโปติ ปปฺโปตีติ อาโป ฯ กมฺม-
 สมฺภูจฺจนาทิวเสน นานาวิเรสฺส อเปสฺส คตฺนฺติ อาโปคตํ ฯ กิณฺตํ ฯ อาโปชาตฺวา
 อาพฺนฺชฺนลกฺขณํ ฯ

๒. เตชฺชนวเสน เตโฆ ฯ วุตฺตนฺเยเนว เตเชสฺส คตฺนฺติ เตโฆคตํ ฯ
 กิณฺตํ ฯ อฺนฺนฺตลกฺขณํ ฯ เยน จาติ เยน เตโฆคเตน กุปฺปีเตน อยํ กาโย
 สนฺตปฺปติ เอกาหิขรฺาทีภาเวน อฺสุมฺชาโต โหติ ฯ เยน จ ขริยตีติ เยน อยํ
 กาโย ชีรตีติ อินฺทฺริยเวกฺลลตํ พฺลปฺริกฺขยํ วลิปฺลิตฺตาทีภาวญฺจ ปาปฺณาติ ฯ
 เยน จ ปฺริทฺยหตีติ เยน กุปฺปีเตน อยํ กาโย ทฺยหตี ฯ โส จ ปุคฺคโล
 ทฺยหามิ ทฺยหามิติ กนฺทฺนฺโต สตฺโรตฺสปฺปิโคตีจฺจทฺนนาทีเลปฺญเจว
 ตาลวณฺญวาทญฺจ ปจฺจาสีตติ ฯ เยน จ อสิตฺปีตฺขายิตฺตยิตํ สมฺมา ปริณามํ
 คจฺจตีติ เยนตํ อสิตํ วา โอทนาทิ ปิตํ วา ปานกาทิ ขายิตํ วา

ปิฎกขุชกาที สยิต์ วา อมฺพปุกฺกมฺรฺฐผาณิตาที สมฺมา ปริปากั คจฺจติ
 รธาทีภาเวน วิวักั คจฺจตีตี อตุโถ ๗ เอตฺถ จ ปุริมา ตโย เตโชธาตฺตสมฺภูจฺจนา
 ปจฺจนิโม กมฺมสมฺภูจฺจนาโนว ๗

วายนวเสน วาโย ๗ วุตฺตนเยเนว วายสุ คตฺนฺติ วาโยคตฺ ๗ กิณฺตฺ ๗
 วิตุถมฺภนลภฺขณฺ ๗ อุทฺชงฺกมา วาตาตี อุคฺการหิกฺกาทีปวตฺตา อุทฺธ
 อารโหณฺวตา ๗ อโรคฺมา วาตาตี อุจฺจารปฺสฺสาวาทีนีหฺรณฺกา อโร
 โอรโหณฺวตา ๗ กุจฺฉิสยา วาตาตี อนฺदानํ พหิ วาตา ๗ โกฏฺจาสยา
 วาตาตี อนฺदानํ อนฺโต วาตา ๗ องฺกมฺงฺคานฺสฺสาริโน วาตาตี ฐมฺนิชาลาณฺสฺสารเณ
 สกฺลสฺรีเร องฺกมฺงฺคานิ อนฺสุฏฺฐา สมฺมิถฺชนปฺสฺสารณาทีนิพฺพตฺตกา วาตา ๗
 อสฺสาโสตี อนฺโตปวิสนฺนาสิกฺวาโต ๗ ปฺสฺสาโสตี พหิณิกฺขมฺนนาสิกฺวาโต ๗
 เอตฺถ จ ปุริมา ปณฺจ จตฺตสมฺภูจฺจนา อสฺสาสปฺสฺสาสา จิตฺตสมฺภูจฺจนา ว ๗
 สพฺพตฺถ ยํ วา ปนฺณณฺมปี กิณฺจิติ อิมิณา ปเทณ อวเสสโกฏฺจาสฺเสสุ
 อาโปธาตฺตอาทโย สงฺคหิตา ๗

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๘

แปล มคธเป็นไทย

๑. ในมหาหัตถิปโทปมสูตร นั้น มีการขยายความบทที่ไม่ง่าย ดังต่อไปนี้ ฯ ก่อนอื่น บทว่า **อชฺมตฺตํ ปจฺจตฺตํ** แม้ทั้งสองบทนี้ เป็นชื่อของนิกะ ฯ สิ่งที่เกิดในตน อธิบายว่า เนื่องในสันดานของตน ชื่อว่า นิกะ ฯ นิกะนี้นั้น ท่านกล่าวว่า **อชฺมตฺตํ** เพราะสิ่งนั้นเป็นไปในตน (และ) ว่า **ปจฺจตฺตํ** เพราะสิ่งนั้นอาศัยตนเป็นไป เหมือนถ้อยคำในหมู่ผู้หญิงในโลก เขาเรียกกันว่า **อริตฺถิ** (คำเฉพาะผู้หญิง) ฉะนั้น ฯ บทว่า **กกุขฬิ** แปลว่า กระด้าง บทว่า **ขริตฺตํ** แปลว่า หยาบ ฯ ในสองบทนั้น บทที่หนึ่ง บอกลักษณะ บทที่สอง บอกอาการ ฯ แท้จริง ปฐวีธาตุ มีลักษณะแข็งกระด้าง ฯ ปฐวีธาตุนั้น ยังมีอาการหยาบ (อีกด้วย) เพราะฉะนั้น ท่านจึงกล่าวว่า **ขริตฺตํ** ฯ บทว่า **อุปาทินฺนํ** คือ ถูกยึดถืออย่างมั่น ฯ อธิบายว่า ถูกรัดเอา ยึดเอา จับเอาไว้มั่นอย่างนี้ว่าเราว่าของเรา ดังนี้ ฯ คำว่า **เสยฺยติทํ** เป็นนิบาต ฯ นิบาตนั้น มีความว่า ถ้าจะถามว่า สิ่งนั้นเป็นอย่างไร ฯ แต่นั้น ท่านเมื่อแสดงสิ่งที่ถามนั้น จึงกล่าวคำตอบว่า **เกสา โลมา** เป็นอาทิ ฯ อนึ่ง ในปฐวีธาตุนิเทศนี้ พึงทราบฯ ท่านแสดงปฐวีธาตุ โดยอาการ ๒๐ เพราะเพิ่ม มัตถลุงค์ (มันสมอง) เข้าด้วย ฯ ด้วยคำว่า **ยํ วา ปนฺณณฺมปิ กิณฺณิ** (หรือแม้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอื่นอีก) ท่านสงเคราะห์ปฐวีธาตุ ใน ๓ ส่วนที่เหลือด้วย ฯ

สิ่งใดยอมเอิบอาบ คือ แทรกซึมไปได้ในที่นั้น ฯ โดยส่วนแห่งการไหลไป เหตุุนั้น สิ่งนั้น ชื่อว่า อาโป ฯ สิ่งใดไปในอาโปทั้งหลายอันมีอย่างต่าง ๆ ด้วยสามารถสมุฏฐาน มีกรรมสมุฏฐานเป็นต้น เหตุุนั้น สิ่งนั้น ชื่อว่า **อาโปคตะ** ฯ **อาโปคตะ** นั้น คืออะไร คือ สิ่งที่มีการซึมซาบได้แห่งอาโปธาตุ เป็นลักษณะ ฯ

๒. สภาวะ ชื่อว่า **เตโช** ด้วยสามารถเป็นเครื่องทำให้ร้อน ๆ สิ่งใดไปในเตโชทั้งหลาย ตามนัยที่กล่าวแล้วนั้นแล เหตุนั้น สิ่งนั้น ชื่อว่า **เตโชคตะ** ๆ **เตโชคตะ** นั้น คืออะไร ๆ คือสิ่งที่มีความเป็นของร้อนเป็นลักษณะ ๆ คำว่า **เยน จ** ความว่า ร่างกายนี้ ย่อมอบอุ่น คือเกิดเป็นไออุ่นโดยความเป็นไข้วันเดียวหายเป็นต้น เพราะเตโชคตะใดอันกำเริบขึ้น ๆ คำว่า **เยน จ** **ชริยติ** ความว่า ร่างกายนี้ ย่อมทรุดโทรม คือ ถึงความเป็นผู้มีอินทรีย์บกพร่องไป ความถดถอยกำลังลง และความเป็นผู้มีหนังเหี่ยวและมีผมหงอกเป็นต้น เพราะเตโชคตะใด ๆ คำว่า **เยน จ** **ปริทยุหติ** ความว่า ร่างกายนี้ ย่อมกระสับกระส่าย เพราะเตโชคตะใดอันกำเริบขึ้น ๆ อนึ่ง บุคคลนั้น คร่ำครวญว่า เราร้อน เราร้อน รอคอยยาชะโลมมีสโตโรตสัพปี (เนยใสที่เกี่ยวร้อยครั้ง) และโคสีตจันท์ (น้ำไม้จันท์เหลือง) และลมที่เกิดแต่ปวดใบตาล ๆ คำว่า **เยน จ** **อสิตปีตยาจิตสายิต์ สมฺมา ปริณามํ จจฺจติ** ความว่า สิ่งทีกินเข้าไปมีข้าวสุกเป็นต้นก็ดี สิ่งทีดื่มเข้าไปมีน้ำปานะเป็นต้นก็ดี สิ่งทีเกี่ยวเข้าไปมีขนมแบ่งเป็นต้นก็ดี สิ่งทีลิ้มเข้าไปมีมะม่วงสุก น้ำผึ้งและน้ำอ้อยเป็นต้นก็ดี ย่อมถึงความย่อยไปด้วยดี คือ ถึงความแยกไปโดยความเป็นรสเป็นต้น ๆ ก็บรรดาอาการ ๔ อย่างนี้ ๓ อาการแรก มีเตโชธาตุเป็นสมุฏฐาน อาการสุดท้าย มีกรรมเป็นสมุฏฐานแท้ ๆ

สภาวะ ชื่อว่า **วาโย** ด้วยสามารถเป็นเครื่องทำให้ไหวได้ ๆ สิ่งใดไปในวาโยทั้งหลาย ตามนัยที่กล่าวแล้วนั้นแล เหตุนั้น สิ่งนั้น ชื่อว่า **วาโยคตะ** ๆ **วาโยคตะ** นั้น คืออะไร ๆ คือ สิ่งทีมีการไหวตัวเป็นลักษณะ ๆ คำว่า **อุทฺทงฺกมา** **วาทา** คือลมขึ้นเบื้องบน ยังอาการมีการเรอและสะอึกเป็นต้นให้เป็นไป ๆ คำว่า **อโธคมา** **วาทา** คือ ลมลงเบื้องล่าง นำอุจจาระและปัสสาวะเป็นต้นออกไป ๆ คำว่า **กฺจฺจิสฺสา** **วาทา** คือ ลมอยู่ภายนอกลำไส้ ๆ คำว่า **โกฏฺฐาสฺยา** **วาทา** คือ ลมอยู่ภายในลำไส้ ๆ คำว่า **องฺกมฺงฺกานฺนุสสารีโน** **วาทา** คือ ลมที่แล่น

ไปตามองคาพยพใหญ่น้อย ทั่วสรีระ ตามแนวชายเส้นเลือดก่อให้เกิดการคู้
อวัยวะเข้า และการเหยียดอวัยวะออกเป็นต้นได้ ๆ คำว่า **อสุตาส** คือ ลมหายใจ
ที่เข้าไปข้างใน ๆ คำว่า **ปสุตาส** คือ ลมหายใจที่ออกไปข้างนอก ๆ
ก็บรรดาคลมทั้ง ๖ นี้ ลม ๕ อย่างแรกข้างต้น มี ๔ สมุฏฐาน ลมอัสตาสะและ
ปัสตาสะ มีจิตเป็นสมุฏฐานอย่างเดียว ๆ ด้วยบทว่า ยัม วา **ปนญญมปิ กิณฺจ**
ิ ในทุกนิเทศ ท่านสงเคราะห์เอาอาโปธาตุเป็นต้น ในส่วนที่เหลือเข้าด้วย ๆ

ประโยค ป.ธ. ๙
แต่ง ไทยเป็นมคร
สอบ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๖

สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า พร้อมด้วยรัฐบาล ทรงประกอบ
ด้วยพระคุณสมบัติกิตติมยศอันทะ ทรงสามารถปลดเปลื้องอุปสรรค
ข้อขัดข้องเสียได้โดยลำดับมา บำเพ็ญราชธรรมส่วนรัฐฐาภิบาล โนบาย สะดวก
สบายพระราชหฤทัยยิ่งขึ้นเป็นผล พระคุณนี้ นับว่าเป็นมงคลพิเศษประการที่ ๑

บุคคลัญญาข้อที่ ๒ นั้น คือความรู้จักเลือกบุคคล มีวิภาคจะพึงแสดง
ได้ ทัวไปสำหรับชนทุกชั้น ทั้งผู้น้อย ทั้งผู้ใหญ่ ไม่เฉพาะแต่จะเลือกมิตร
ที่ควรคบแลไม่ควรคบ แม้เป็นผู้ใหญ่จะใช้คน ก็ต้องเป็นบุคคลัญญา รู้จักเลือก
บุคคลที่ควรใช้ แลไม่ควรใช้ แต่ในที่นี้จะรับพระราชทานถวายเป็นวิชา
เฉพาะสำหรับท่านผู้ใหญ่เป็นอิสรชน ความรู้จักเลือกบุคคลผู้เป็นบริวาร
ประกอบในกิจการให้เหมาะสม เป็นประโยชน์สำคัญของบุคคลัญญา
เฉพาะวิชานี้ อันการใช้บุคคลสมควรจะเลือกให้เหมาะสม ไม่เช่นนั้น กิจย่อม
ไม่สำเร็จ มีอุทาหรณ์ในเรื่องเมื่อสมเด็จพระบรมศาสตราจารย์ได้ตรัสรู้
พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ทรงบำเพ็ญพุทธกิจเสด็จจาริกแสดงพระธรรม
เทศนาโปรดสัตว์โลกมาโดยลำดับ ประทับอยู่ ณ ราชคฤห์มหานคร ข้าวจร
ไปถึงพระเจ้าสุทโธทนะพระพุทธรบิดา ณ กรุงกบิลพัสดุ์ พระองค์มีพระราช
ประสงค์จะได้ทัศนการพระราชโอรส ซึ่งได้ตรัสรู้เป็นพระสุกตสรรเพชญ
พุทธองค์ จึงทรงส่งอมาตย์เป็นราชทูตไปเชิญเสด็จพระบรมโลกนาถ อมาตย์
ผู้นั้นไปถึงแล้ว ได้ฟังธรรมสำเร็จอรหัตผลแล้วบวชในพระธรรมวินัย หาได้
กราบทูลอาราธนาไม่ พระเจ้าสุทโธทนะเห็นหายไป ก็ทรงส่งทูตไปใหม่เล่า
เป็นอย่างนี้ถึง ๕ ครั้ง ต่อครั้งที่ ๑๐ ทรงส่งกาพุทหายีอมาตย์ไปอีก กาพุทหายีได้
ฟังธรรม สำเร็จพระอรหันต์แล้วบวช แต่ได้กราบทูลเชิญเสด็จสมเด็จพระ
พระบรมศาสตมากรุงกบิลพัสดุ์ ให้พระพุทธรบิดาได้ทรงทัศนการ แลสดับ

พระธรรมเทศนาสมพระราชประสงค์ การใช้คนไม่เหมาะสม เป็นเหตุไม่สำเร็จ
แห่งกิจฉะนี้

लगक्रวหาเป็นแต่เพียงไม่ได้ผลอันดีเท่านั้นไม่ ช้ำให้เกิดโทษ
ตรงกันข้าม สาธกความเมื่อเดียรถีย์เข้ามาปลอมบวชในพระพุทศาสนา ครั้ง
อโศกรัชกาล ภิกษุสงฆ์อันพวกพาลเข้าปะปน ก็ไม่ยอมทำอุโบสถร่วมด้วย
พระเจ้าอโศกยังไม่แจ้งเหตุ ทรงทราบแต่เพียงว่า พระสงฆ์ไม่ปรองคองทำ
อุโบสถร่วมกัน ตรัสใช้มาตย์ผู้หนึ่งไปอโศการาม เพื่อสมานพระสงฆ์แล้ว
อาราธนาให้ทำอุโบสถ มาตย์ผู้หนึ่งไปถึงแล้ว ก็ประชุมสงฆ์โดยพระราชโองการ
ถามพระภิกษุทั้งหลายตั้งแต่ต้นแถว รูปใดไม่ยอมตาม ก็หาว่าขัดพระราชโองการ
แปลงชีพรูปนั้นเสียโดยลำดับลงมา ครั้งนั้น ดิสสกุมารพระราชอนุชา ผนวช
เป็นภิกษุแลอยู่ในสังฆสันนิบาตนั้นด้วย ท่านเห็นดังนั้นจึงลุกขึ้นไปนั่งกัน
ลำดับไว้ มาตย์ไม่กล้าทำแก่พระราชอนุชา จึงกลับมาราบทูลพระมหากษัตริย์
พระองค์ทรงทราบประวัติเหตุแล้ว ก็ตักพระเหตุทัย เกรงว่าบาปจะมีแก่พระองค์
แต่นั้นจึงทรงเสาะหาท่านผู้สามารถวินิจฉัยความนี้ให้กระจ่าง ข้อนี้เป็นทางที่
ทรงอาราธนาพระโมคคัลลบุตรติสสเถระ มารุงปาดลีนุตรจากเหนือน้ำ อาศัย
พระเถระเป็นกำลัง ทรงชำระพระศาสนาให้สิ้นเสี้ยนหนาม กล่าวคือสี่กพวก
เดียรถีย์เสีย เพราะฉะนี้ การรู้จักเลือกบุคคลผู้เหมาะสม จึงเป็นสำคัญในกิจทุก
อย่างไป ๑

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๙
ตัวอย่าง แต่งไทยเป็นมคร

พ.ศ. ๒๕๖๖

ทวยานมินโท หิ มหาราชา สรภูจปาโล กตตุกมยตามนุทสงขาค-
คุณสมุปทาย สมปยุตโต อนุกุกเมน รภูจวาสินี สพพุสศุเค ปริโมเจตุ
สมตโต โหติ สุขเน จ ภियโยโส มตตาย รภูจาภิปาลโนปายภาคภูต ราชมม
ปุเรติ ฯ อิทํ ปรมมจกวิเสโส อโหสิ ฯ

ทุคียมจกวิเสสภูตตาย ปุคคณตตาย อยมตโต ฯ ปุคคํ วิจินตุ
ชานาตีติ ปุคคณต, ตสส ภาโว ปุคคณตตาย ฯ วิภาคโต เจสา อิตต-
อิสสราทูปุคคณตเสน ทีเปตพพา ฯ น จ เกวล็เยว เสวิตพพาเสวิตพพาปุคคณ
วิจินตุ ชานะย, อถโข อีสสโรปี กิจเจสุ ปุคคํ นิโยชนโต ปุคคณต
หุตวา นิโยชตพพานิโยชตพพาปุคคณต วิจินตุ ชานะย ฯ อิทานิ ปเนตถ
อิสสรเวเสน ปุคคณนิโยชน วิสสชเชมิ ฯ กิจจปโยคปฏิรูเป ปริวารปุคคณ
วิจินตุ ชานันํ ปุคคณตตาย อธิปเปตโต โหติ ฯ ปุคคณนิโยชเน
หิ ปฏิรูปํ ปุคคํ วิจินตุ ยุชชติ, เอรํ วิจินตวา นิโยชนํ กิจจสาธกํ โหติ,
สเจ น วิจินตวา นิโยชเยย, ตํ น กิจจสาธกํ ฯ นิตสสนํ เจตถ ทภูจพพิ ฯ
อนุตตรํ อภิสุมโพธิ์ สมพุชฌิตวา ตถาคโต พุททกัจจํ ปริปุเรตุํ ความนิคมาทีสุ
จาริกณจรรมาโน อนุกุกเมน ชานันํ ชมมํ เทเสตวา ราชกํ ปตวา ตถถ
วิหาสิ ฯ กปิลวตถุสมิ สุตโททโน มหาราชา ตํ ปวตตี สุตวา โพธิลาณปตตํ
สพพณตภูตํ อตตโน ปตตํ ปสสิตูกาโม โลกนถํ กปิลวตถุ อานต
สปริวารํ เอกํ อมจจํ เปเสสิ ฯ โส สตถุ สนตีกํ ปตวา ชมมํ สุตวา
อรหตตปตโต อธิ ปพพิ, น ปน กปิลวตถุปรคมตตาย สตถาร
นิมนเตสิ ฯ สุตโททโน ตโต สาสนํ อสสุตวา อปรมปี ภูตํ เปเสสิ ฯ
นวกจตุตํ อิมินา นิยามน ภูเต เปเสสิ ฯ ทสมวาร กพพาหิ นาม อมจจํ

เปเสลีสี่ ๑ โส กัญจาปี คนตุวา สดถุ สนฺติเก ฆมฺมํ สุตฺวา อรหตฺตปฺปตฺโต
 ปุริมามจฺจา วีย อิช ปพฺพชฺช, กปิลวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปน สดฺถารํ นิมนฺเตสฺส ๑
 ตสฺมา โส สุตฺวโชนฺนราชานํ ยถิจฺฉิตฺตํ ปุตฺตทสฺสนํ ฆมฺมสฺสวณฺญจ อถาภสฺส ๑
 อิติ กิจฺจปฺปโยเค อปฺปปฏิรูปสฺส ปุคฺคตสฺส นโยชนํ น กิจฺจสาธกํ โหติ ๑

กทาจิ ปเนตฺตํ น เภวํเยว กิจฺจสาธกํ น โหติ, อถโย ตโต วิปริตฺตฺตํ
 โทสฺสปี อูปาเทติ ๑ อิทเมตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ยทา กิร ติตฺติยา อโสกรชฺชกาเล
 พุทฺธสาสเน ปพฺพชฺช, ตทา ภิกฺขุ พาทิรพาลเอหิ อูปมิตฺตฺตฺตฺตฺต
 หุตฺวา เตหิ สทฺธิ
 อูโปสถํ นากรีสุ ๑ อโสกราชา ปวตฺตี อวิชานิตฺวา ภิกฺขุสงฺโฆ อสมกฺโข
 หุตฺวา อูโปสถํ น กโรตฺติเต เตตฺตกเมว ฌตฺวา อโสการาเม ภิกฺขุ สมานจิตฺเต
 กตฺวา เอกโต อูโปสถํ การาเปตฺตํ เอกํ อมจฺจํ อาณาเปสฺส ๑ โส วิหารํ คนฺตุวา
 ราชานตฺติยา ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาเตตฺวา เภราสนโต ปฏฺจาย ภิกฺขุ ปุจฺฉิ ๑
 โย น อนฺวตฺตติ, ตํ อาณํ อติกฺกมตฺติ อูปวทิตฺวา อสิเน ตสฺส สีสํ
 ปาเตสฺส ๑ โส เภราสนโต ปฏฺจาย ตถา อกาสิ ๑ ตทา ปน อโสกราชสฺส
 กนิฏฺฐภาตา ติสฺสกฺกมาโร ปพฺพชฺชิตฺวา หุตฺวา ตสฺมि สนฺนิปาเต อโหสิ ๑
 โส ตํ อมจฺจํ ตถา วิปฏิปนฺนํ ทิสฺวา อฏฺฐายาสนา สยํ ตสฺส อมจฺจสฺส
 อาสนเน อาสเน นิสฺสึ ๑ อมจฺจโจ เภรสฺส สดฺถํ นิปาเตตฺตํ อวิสหนฺโต คนฺตุวา
 รมฺโฆ อาโรเจสฺส ๑ อโสกราชา ปวตฺตการณํ สุตฺวา มยฺหิ ปาปํ ภเวยฺยาติ
 อุตฺราเสน ตาวเทว สรีเร อูปฺปนฺนทาโห อโหสิ ๑ ฌตฺโต อิมมตฺถํ
 วินิจฺฉินิตฺตํ สมตฺเถ เภเร ปุจฺฉิ ๑ อิทมสฺส อูปริ กงฺคาย วสนตํ
 โมคฺคลีปุตฺตติสฺสเถเร ปาตฺติปุตฺตตฺนกรากมาย นิมนฺเตตฺวา ตํ เภเร นิสฺสาय
 ติตฺติเย นาสตฺวา สาสนํ นิกฺกณฺณกํ กตฺวา สาสนปฺริโสชนสฺส นิทานํ โหติ ๑
 ตสฺมา ปฏฺฐิรูปสฺส ปุคฺคตสฺส นโยชนํ สพฺพกิจฺจเจสุ สปฺปโยชนํ โหติ ๑

ประโยค ป.ธ. ๙
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๖

๑. ส่วนวินิจฉัยในแนวทางบำเพ็ญชาตกรรมฐานนี้ มีว่า สำหรับภิกษุปัญญากลา การกำหนดธาตุโดยพิสดารว่า ผมหทั้งหลายเป็นธาตุดิน ขนทั้งหลายเป็นธาตุดิน ดังนี้ เป็นต้น จะปรากฏโดยเน้นซ้ำไป ๆ เมื่อเธอมนสิการอย่างนี้ว่า สิ่งที่มีลักษณะกระด้าง เป็นธาตุดิน สิ่งที่มีลักษณะชุ่มฉาบ เป็นธาตุน้ำ สิ่งที่มีลักษณะร้อน เป็นธาตุไฟ สิ่งที่มีลักษณะไหวตัวได้ เป็นธาตุลม ดังนี้ กรรมฐานก็จะปรากฏได้ ๆ แต่สำหรับภิกษุปัญญาไม่กล้าหนัก เมื่อมนสิการอย่างนั้น กรรมฐานก็จะมีคมน ไม่ชัดเจน ๆ เมื่อมนสิการโดยพิสดารตามนัยก่อน กรรมฐานจึงจะปรากฏ ๆ ถามว่า มีอุปมาอย่างไร ๆ มีอุปมาว่า เมื่อภิกษุ ๒ รูปสาธยายซึ่งแบบที่มีไปยาลมาก ภิกษุปัญญากลา ให้รายละเอียดไปยาล मुखบหนึ่งหรือสองจบแล้ว จากนั้นก็ทำการสาธยายแต่โดยเจือกันทั้งสองไป ใน ๒ รูปนั้น รูปที่ปัญญาไม่กล้าหนัก ย่อมกล่าวอย่างนี้ว่า นั่นชื่อว่าสาธยายอะไรกัน ไม่ให้ทำมาตรว่าริมฝีปากกระทบกัน เมื่อทำการสาธยายอย่างนี้ เมื่อไรแบบจึงจักคล่อง เธอให้รายละเอียดทุกไปยาล मुखที่มาถึงทีเดียว ทำการสาธยายไป ภิกษุปัญญากลารูปนอกนี้ ก็กล่าวกะรูปที่มีปัญญาไม่กล้าหนักนั้นอย่างนี้ว่า นั่นชื่อว่าสาธยายอะไรกัน จะให้ถึงตอนจบไม่ได้เลย เมื่อทำการสาธยายวิธีนี้ เมื่อไรแบบจึงจักถึงที่จบ ดังนี้ ฉันท การกำหนดธาตุโดยพิสดารตามขอบข่ายอาการ มีผมเป็นต้น ก็ปรากฏโดยเน้นซ้ำสำหรับภิกษุปัญญากลา ต่อเมื่อเธอมนสิการโดยย่อตามนัยว่า สิ่งที่มีลักษณะกระด้าง เป็นธาตุดิน เป็นต้น กรรมฐานจึงจะปรากฏ เมื่อภิกษุอีกรูปหนึ่งมนสิการอย่างนั้น กรรมฐานจะมีคมน ไม่ชัดเจน ต่อมนสิการโดยพิสดารตามขอบข่ายอาการมีผมเป็นต้น กรรมฐานจึงปรากฏก็ฉันทนั้นเหมือนกัน ๆ

๒. ดังนั้น ภิขุปัญญากลา่ ปรารถนาจะบำเพ็ญกรรมฐานนี้ เบื้องแรก พึงอยู่ในที่ลับ เร็นอยู่ คิดคำนึงถึงรูปกายตนทั่วทั้งหมด กำหนดธาตุทั้งหลาย โดยสรุปอย่างนี้ว่า ภาวะที่กระด้างก็ดี ภาวะที่แข็งก็ดี อันใดในกายนี้ นี้เป็นธาตุดิน ภาวะที่ซึมซาบก็ดี ภาวะที่เหลวก็ดี อันใดในกายนี้ นี้เป็นธาตุน้ำ ภาวะที่เผาไหม้ก็ดี ภาวะที่ร้อนก็ดี อันใดในกายนี้ นี้เป็นธาตุไฟ ภาวะที่พัดไปก็ดี ภาวะที่ไหวได้ก็ดี อันใดในกายนี้ นี้เป็นธาตุลม ดังนี้แล้ว พึงคิดคำนึง มนสิการ พิจารณาอยู่เนื่อง ๆ โดยสักว่าเป็นธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะว่า ธาตุดิน ธาตุน้ำ เป็นต้น ๆ เมื่อภิขุปัญญานั้นพยายามอยู่อย่างนี้ โดยไม่ช้าเลย สมานธิอันปัญญาที่ส่องประเภทแห่งธาตุโอบอุ้มไว้ ยังไม่ถึงความแนบแน่น เป็นเพียงเฉียด ๆ เพราะความที่มีสภาวะธรรมเป็นอารมณ์ ช่อมเกิดขึ้น ๆ อีกประการหนึ่ง โภกฐาสะ ๔ เหล่านี้ใดที่พระธรรมเสนาบดีกล่าวไว้ เพื่อแสดงว่ามหาภูตรูปทั้ง ๔ ไม่ใช่สัตว์ว่า ช่องว่างในกาย อาศัยกระดูกับเอ็น และอาศัยเนื้อกับหนัง ห่อหุ้ม จึงได้ชื่อว่า รูป เท่านั้นเอง ดังนี้ ภิขุพึงแยกโภกฐาสะเหล่านั้นออก ด้วยมือคือญาณอันเด่นไปตามช่องโภกฐาสะนั้น ๆ กำหนดธาตุทั้งหลายโดยนัยก่อนนั้นแล้ว ภาวะที่กระด้างก็ดี ภาวะที่แข็งก็ดี อันใด ในโภกฐาสะเหล่านี้ นี้เป็นธาตุดิน ดังนี้ เป็นต้น พึงคิดคำนึง มนสิการ พิจารณาอยู่เนื่อง ๆ โดยสักว่าเป็นธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะว่า ธาตุดิน ธาตุน้ำ เป็นต้น ๆ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๘
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ภวานานเข ปเนตถ ติกขปลยสฺส ภิกขุโน เกสา ปจวีชาตุ
 โลมา ปจวีชาตุติ เอวํ วิตุถารโต ธาตุปริกุกโห ปปลยจโต อุปลุจชาติ ฯ
 ยํ ถทุชถกขณํ อยํ ปจวีชาตุ ยํ อาพนฺชนลกขณํ อยํ อาโปชธาตุ ยํ
 ปริปาจนลกขณํ อยํ เตชชธาตุ ยํ วิตุถมฺภนลกขณํ อยํ วาโยชธาตุติ เอวํ
 มนสิกรโต ปนสฺส กมฺมฏฺฐานํ ปากกฺกํ โหติ ฯ นาคิติกขปลยสฺส ปน
 เอวํ มนสิกรโต อนฺธการํ อวิภูตํ โหติ ฯ ปุริมฺนเยน วิตุถารโต มนสิ-
 กรโรนฺตสฺส ปากกฺกํ โหติ ฯ ถลํ ฯ ยถา ทวีสุ ภิกขุสุ พหุเปยฺยาลํ ตนฺตํ
 สชฺชฌายนฺตสฺส ติกขปลยโล ภิกขุ สกึ วา ทวิกฺขตฺตํ วา เปยฺยาลมฺขํ
 วิตุถารเตวฺวา ตโต ปรี อุกโตโกกฺกิวเสเนว สชฺชฌายํ กรโรนฺโต กจฺจติ ตตร
 นาคิติกขปลยโล เอวํ วตฺตวา โหติ ก็ สชฺชฌายो นามส อโฏฐปริยาหตมตฺตํ
 กาคฺคํ น เทติ เอวํ สชฺชฌายเ กรียมาเน กทา ตนฺตํ ปคฺคณา ภวิสฺสตีติ โส
 อาคตาคตํ เปยฺยาลมฺขํ วิตุถารเตวฺวาว สชฺชฌายํ กรโรติ ตเมเน อิตโร
 เอวมาท ก็ สชฺชฌายो นามส ปรีโยสานํ กนฺตํ น เทติ เอวํ สชฺชฌายเ
 กรียมาเน กทา ตนฺตํ ปรีโยสานํ กมิสฺสตีติ เอวเมว ติกขปลยสฺส
 เกสาทิวเสน วิตุถารโต ธาตุปริกุกโห ปปลยจโต อุปลุจชาติ ยํ ถทุชถกขณํ
 อยํ ปจวีชาตุติอาทินา นเยน สงฺเขปโต มนสิกรโต กมฺมฏฺฐานํ ปากกฺกํ
 โหติ อิตรสฺส ตถา มนสิกรโต อนฺธการํ อวิภูตํ โหติ เกสาทิวเสน
 วิตุถารโต มนสิกรโรนฺตสฺส ปากกฺกํ โหติ ฯ

๒. ตสฺมา อิมํ กมฺมฏฺฐานํ ภาวตฺกामเนน ติกขปลยเณน ตาว รโหคเตน
 ปฏิสลฺลีนเนน สกถมฺปิ อตฺตโน รูปกายํ อวชฺชิตฺวา โย อิมสฺมี กายเ
 ถทุชถาโว วา ชรภาโว วา อยํ ปจวีชาตุ โย อาพนฺชนภาโว วา
 ทุรวภาโว วา อยํ อาโปชธาตุ โย ปริปาจนภาโว วา อุณฺหภาโว วา อยํ

เตโชธาตุ โย วิตุณฺมกฺกณภาโว วา สมุทฺธิรณฺภาโว วา อัยฺม วาโยธาตุติ เอิ
 สงฺขจิตฺเตน ธาตุโย ปริกฺกเหตุวา ปุณฺนปุณฺนํ ปจฺจวิธาตุ อาโปธาตุติ ธาตุมตฺตโต
 นิสฺสตฺตโต นิชฺชิวโต อวชฺชิตพฺพํ มนสิกาตพฺพํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ ฯ ตสฺสเสว
 วายมฺมานสฺส น จิเรเนว ธาตุปฺปเกทวภาสณปฺปญาปริกฺกหิตฺโต สภาว-
 ธมฺมารมฺมณตฺตา อปฺปนํ อปฺปตฺโต อฺปจฺจารมตฺโต สมาริ อฺปฺปชฺชติ ฯ
 อถ วา ปนฺน เย อิมํ จตฺตุนํ มหาภูตานิ นิสฺสตฺตภาวทสฺสณตฺถํ ธมฺม-
 เสนาปตฺตินา อภฺภูตฺติจฺจ ปฏฺิจฺจ นฺนารุณฺจ ปฏฺิจฺจ มํสฺสจฺจ ปฏฺิจฺจ จมฺมณฺจ
 ปฏฺิจฺจ อากาโส ปรีวาริตฺโต รูปนฺนเตวว สงฺขํ กจฺจตฺติติ จตฺตาโร โภจฺจาสา
 วุตฺตา เต ตํตํอนฺตรานฺนสารินา ฅาณฺนทฺเถน วินิพฺพชฺชิตฺวา โย เอเตสฺส
 ธทฺธภาโว วา ขรภาโว วา อัยฺม ปจฺจวิธาตุติ ปุริมฺนเยเนว ธาตุโย ปริกฺกเหตุวา
 ปุณฺนปุณฺนํ ปจฺจวิธาตุ อาโปธาตุติ ธาตุมตฺตโต นิสฺสตฺตโต นิชฺชิวโต
 อวชฺชิตพฺพํ มนสิกาตพฺพํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ ฯ

ประโยค ป.ธ. ๙
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๖

๑. เหว่ ปฏิจฺจสมฺปปาถนํ วิภาคโส ทสฺสิตฺวา อิทานิ ปฏฺจจฺจณนํ ทสฺเสตฺถุ เหตุปจฺจโยติอาทิ วุตฺตํ ฯ ตตฺถ หิโนติ ปติฏฺจจติ เอเตนาติ เหตุ ฯ อนเนกตฺถตฺตา ธาตุสทฺทานํ หิสทฺโท อธิ ปติฏฺจจตฺโตติ ทฏฺจจพฺโพ ฯ หิโนติ วา เอเตน กมฺมณิทานญฺเตน อุทฺธํ โອํ อภิหรนฺเตน มฺูเลน วีย ปาถไป ตปฺปจฺจยํ ผลํ กจฺจติ ปวตฺตติ วุทฺธํ วิรุพฺพี อาปชฺชติติ เหตุ ฯ เหตุ จ โส ปจฺจโย จาติ เหตุปจฺจโย ฯ เหตุ หุตฺวา ปจฺจโย เหตุภาเวน ปจฺจโยติ วุตฺตํ โหติ ฯ มฺูลญฺเจน เหตุ อุปการญฺเจน ปจฺจโยติ สงฺเขปโต มฺูลญฺเจน อุปการโก ฌมฺโม เหตุปจฺจโย ฯ โส ปน ปวตฺเต จิตฺตสมฺภูจฺจณานํ ปฏิสนฺธิยํ กมฺมสมฺภูจฺจณานนฺจ รุปานํ อุกฺขตฺถ สมนฺนตฺตฺตานํ นามฌมฺมานนฺจ รุกฺขสฺส มฺูลา วีย สฺุปติฏฺจจิตฺถาวสาธนสงฺขาตมฺูลญฺเจน อุปการกา ฌ ฌมฺมาติ ทฏฺจจพฺพํ ฯ

อาลมฺพฺยติ ทุพฺพเลน วีย ทณฺทาทิํ จิตฺตเจตฺตฺติเกหิ ฌนฺนํ หิยติติ อาลมฺพนํ ฯ จิตฺตเจตฺตฺติกา หิ ยํ ยํ ฌมฺมํ อารพฺภ ปวตฺตฺนฺติ เต เต ฌมฺมา เตสํ เตสํ ฌมฺมานํ อารมฺมณฺปจฺจยา นาม ฯ น หิ โส ฌมฺโม อตฺถิ โย จิตฺตเจตฺตฺติگانํ อารมฺมณฺปจฺจยภาวํ น กจฺเจยฺย ฯ อตฺตาริณฺปวตฺตฺตฺนํ ปติฏฺจโต ปจฺจโย อธิปติปจฺจโย ฯ น วิชฺชติ ปจฺจยฺุปฺนฺเนน สห อนฺตรํ เอตฺสฺส ปจฺจยฺุสฺสาติ อนฺนตฺรปจฺจโย ฯ

๒. สณฺจฺจณานาภาเวน สํ สฺุฏฺจฺจ อนฺนตฺรปจฺจโย สมนฺนตฺรปจฺจโย ฯ อตฺตโน อนฺนตฺรํ อนฺนรฺุปจิตฺตฺุปปาถชนนสมตฺถโต ปฺุริมปฺุริมนิรฺุทฺโธ ฌมฺโม อนฺนตฺรปจฺจโย สมนฺนตฺรปจฺจโยติ จ วุจฺจติ ฯ พฺุยฺยชฺชนมตฺเตเนว หิ เนสํ วิเสโส ฯ อตฺถโต ปน อุกฺขมฺปิ สมนฺนตฺรนิรฺุทฺธสฺเสวาธิวณฺํ ฯ น หิ เนสํ อตฺถโต เกโท อุปลพฺพติ ฯ ยมฺปน เกจิ วทฺนฺติ อตฺถานนฺนตฺรตฺาย อนฺนตฺรปจฺจโย กาลานนฺนตฺรตฺาย สมนฺนตฺรปจฺจโยติ ตํ นิโรธา วุฏฺจจหนฺตฺสฺส

เนวสถณานาสถณายตนํ ผลสมาปตฺติยา สมมนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโยติอาทีหิ
 วิรุชฺฌติ ฯ เนวสถณานาสถณายตนณฺหิ สตฺตทาหาทีกาลนिरุทฺธํ ผลสมาปตฺติยา
 สมมนฺตรปจฺจโย ตสฺมา อภินิเวสํ อกตฺวา พุยฺยชนมตฺตโต เจตฺถ นานากรรมํ
 ปจฺเจตพฺพํ น อตฺถโต ฯ ปุพฺพชมนฺนิโรธสฺส หิ ปจฺจชาตชมนฺปุปาทสฺส
 จ อนฺตรภาเวน อุปฺปาทสมตฺตตาย นิโรโธ อนนฺตรปจฺจยตา อิทฺมิโต อุทฺธํ
 อิทํ เหฏฺฐา อิทํ สมฺนตฺโตติ วิภาคาภาเวน อตฺตนา เอกคฺคํ อุปเนตฺวา วิย
 สฺสุจฺจ อนนฺตรภาเวน อุปฺปาเทตฺถ สมตฺถํ หุตฺวา นิโรโธ สมมนฺตรปจฺจยตาติ
 เอวํ พุยฺยชนมตฺตโตว เกโท ฯ นิโรธปจฺจยสฺสาปี หิ เนวสถณานาสถณายตนสฺส
 อสถณฺอุปตฺติยา ปุริมสฺส จ จุตฺติจิตฺตสฺส กาลนฺตเรปี อุปฺปชฺชนฺตานิ
 ผลปฏฺิสนฺธินํ อนนฺตรา สมานชาติเยน อรูปชฺชมนฺน พุยฺวชานาภาวโต
 ภินฺนชาติกานณฺจ รูปชฺชมนํ พุยฺวชานกรณฺ อสมตฺตตาย นินฺตรรูปฺปาทเน
 เอกคฺคํ อุปเนตฺวา วิย อุปฺปาทเน จ สมตฺตตา อตฺถิติ เตสฺมปี
 อนนฺตรสมมนฺตรปจฺจยตา ลพฺภติ ฯ ตสฺมา ชมนฺโต อวิเสสปี ตถา ตถา
 พุชฺฌนกันํ วินยฺยานํ วเสน อุปฺสกฺกตฺตวิเสสมตฺตโต ปเกโท ปจฺเจตพฺพโพิ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๙

แปล มคอเป็นไทย

๑. ท่านพระอนุรุธททอาจารย์ ครั้นแสดงปฏิจกสมุปบาทนัยโดยวิภาค (คือการจำแนกปัจจัยธรรม ๑ ปัจจยูปบันธรรม ๑ และปัจจยการ ๑) อย่างนี้แล้ว บัดนี้ จึงกล่าวคำว่า เหตุปัจจโย เป็นอาทิเพื่อจะแสดงปฏิฐานนัย ฯ พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า เหตุปัจจโย เป็นต้นนั้น ปัจจัยชื่อว่า เหตุ เพราะเป็นเหตุให้ปัจจยูปบันธรรมทรงอยู่ คือดำรงอยู่ ฯ ในที่นี้ หิ ศัพท์ พึงเห็นว่า มีการตั้งอยู่เป็นอรรถ เพราะศัพท์คือธาตุ มีความหมายหลากหลาย ฯ อีกอย่างหนึ่ง ผลอันมีความโลกเป็นต้นนั้นเป็นปัจจัย ข่อมแผ่ไป คือดำเนินไปได้แก่เป็นไป คือถึงความเจริญงอกงาม ด้วยปัจจัยมีความโลกเป็นต้นนั้น ซึ่งเป็นเหตุแห่งกรรม คุณต้นไม่ถึงความเจริญงอกงามด้วยรากที่คูดอาหารขึ้นไปข้างบน ฉะนั้น เพราะเหตุนี้ ปัจจัยมีความโลกเป็นต้นนั้น จึงชื่อว่า เหตุ ฯ ปัจจัยนั้นด้วย เป็นเหตุด้วย เพราะเหตุนี้จึงชื่อว่า เหตุปัจจัย ฯ มีคำอธิบายที่ท่านกล่าวไว้ว่า ธรรมเป็นปัจจัย อันเป็นเหตุ คือเป็นปัจจัย โดยความเป็นเหตุ ฯ พึงเห็นสันนิษฐานว่า ธรรมที่เป็นอุปการะ โดยอรรถคือความเป็นมูล ชื่อว่า เหตุปัจจัย โดยสังเขปว่า ชื่อว่า ปัจจัย โดยอรรถคือความอุปการะ ชื่อว่า เป็นเหตุ โดยอรรถคือความเป็นมูล ฯ ก็เหตุปัจจัยนั้น คือธรรม ๖ อย่าง (เหตุ ๖ มีโลกเหตุเป็นต้น) ที่ทำอุปการะโดยอรรถคือความเป็นมูล กล่าวคือการยังความตั้งมั่นด้วยดีให้สำเร็จแก่รูปธรรมทั้งหลายที่มีจิตเป็นสมุฐาน ในปวัตติกาลและที่มีกรรมเป็นสมุฐาน ในปฏิสนธิกาล และแก่นามธรรมทั้งหลาย ที่สัมปยุต ในกาลทั้ง ๒ ดูรากทั้งหลาย เป็นอุปการะแก่ต้นไม้นั้น ดังนี้ ฯ

ธรรมชาติ ที่ชื่อว่า อาลัมพะนะ เพราะอรรถวิเคราะห์ว่า อันจิตและเจตสิกยึดไว้ คือ จับไว้เหมือนไม้เท้าเป็นต้นอันคนทุพพลภาพยึดไว้ ฉะนั้น ฯ ความจริง จิตและเจตสิกทั้งหลาย ปราภกธรรมใด ๆ เป็นไป ธรรมนั้น ๆ ชื่อว่า เป็นอาร์มมณปัจจัยแก่ธรรม (คือ จิตและเจตสิก) นั้น ๆ ฯ ความจริง ธรรมที่ไม่

พึงถึงความเป็นอริยมณฑปัจจัยแก่จิตและเจตสิก หามิได้ ๗ ปัจจัยที่เป็นใหญ่ (ผู้รักษา, ผู้ปกครอง) แห่งกรรมทั้งหลายที่เป็นไปเนื่องด้วยตน ชื่อว่าอริปติปัจจัย ๗ กรรมที่ชื่อว่า อนันตรปัจจัย เพราะอรรถวิเคราะห์ว่า ระหว่างกันแห่งปัจจัยนี้กับปัจจัยปัจจุบันกรรมไม่มี ๗

๒. กรรมอันเป็นปัจจัยไม่มีระหว่างกันพร้อม คือ ด้วยดี เพราะไม่มีสัจฐานชื่อว่า สมันตรปัจจัย ๗ กรรมที่ดับไปก่อน ๗ สามารถให้จิตอุปบาทที่เหมาะสมเกิดในลำดับแห่งตน พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกว่า อนันตรปัจจัย และว่า สมันตรปัจจัย ๗ ความจริง ปัจจัยทั้งสองนั้น ต่างกันเพียงพยัญชนะเท่านั้น ๗ แต่ว่าโดยความหมาย คำแม้ทั้งสอง เป็นชื่อของปัจจัยกรรมที่ดับไป โดยไม่มีกรรมอื่นกั้นในระหว่างด้วยดีอย่างเดียวกันนั่นเอง ๗ ความจริง ความต่างกันโดยความหมายของปัจจัยทั้งสองนั้น หาไม่พบ ๗ ส่วนคำที่ท่านอาจารย์บางพวกกล่าวว่า กรรมที่ชื่อว่า เป็นอนันตรปัจจัย เพราะไม่มีระหว่างโดยอรรถ (และ) กรรมที่ชื่อว่า เป็นสมันตรปัจจัย เพราะไม่มีระหว่างโดยกาล ดังนี้ นั้น ย่อมผิดกับพระบาลีว่า เนวสัจญานาสัจญายตนฉานจิตแห่งพระอริยบุคคลผู้ออกจากนิโรธสมบัติ ย่อมเป็นปัจจัยแก่ผลสมบัติ โดยสมันตรปัจจัย ดังนี้ เป็นต้น ๗ เพราะเนวสัจญานาสัจญายตนฉานจิต ซึ่งดับไปตลอดเวลา ๗ วัน เป็นต้น ยังเป็นสมันตรปัจจัย แก่ผลสมบัติได้ ฉะนั้น บัณฑิตอย่าทำความยึดมั่น (ในวาตะของเกจิอาจารย์) พึงเชื่อความต่างกันในปัจจัยทั้งสองนี้ โดยเหตุเพียงพยัญชนะเท่านั้น ไม่พึงเชื่อโดยอรรถ ๗ ความจริงมีความต่างกันโดยเหตุเพียงพยัญชนะเท่านั้น (แห่งปัจจัยทั้งสองนี้) อย่างนี้ว่า ความดับแห่งกรรมโดยความเป็นสภาพสามารถให้กรรมอื่นเกิดขึ้นได้โดยไม่มีกรรมอะไรกั้นในระหว่างความดับไปแห่งกรรมที่เกิดก่อน และความเกิดขึ้นแห่งกรรมที่เกิดภายหลัง ชื่อว่า ความเป็นอนันตรปัจจัย ความดับแห่งกรรมที่สามารถเพื่อจะให้กรรมอื่นเกิดขึ้นได้โดยไม่มีกรรมอะไรกั้นในระหว่างด้วยดี คล้ายกับนำเข้าไปรวมกับตน

โดยไม่มี การแบ่งแยกว่า ธรรมชาตินี้ อยู่ข้างบนแต่ธรรมชาตินี้ ธรรมชาตินี้อยู่ข้างล่าง ธรรมชาตินี้อยู่โดยรอบ ดังนี้ ชื่อว่าความเป็นสมนันตรปัจจัย ๑ ก็ภาวะที่เนวสัญญานาสัญญายตนฉานจิต แม้ที่เป็นปัจจัยแก่นิโรธสมาบัติ และจตุตถจิต ซึ่งเกิดขึ้นก่อนแต่การเกิดในอสังขนิภพ มีความสามารถในการยังผลจิต (คือ อนาคามีผลจิตหรืออรหัตตผลจิต) และปฏิสนธิจิต ซึ่งแม้จะเกิดขึ้นในกาลอื่นให้เกิดขึ้นได้โดยติดต่อกัน และในการให้เกิดขึ้นคล้ายกับนำเข้าไปรวมเป็นอันเดียวกันย่อมมีได้ เพราะไม่มีรูปธรรมที่มีชาติเสมอกัน เข้าแทรกแซงในระหว่าง และเพราะรูปธรรมทั้งหลายที่มีชาติต่างกันไม่สามารถจะแทรกแซงในระหว่างได้เพราะเหตุนี้ แม้เนวสัญญานาสัญญายตนฉานจิตและจตุตถจิตทั้งสองนั้น จึงเป็นอนันตรปัจจัยและสมนันตรปัจจัยได้ ๑ เพราะฉะนั้น ถึงแม้จะไม่มี ความแตกต่างกันโดยธรรม บัณฑิตก็พึงเชื่อความแตกต่างกันโดยเพียงอรรถแห่งอุปสรรคที่ต่างกัน ด้วยสามารถวโนยบุคคลทั้งหลายผู้จะรู้ได้โดยประการนั้น ๆ แล ๑

หน้าว่าง